

Wilhelm Wehnelusen.

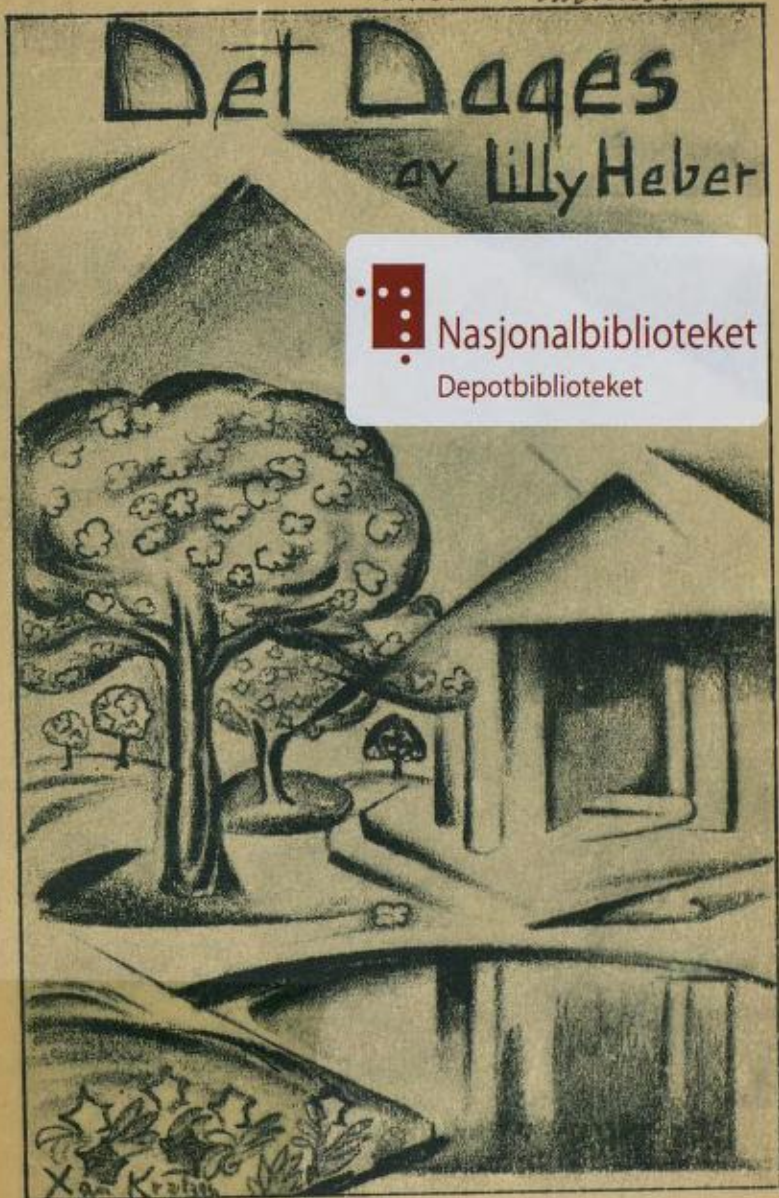
Det Dages

av Lilly Heber

Nasjonalbiblioteket

Depotbiblioteket

OLAF NORLIS FORLAG KRISTIANIA

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET I BERGEN

75d222810

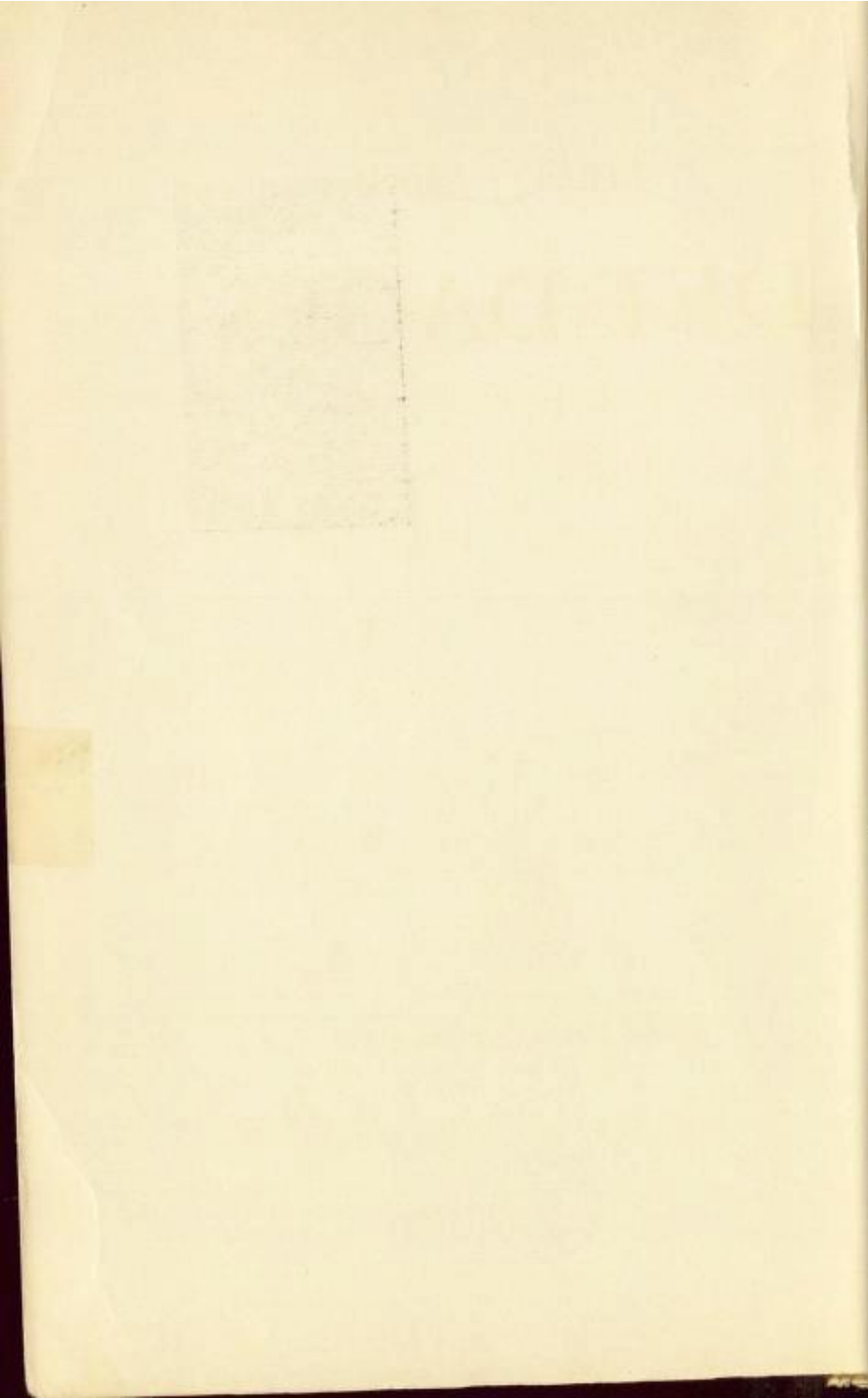
Nasjonalbiblioteket

Depotbiblioteket

UNIVERSITETET I BERGEN

S 4 Heb

LILLY HEBER

DET DAGES

 Nasjonalbiblioteket
Depotbiblioteket

KRISTIANIA
OLAF NORLIS FORLAG
1918

75d222810

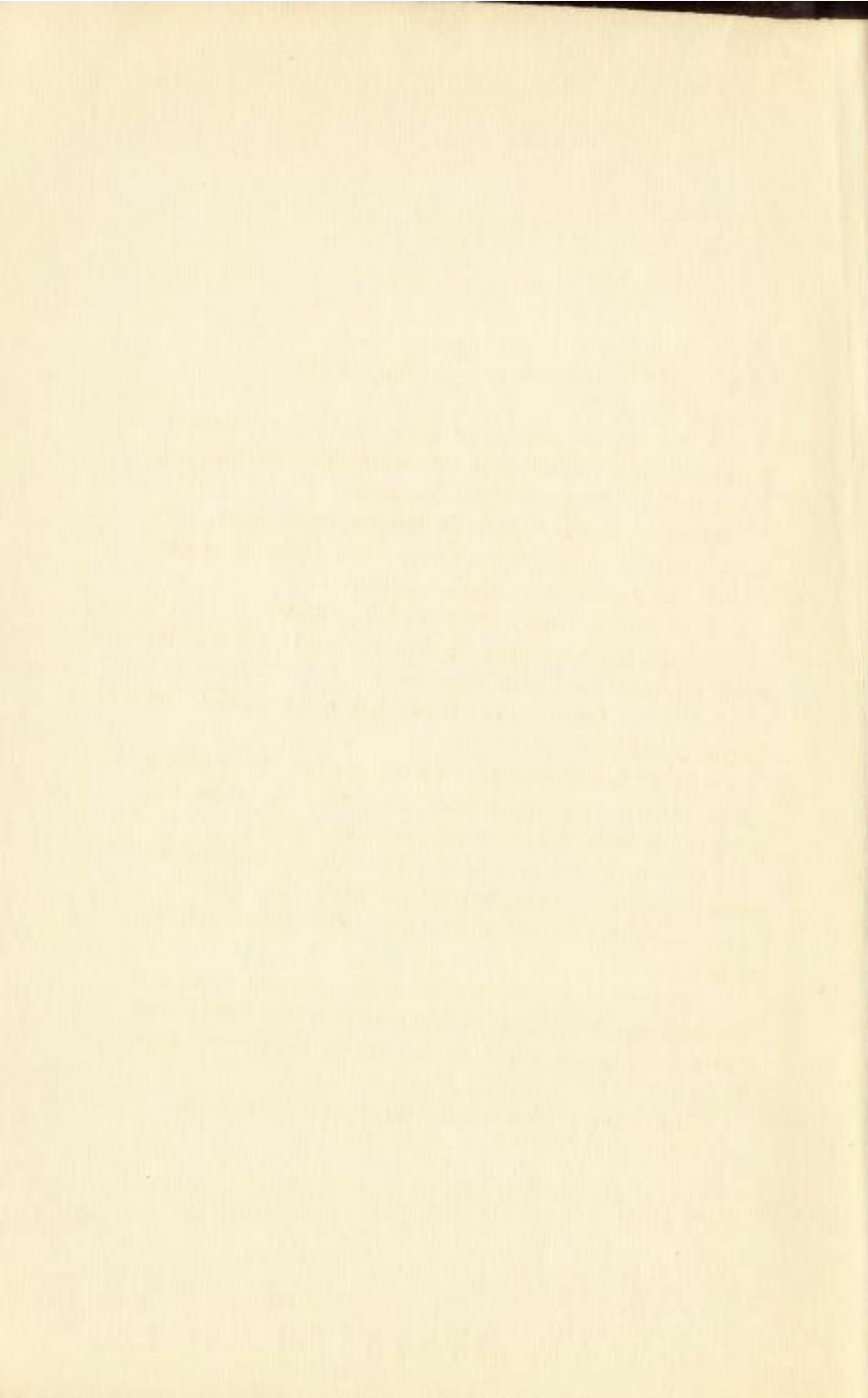
Copyright 1918
by Olaf Norlis Forlag

TRYKT HOS W. C. FABRITIUS & SØNNER

I

Lily Heber — Det dages.

25833 4

I.

Per Hjelm var lykkelig og vel havnet i motorbaaten med bagagen sin og stod nu i forstavnen og speidet fremover mot bryggen.

Der — dukket Borkas bøiete hode frem, der kurvtrillen. Og der var Amandus, lang og mager, med melankolske, gulgraa barter.

Per Hjelm var i land med et spring.

«Goddag Amandus og tak for sidst. Staar det bra til paa prestegaarden da?»

«Joho. Jaha. Ska' helse baate fra presten og frøken Rakel.»

«Fru Rakel mener du vel, naar du endelig skal være saa høitidelig paa det, du som har kjendt hende fra hun var en næve stor!»

«J'ette go te aa sanse paa at hu er gift, ja det var naa ikke lang herligheta heller da, slik som han størta ner fra lufta. Ja. Aa vilde'n der aa gjøra?»

Amandus spyttet og ga Borka et rap. Det gik smaat opover Holmenbakkene ikveld. Borka var mør i kroppen efter at ha dradd hesteriven hele dagen.

Per Hjelm trak veiret dypt og saa sig om.

De var naadd op paa et høidedrag med fri utsigt. Tilvenstre strakte øen sig i lange, grønne bølgelinjer mot de blaa sund, havet skimtet man saavidt i sydøst. Længst tilhøire stod skogen tæt og mørk mot horisonten. Foran den laa myrstrækninger og england og lyste i aftensolen. Landeveien løp mot syd mellem hvite, velstelte smaahuser med have om.

Nu dukket kirken frem bak asketrærne, tæt foran graafjelds nøkne, runde top. Og der, mot skogranden, skimtet Per Hjelm prestegaardens sorte tak og et lystig vajende flag mellem løvkronene.

Borka øket farten, Amandus smeldte med svøpen, og vognen svinget ind paa en myk, græsgrodd vei, ret ind i en gylden verden, før det gjennem Per — kveldsolen laa paa og blændet for synet.

Der kom lyse skikkelser imot ham. Først en liten pike, springende av alle kræfter. Og hun, den høie, ranke med haaret som en glorie mot aftenhimlen, det var Rakel!

«Jeg kom først!»

«Eva, lille Eva!» Per Hjelm bøiet sig ned og løftet hende ind i vognen, mens Amandus sagtnet farten, han og Borka var vant til disse mottagelsesscener.

«Velkommen Per!»

«Goddag Rakel!»

«Gud ske lov vi har faat dig hjem, du har

været saa længe borte.» Rakel saa glædesstrålende paa broren.

«Eva, hvad gjør du?»

Men Eva var væk som et lyn. Like foran Borka duvet nu et høilass med hendes specielle ven Søren lægdslem paa toppen i langsom fart opover mot laavebroen — det var for fristende.

«La hende løpe,» sa Rakel. «Hun er vant til det. Du kan tro hun er blit en vildkat i sommer.»

Amandus gjorde en flot sving og stanset foran trappen.

Per saa sig omkring.

Ja, nu var han hjemme igjen!

Tunet laa der, trygt og bredt, og tok imot ham. Luften drev av hvite dun fra sølvpoppelen, det duftet søtt av lindeblomster.

Laavedørene stod vidt aapne, en høivogn ramlet tom nedover laavebroen, det gjaldt at faa ind de sidste par tørre lass, mens veiret holdt.

Med Graapus i hælene drev Marthine et par forsinkede kuer ind i fjøset, det kaglet og lokket fra hønsegaarden. Aftensolen skinte varmt og gyl-dent paa stabburstrappen og henover gamle lønne-mor ved brønden.

«Velkommen, velkommen gutten min!»

Provst Hjelm stod paa trappen med pipen i haanden.

«Det er godt vi har faat dig hjem igjen nu,» la han til. «Vi har ventet paa dig.»

«Ja, det er godt at være hjemme igjen.» Per

Hjelm følte med ett farens forundrede, spørgende blik paa sig:

«Du er vel ikke syk, gutten min, jeg synes du er blit saa tynd og mager . . .»

Rakel vendte sig forskende mot broren. Per bøiet sig ned og klappet Tell, en stor vakker gordonsetter, som gjødde av glæde og sprang omkring ham.

Rødmen steg ham til kindene og blev fulgt av en pludselig blekhet.

«Det har ingenting paa sig,» sa han halvt bortvendt. «Det var en strid tårn i vaar, før jeg blev færdig med hospitalstjenesten, og Ove Karsten og jeg har nok forceret marschen litt over fjeldet for at jeg skulde naa tidsnok hjem til den 18de.

Naar jeg bare faar været hjemme nogen dager og sovet ut, er jeg all right igjen.» Per Hjelm reiste hodet og saa faren smilende ind i øinene.

Rakel kom op ad trappen med Pers haandvæske og paraply.

«Kom nu, skal du faa ordne dig litt før vi gaar tilbords. Du skal faa ligge paa dit gamle værelse utenfor Eva og mig. Vi har pudset op ivaar. Her bor Kirsten og Signe i «Røda Rummet», er det ikke blit vakkert?»

Vinduerne stod vidtaapne mot gaardspladsen. Solen flammet i de purpurfarvete tapeter. Bluser og bøker fløt om hverandre paa stoler og border. Rakel ryddet mens hun talte.

«Kirsten har hat hastverk, ser jeg. De skulde endelig bade før aftensmaten. Her skal du være,» og Rakel aapnet døren til et langt smalt værelse som vendte ut mot haven.

«Her er det da blit koselig!»

Per saa sig om.

Fra vinduet ret imot strømmet et dunkelt, grønlig skjær indover rummet. Pinseliljene paa væggen lyste bleke mot den matblaa bund. Der var sat friske blomster paa natbordet og paa komoden under det gammeldagse, forgyldte speil.

Sengen stod opredd paa den ene langvæggen. En svær gammel hylde med rummelig plads for bøker og portrætter var plasert i det ene hjørnet. Og mandolinen hans var hængt op paa en knag i nærheten i et lilla silkebaand.

Per Hjelm vrængte trøien av sig og stod et øieblik efter med hodet i vaskebollen.

«Her er altsaa to nye unge damer i sommer, det visste jeg ikke. «Signe» har jeg jo længe hat rede paa, men hvad er det for en «Kirsten» du taler om?»

«Men Per, hvad slags hukommelse har du? Det er Kirsten Jackwitz vel, det skrev jeg da til dig om like før du reiste fra Kristiania.»

«Kirsten Jackwitz —? Ja vist, nu husker jeg du skrev om det, jeg fik jo brevet samme dag Ove og jeg reiste fra byen.

Du kan tro det smakte at komme væk fra alt slitet. Først seilet vi kutteren til broren hans

like til Karmøen, og siden drog vi hjem over Hardangervidda. Vi har levet som to tatere, kamplett under aapen himmel og ikke hørt krigsnyt paa over fjorten dage. Vi holdt os i fjeldene saa længe det var raad for maten. Magre er vi nok blit og brunstekte som morianer, men slik hvile skal en lete længe efter.

Saa kan du ogsaa tro det er festlig at komme hjem til en slik prestegaard, saa godt som dennegangen har det aldrig været . . .»

«Mor, mor!» Eva kom styrtende ind, stanset og saa paa Per.

«Kom og hils ordentlig paa onkel Per. Mor er saa glad han er kommet hjem igjen.»

Eva stirret en stund ufravendt paa Per, saa gik hun frem et par skridt, strakte sig op mot ham og hvisket:

«Jeg er ogsaa glad i dig».

Per kjendte sterk duft av høi, et par ivrige, faste smaa armer om halsen og en varm mund mot sit kind.

«Kom nu, saa børster vi haaret og vasker os akkurat som onkel Per, og saa ser vi hvem som er finest naar vi kommer ned til aftensbordet,» og under jubel og rop tok Rakel Eva i armene og forsvandt med et nik ut av døren.

Per Hjelm skyndte sig at gjøre sig færdig og stod et øieblik efter ved vinduet for at kaste et blik utover den gamle prestegaardshaven før han gik ned til kveldsmaten.

Det var ham pludselig som saa han ind i et ansigt han elsket og hadde savnet længe, træk for træk tok han det i besiddelse igjen.

Foran ham laa græsplænene, skaaret i de festlige, bugtede linjer han kjendte saa vel, kranset av blomsterrabatter.

Bak dem reiste løvmassene sig i tunge, uregelmæssige konturer med pragtfulde guldstænk over sig fra solen, som just nu gled ned bak skogkanten.

Per Hjelm saa og saa: der var de «dansende cedere», lærketrærne med de fantastisk bøiede grener, der hængeaskens faste, runde kuppel og pæretræets høie, slanke spir, der, bak de gamle, krokete æbletrær, skimtet han saavidt nøttealléens dype gange og de høit opskudte birker tæt ved med det lyse løvhang. Længst nede i haven saa Per oretrærnes langstrakte, sorte mur mot himlen, de laa i dyp skygge alt og vogtet paa tjernets matgyldne, skjælvende flate. — — —

To hvitklædte unge piker kom løpende op gjennem havegangen med badehaandklær over armen.

«Kirsten, Kirsten, vent da, jeg kan ikke løpe saa fort som du —.»

Kirsten snudde sig, og Per saa en flom av rødblondt haar strømme som en kaape om hals og skuldre og langt ned over hoftene.

«Skynd dig da vel, Signe. Hvorfor skal du altid plukke saa mange blomster? De har sikkert

sat sig alt». Kirsten løp videre og samlet sit haar med begge hænder — hvem vet om ikke allesammen var paa gaardspladsen allikevel!

Signe gik langsomt opover havegangen, som kunde hun ikke mer. I haanden holdt hun en stor buket skogstjerner.

Hun saa gjennemsigtig blek ut, syntes Per.

«Kommer du ikke ned, vi skal spise snart!»
Det var Rakel som ropte.

Per skyndte sig ned ad trappen.

«Nei goddag, onkel Joachim!»

«Goddag, goddag, vennen min, velkommen hjem igjen. Hvordan har du hat det i al denne tid, godt, hva? Varmt! Puh!»

Onkel Joachim tørket sin skaldede pande med et digert, rødternet lommeterklæ.

«Pastor Lamm, det var da hyggelig at træffe Dem, det gaar sandelig ikke ofte paa.»

En tung, svær mand i slutten av firtiaarene reiste sig fra sofaen og hilste taus og avmaalt paa Per Hjelm. Han hadde et bredt, magert ansigt med fremstaaende kindben. En tætknappet, lang redingote understreket det utpræget geistlige i hele apparitionen.

«Ha, ha, ha. Og det tror du gaar an?»

«Ja, hvorfor ikke?»

Kirsten og Signe kom hurtig ind, Kirsten med haaret skyndsomt rullet op i en knute i nakken.

Per Hjelm hilste paa dem begge, fik et kraftig

velkomsthaandtryk av Kirsten og møtte blikket av et par sky, mørke øine, da han vendte sig mot Signe.

Onkel Joachim trippet utaalmodig paa sine korte smaa ben.

«Hvor blir Ambrosia av? Damer kan aldrig passe tid. Ok, pastor Lamm, gift Dem aldrig. Hvad er det Kierkegaard sier —»

Doktoren stanset pludselig, ind seilet en staselig ældre dame «i sort med guldsnit», som Per Hjelm pleiet at uttrykke sig.

«Undskyld Tobias, om jeg har ladt vente paa mig. Hvad var det du sa, lille Kim? Skal pastor Lamm ikke gifte sig? Gud, for et paafund! At sætte den arme mand slike fluer i hodet. Han bør skynde sig, bør han. Unge piker nutildags sværmer ikke for antikviteter . . .

Sa jeg noget galt nu igjen?

Ja, undskyld en gammel kone, som har levet hele sit liv paa Strilelandet og i Finmarken, jeg mente ikke at være uartig, hr. pastor — tvertom!»

«Nu er vi samlet allesammen, nu gaar vi tilbords, vær saa god!»

Provsten bød sin svigerinde galant armen.

«Du vet kanske ikke, Ambrosia, at vi har faat Per hjem til os iaften?»

«Ok, den skøierguten, er han kommen? Hvor har vi ham? Ja, se der, Agnes op ad dage.»

Per fik en moderlig omfavnelse og maatte sætte sig ved siden av tanten.

«Her er du kommen til Ægyptens kjødgryter,» fortsatte hun, da provsten hadde læst bordbønnen.

«Rakel kan sine ting, hun. Du maa tro, det smaker at komme hit fra pensionatskosten i Kristiania. Kim stakkar —»

«Sa du noget mit lam?»

«Hvad, hvad behager?» Pastoren skvat op, han hadde sittet i dype tanker over sin kotellet.

«Nei, det var ikke Dem, hr. pastor, det var min hustru jeg mente.»

Der hørtes undertrykt munterhet fra «latterhjørnet», hvor Kirsten og Signe holdt til, sekunderet av lille Eva.

Et advarende blik fra Rakel, og et hurtig: «Var vandet varmt idag da?» avverget katastrofen.

«Ja,» sa Signe. «Kirsten svømmet langt utover fjorden og hoppet siden fem gange paa rad fra badehustaket.»

«Og har endda rukket at faa haaret tørt? Godt gjort,» sa Per Hjelm.

«Pyt, det var ikke farlig. Vi hadde sol i ryggen hele veien gjennom skogen. Og Signe gik saa frygtelig sagte, saa — —»

Man spiste en stund i taushet. Smørasetter, brødbakker og melkemugger blev tømt og fylt igjen, fater som havnet nede ved bordenden forsvandt som dugg for solen og dukket senere efter en runde i kjøkkenet velfylt op igjen ved den øverste ende av bordet.

Rakel passet paa alt og alle.

«Skal det ikke være litt oksebryst, tante Ambrosia?»

«Jo tak, ven min, det kan jeg ikke staa for,» og et par dygtige skiver havnet paa hendes tallerken.

«Ok ja, er det ikke det jeg altid har sagt, Rakel, at du gjorde dig nytte av dit besøk i Lyngenfjorden.

For det tør jeg nok si, skjønt hun var i mit eget brød, at make til jomfru Clementsens saltede bryst har jeg aldrig set, hverken —»

Per Hjelm brast ut i en ustyrtelig latter, lille Eva som ingenting begrep klappet i hændene og jublet med i vilden sky, og tilslut lo man bordet rundt.

Selv pastor Lamm kunde, trods mandige anstrengelser, ikke bevare sit prestelige alvor.

«Ok ja, børn, latter er sund. Husk det og undskyld en gammel kone, som ikke altid tænker før hun taler!»

Man reiste sig fra bordet.

«Naa, skal vi ikke ha vor lille aftenstund under sølvpoppelen? Det er lunt paa gaardspladsen idag, du behøver ikke at være bange for gigten.» Provsten stoppet sin pipe og saa spørgende paa svigerinden.

«Gjør det, gjør det, saa motionerer jeg pastoren imens. Fordøielsen, hr. pastor, hva?» Og den lille runde doktor trak pastoren avsted ved

frakkeknappen og lot som om han ikke merket hans noget motstræbende miner.

Rakel gik ovenpaa for at lægge Eva, Kirsten kapsprang just med Tell op mot skogen. Per saa en flig av hendes hvite kjole forsvinde mellem grantrærne.

Signe fulgte langsomt efter.

Utstyret med sjaler og plæd lot fru Ambrosia sig dale ned ved siden av provsten i den make-lige grønne havebænk ute paa gaardspladsen og begyndte at utfolde en livlig veltalenhet.

Provsten svarte hende med enstavelsesord og dampet betænksomt paa pipen sin, mens blikket fulgte svalene som jog høit oppe under himlen i gylden luft. Amandus badet hestene borte ved vandkarret, dagen hadde været het.

Per stod ubeslutsom paa trappen, tat av indtrykkene som strømmet mot ham fra alle kanter.

Alt var som i en drøm, uvirkelig vakkert. Han visste ikke hvor han skulde vende sig hen.

Pludselig fik han se nymaanens sølvbaat ret op og ned over laavetaket, og beslutningen var fattet: ned til tjernet!

Forventningsfuld aapnet Per grinden og gik ind i den gamle prestegaardshaven. Han hadde ikke været der siden sneen laa alenhøi op under stammene, og nu var sommeren der!

Plænene lyste mot ham med mykt, ungt græs mellem blomsterbedene. Bak dem reiste busker

og trær sig i vigende, buede linjer langs de mørke, overskyggete havegange.

Rosene var kommet.

Per gik fra busk til busk og kjendte duften strømme imot sig.

Han hilste paa de høie blaa klokker under rødtjørnen, paa resedaene ved pæretræet og glædet sig over de fine smaa porcellænsblomster rundt Rakels oleandere som alt stod med knopper.

Fra kastanjetræet gjorde han en avstikker bortom kjøkkenhaven.

Hvor grønt og saftig, en fryd for øiet efter de nøgne, brungraa heiene og den blaa, solglitrende sjøen paa dampskibsturen hjem idag.

Kaalen knyttet sig alt. Det var tidlig! Ærtesengene stod i en eneste blomstring, bønnene lovet ogsaa bra. Gulrøttene var saadd i sirlige rader med godt mellemrum mellem hver plante. Rakel var flink.

Rødbetblader op mot faste gule salathoder, ræddiker og persille, og foran det hele, ut mot havegangen, en mægtig rabat tilsaadd med blandet blomsterfrø, valmuer, flox, kornblomster, akeleier, en fest og pragt man ikke kunde se sig mæt paa . . .

Per snappet en klase halvmodne ribs og gjorde en stor runde om askelysthuset ned til æblehaven. Paa veien kjendte han en sterk duft. Jasmin? Nu?

Ja, sandelig. En forsinket busk, godt gjemt inde i dunkelheten mellem syrenene og guld-

regnen, dryssende fuld av hvite, tungsindige blomster.

Per prøvet at skyve fra sig billedet, men kunde ikke bli kvit det:

En blomstrende hvit busk i messingjardinière paa et ovalt salonbord, en hvitklædt dame som med sænket blik bøiet sig over de halvutsprungne knopper.

Hjertet hans hadde staat stille i de sekundene, og da hun igjen løftet øinene mot ham visste de begge, at nu var skjæbnen over dem, nu nyttet det ikke at leke gjemsel længer.

Siden — visnet de hvite blomstene . . . .

Per reiste sig fra bænken hvor han var sunket ned og gik langsomt over mot pavillonen, blek som jasminbladene under foten hans.

Tjernet laa sortblankt og stille. Gyldne iris speilte sig i vandet blandt høie siv, et svakt lys-skjær fra aftenhimlen i nordvest naadde ore-trærne, øen laa og drømte under bladhanget.

Og der, nær skogranden, nymaaenen som kastet fine sølvstreif paa den mørke flaten . . . .

Der lød skridt nedover havegangen, og et øieblik efter stod Rakel i aapningen til pavillonen.

«Sitter du her alene?»

«Jeg maatte da hilse paa haven, kan du forstaa, det er den første vaaren i hele mit liv jeg har været ganske borte fra den.

Deiligere have findes vist ikke, jeg har ialfald aldrig set nogen deiligere.

Her har mor gaat og stelt.

Vet du, Rakel, jo ældre jeg blir, des mer maa jeg tænke paa mor.

Undertiden føles det som hun er ganske nær mig. Jeg vet med bestemthet det er hende, skjønt jeg jo ikke har et eneste minde om hende.

Men jeg fik da ligge i mors arm før hun døde.

Det var stille en lang stund.

Rakel flyttet sig hen til Per og la sin haand i hans.

«Om du visste hvor mor holdt av dig, længe før du blev født! Doktor Parelius har sagt mig at han var næsten ængstelig over hendes glæde. Hun sov litet om nættene, hun laa og tænkte paa det lille barnet hun skulde gi liv. Hvad hun foretok sig eller talte om, var hendes tanker altid hos det lille barnet som skulde komme.

Selv glemmer jeg aldrig den tiden hun gik og ventet dig. Jeg husker hun tok mig med under stjernehimlen en aften og fortalte mig om en liten bror som skulde komme — mor kaldte os ved navn og levet med os maaneder før vi kom til verden.

Jeg husker endda hvordan hendes ord fylgte mig med bævende forventning, jeg tror at hvad hun følte i det øieblik blev overflyttet til min sjæl.

Saa graat hun og sa, at hvis hun maatte gaa bort fra det lille barnet, saa maatte jeg prøve altid at være det i mors sted.

Per, det var første gang i mit liv jeg mødte sorg, og saa angstfuldt brændte den sig ind i mig, at jeg aldrig siden har levet noget som naar op til den.

Selv ikke mors død nogen uker efter. Men jeg har aldrig rigtig forstaat at glæden kunde ta hendes kræfter, før jeg selv blev mor og gik og ventet lille Eva.

Og jeg var sterkere, jeg slegter jo mer paa far». De sat en stund i taushet.

Per kastet et sky blik paa Rakel.

«Og saa kom — det forfærdelige. Rakel, jeg har ofte tænkt paa hvordan du greiet det alene dernede i det fremmede landet . . . »

«Jeg kan ikke forklare det, Per. Glæden bar mig. Aldrig et øieblik slap jeg tanken paa lille Eva. Jeg visste at hvis jeg eneste gang ga mig over, vilde hun faa lide for det hele sit liv, det vilde være som at trampe paa noget værgeløst.

Og desuten, da budet kom om at Bengt var styrtet ned — saa visste jeg det alt og forstod at jeg altid hadde visst det skulde ske.

Jeg visste det vist alt dengang jeg sa ja till Bengt . . . »

Rakel holdt pludselig inde, og en brændende rødme skyllet over hendes ansigt.

Per saa ikke paa hende. I et lynglimt hadde han faat klarhet over aars undren, aars famlende spørsmaal . . . .

Nu forstod han.

Rakel! Netop slik maatte hun handle.

Rødmen kom og gik paa Rakels ansigt. Om en stund fortsatte hun:

«Og siden, Per, da de nogen maaneder efter la lille Eva i armene mine, ja, da ønsket jeg ingenting uskedd, alt var godt!

Jeg fik ogsaa nok at ta fat paa her hos far, han trængte jo saameget at jeg flyttet hjem til ham efterat du hadde begyndt at studere inde i Kristiania.

Hvad som siden fulgte, fars lange sygdom, gaardsbruket som forpagteren hadde ladt saa sørgelig forfalde — alt hjalp min velsignede lille unge mig til at klare.

Vil du tro det, Per, i aarevis efter at hun var født, ja, den dag i dag, er det som om mine tanker og stemninger flyttes over paa hende, som tar jeg av hendes kræfter naar jeg selv er uvorren med mine.

Det lille ansigtet hendes, aandedrættet, alt skifter efter min sindstilstand helt fra hun læa i vuggen. Aldrig gaar jeg fra hende nogen aften før hun sover stille og det er fred i mit eget sind.

Slik opdrar hun mig.

Per, du kan ikke tro for en lykke det er at ha et slikt litet barn . . . .»

«Det tror jeg, Rakel.» Pers stemme blev med ett varm.

De reiste sig begge og drev over mot øen. Her var dunkelt og svalt. Smaa klynger av gjøksyre gjemte sig mellem græsset, og oppe i moreltrærne begyndte bærene saa smaat at rødme.

«Vet du hvem vi traf da vi kom ned fra fjeldet?»

Rakel saa hurtig op: «Nei —?»

«Presten Kyrre. Han saa ut omtrent som før og var allikevel saa forandret at du aldrig kan tro det.

Den sommeren han var her — ja, det var akkurat dengangen du hadde giftet dig — virket han stundom saa underlig forstenet. Og i diskussionene med Lamm gik han slik paa undertiden, at jeg spekulerte over hvordan det var mulig at prester kunde holde en slik jargon sig imellem, kan jeg huske. Han var den farligste satiriker at komme ut for som jeg nogen-gang har truffet paa.

Jeg har ofte undret mig over at det virkelig er ham som har skrevet den andagtsbogen far har læst i om aftenene det sidste aaret.

Men da jeg saa ham igjen, da forstod jeg det.

Og da blev det let med engang at tale med ham. Han sa enkelte ting som jeg siden har tænkt paa. Og han hjalp mig . . . .»

«Hjalp dig?»

«Jeg . . . jeg hadde ikke egentlig tænkt at fortælle dig det, men jeg hadde et let hjerteanfald netop som Ove Karsten og jeg kom ned fra vidden — vi hadde nok forceret marschen den dagen.

Jeg har vist ikke noget rigtig sterkt hjerte, jeg har vel arvet det efter mor.

Men nu vet jeg det og kan være forsiktig herefter . . . du maa ikke se saa bekymret ut, Rakel!»

Rakel tvang sig til at tale med rolig stemme.

«Og saa var det du traf Kyrre?»

«Ja. Ove var gaat i forveien for at ordne med nattelogi i bygden mens jeg hvilte mig litt, og saa kom Kyrre forbi paa vei op mot heien. Han sat hos mig i mer end en time, og da Ove kom tilbake bad han os ta ind paa preste-gaarden og bli der saalænge vi vilde.

Selv skulde han i sognebud milelangt ind over fjeldet.

Han hadde nylig faat fars brev og fortalte at han samme dag hadde svaret ham at han vilde komme.

Jeg er glad for det. Der faar da far en kapellan han er tjent med. Jeg er saa lutende lei av disse vestlandspietistene uten en klar tanke i hodet sit. Lamm hører endda til de bedre . . . .»

«Saa han var saa forandret?»

Rakel som taus hadde gaat og set ned vendte sig ivrig mot broren.

«Hvem? Kyrre ja! Du faar snart selv se. Nu er han ikke forstenet længer, han er blit et levende menneske . . . Han ligner den unge franske pateren, det billedet du har over skrivebordet og som mor kjøpte med sig fra Paris og aldrig blev træt av at se paa, har du fortalt.

Det er noget over panden og øinene som fortæller én at han vet hvad det vil si at være i kast med livet — og seire.

Det lyser av ham, Rakel!»

De gik længe tause.

Endelig løftet Rakel hodet og lyttet.

«De roper paa mig. Kom snart efter, Per —» og borte var hun.

Per drev nedover mot pavillonon igjen, han maatte se tjernet endda engang.

Hvad gik det av Rakel iaften, hun som altid var saa jevn, hvorfor blev hun saa bevæget?

Enhver hadde vel sit.

Rakel bar det alene, hun hadde altid gjort det, saalænge han kunde huske tilbake . . .

Tankefuld gik Per opover mot huset. Slik som iaften hadde han endda aldrig set haven. Kanske hadde han glemt hvor deilig den var. Eller kanskje var hans mottagelighet for indtryk mangedoblet netop ikveld. Det hændte ham undertiden — — —

Hys, hør! Musik!

Tonene strømmet ut gjennom de aapne verandadøre, syngende, mægtige.

Griegs a-mollkonsert.

Musik for første gang paa mange uker, klange og rytmer som Per, hvor i verden han var, vilde ha kjendt igjen i samme nu, saa norske var de.

Fossedur, skogsus — og solstreif over bræ og tind.

Tungsind og glitrende glæde.

Slik indestengt længsel, slik vælde i dimensionene, hvilken anden natur kunde føde den?

— — —
Per listet sig stille ind og fandt sig en ubemerket krok i stuen.

Det var Rakel som spilte.

Hun sat halvt bortvendt fra Per i den fri, hvilende stilling han kjendte saa vel. Skikkelsens paa engang kraftige og myke konturer tegnet sig mot sommeraftendæmringen fra vinduet tæt ved, hodet med de tunge fletninger holdt hun bøiet.

Hun syntes at ha glemt alt omkring sig og leve bare i tonene.

Det var saa stille, saa stille i den gamle prestegaardsstuen.

De lette hvite gardiner foran verandadørene rørte sig knapt for aftenluftningen, selv de efeukransede portrætter syntes at lytte efter tonebølgene som steg og sank i jubel og trods.

Borte i gyngestolen i en krok for sig selv hvilte provsten som han pleiet hver gang Rakel

spilte. Den sluknete pipe holdt han i haanden. Hans tanker var langt borte.

Nede paa puffen tæt trykket ind til chifonnièren sat Signe med lukkede øine og hænderne foldet om knærne, liten og spinkel som om et aandepust kunde blaase hende væk, syntes Per.

Han havde slaat sig ned paa kaminstolen foran ovnen og kastet nu og da et stjaalent blik paa det bleke lille ansigt foran sig.

I stuens mørkeste hjørne, i sofaen bak det runde bord, fik fru Ambrosia sig en velfortjent liten lur.

Havluften tar og dagen hadde været varm.

Utenfor paa grusgangen foran verandatrappen hørtes nu taktfaste skridt og en fjern lyd av stemmer — det var pastoren og doktoren som var vendt tilbake fra spadserturen i ivrig diskussion, lot det til.

Men inde i hjørnestuen laa Kirsten fremoverkastet over sybordet med ansigtet i hænderne.

Blodet hamret og banket i hendes tindinger og det føltes som om det sang med i Rakels musik, som om hendes krop var et eneste tonende instrument.

Den som turde danse — ! Men nei, nu stanset musiken og doktoren og pastor Lamm kom ind fra haven.

Pikene blev hentet fra kjøkkenet, tiden for aftenandagten var kommet.

Rakel stillet et lys paa bordet og la bogen frem.

Med noget av barndommens gamle, halvglemte følelse av ærefrygt og bævende forventning saa Per hvordan faren bladet indtil han fandt det rigtige sted, la bogen tilrette og begyndte.

Det blaffende lys kastet et guldklart skjær over hans regelmæssige, tungsindige træk og over hans hvite haar og skjæg.

Den lave, varme stemmen trængte frem til stuens dunkleste krok:

«*Du gjør rummet vidt for mine skridt under mig, og mine ankler vakler ikke.*

Vet du hvad det vil si at veien lukker sig og mørket falder paa, saa du ikke ser haanden for dig?

Det kan være saa meget som gjør det — andres synd og skyld, din egen kanske. Da, efter lang kamp og kval, skimter du en lysning, svak kan hænde. Men den er der. Du begynder at forstaa hvorfor og hvortil. Du begynder at skimte en fremgangslinje, en vei ut av tyngselen, Guds mening med det hele, *Hans plan* for dit liv, kanske.

Da fyldes du av ny kraft, nyt mod, og din sjæl løfter sig til Gud i tak:

Du gjør rummet vidt for mine skridt under mig, og mine ankler vakler ikke. —

Men engang kommer stunden, da veien lukker sig for alvor og mørket falder paa, da dit bristende øie ikke skimter haanden for sig. Da alt du vet og ser er dette ene: døden.

Jeg som taler disse ord til dig iaften, jeg har staat ved dødsleie efter dødsleie.

Enkelte har bøiet hodet og stumme gaat ind i mørket foran sig.

Andre menneskesjæle har reist sig i skuelig kraft netop som døden kom nær, og mangengang har jeg hørt denne bekjendelse hvisket frem av bleke blæber: Om jeg end skal vandre i døds-skyggens dal frygter jeg ikke for ondt; thi du er med mig, din kjæp og din stav, de trøster mig.

Midt i døden brøt livet igjennem, vissheten om fortsat liv, ubrødt utvikling.

Midt i døden sandes disse livsens ord: Du gjør rummet vidt for mine skridt under mig og mine ankler vakler ikke. —

Og løfter vi tilslut blikket fra den enkelte menneskesjæl til alsjælen, allivet paa vor klode, hvad møter vi da?

Menneskeaaanden paa sin pilgrimsgang gjennom tiderne, gjennom jordens riker.

Paa den lange, tunge, herlige gang fra mørke til lys.

Fra tid til anden har veien lukket sig, skumring faldt paa: bakenfor dette, utover dette findes ingen utvikling, her fører ingen vei videre frem. Og der var dem som profeterte og sa: Dommedag er nær!

Og dommedag kom: Kulturer gik under.

Men nye har spiret frem, liv reiste sig av død.

Den som gransker historien med opladt blik, han ser hvordan de gang efter gang sprænges, mennesketankens trange grænser, han fyldes av ærefrygt for den Vældige, Han som gjør rummet vidt for vore skridt under os, Han som gir kraft, saa vore ankler ikke vakler. —

Vi som lever idag, under verdenskrigens tegn, lever i en tid da mørket falder paa og fremgangsveiene synes stengt.

En sammenhengende mægtig kulturperiode gaar i graven.

Men en ny holder paa at fødes. Vi er trods alt kommet derhen, mange av os, at vi ikke lenger kan lukke vore øren for stemmen i tiden, stemmen i vort eget indre som hvisker til os:

«Du trodde den ytterste dag nær. Og se, en ny dag fødes.

Du trodde menneskeslægten gammel og graa-net, og se, den er ung, den staar endda paa de nedre trin av utviklingsstigen.

Du tænkte at summen av innsigt og visdom, bestemt for denne jord, nærsagt var naadd. Og se, du maa ydmyge dig og vite at endda stammer du bare paa de første bogstaver av visdommens alfabet, og veien du gaar paa, den vil aapne sig til vældige, blaanende utsigter du nu ikke drømmer om, du litet troende, du lille bange, forsagte mennesketanke.»

Og eftersom denne stemmen taler — har vi

ikke selv i glimt oplevet det? — da reiser det guddommelige i menneskeaaanden sig, da kjender den sit eget væsen, da stiger takken fra sjælegrunden:

Du Grænseløse, Vældige, Du som har skapt os av lys til lys, frels os av mørke og nød, vor egen trange mennesketankes tunge nød, at vi i glimt paa glimt kan skimte, ikke bare din plan for vort personlige liv, men din plan for menneskehetens gang over jorden, saa den modig kan skride frem, mens lækene falder, og lovsangen, den mægtige, toner:

Du gjør rummet vidt for vore skridt under os, og vore ankler vakler ikke! — —

Per Hjelm sat stille og hørte efter med haanden for øinene.

Da han saa op faldt hans blik paa Signe.

Hun hadde reist sig av sin hvilende stilling og lyttet med et uttryk, som drak hendes sjæl hvert ord.

Da syntes hun med ett at føle hans øine paa sig. Uten at se sig om, uten et ord gled hun ut av værelset.

Per Hjelm kjendte pludselig en lammende træthet efter reisen og aftenens mange indtryk.

Han reiste sig og sa godnat, og faa minutter efter laa han.

Han lukket øinene.

Sengen seilet som i sjøgang, han saa for sig de lange, blanke dønninger av et blidt, silkeblaat

hav og syntes han kunde høre bølgene slaa ind mot øen fra alle kanter.

Saa kjendte han en svak lindeduft stryke ind fra det aapne vindu, og pludselig saa han haven i solnedgangen, guldskjæret over de hvælvede trækroner . . . Saa gled alting væk, og Per Hjelm sov, trygt og fast.

II.

Det var længe stille i den gamle prestegaardsstue efterat Per Hjelm hadde sagt godnat og var gaat ovenpaa.

Enhver syntes hensunken i sine egne tanker.

Provst Hjelm hadde lagt bogen tilside og slukket lyset, sommernatsskumringen faldt paa.

«Om det skulde være saa, at Kyrre har ret,» brøt provsten endelig tausheten. «Staar vi virkelig foran en ny dag paa jorden? Jeg for min del holdt paa at opgi den tanken, som har været kjær for mig fra ungdommen av. Det har skumret saa længe, og verdenskrigen har ikke gjort det lysere . . .»

«Ja,» faldt Lamm ind, «ja, gudløsheten er vokset, frafaldet fra kirken tiltar dag for dag. Mørkets magter raader snart grunden alene, om vi ikke, hver av os, omvender os og gjør bod.»

«Og allikevel,» fortsatte provsten sin tankegang, «det er en merkelig tid vi lever i, en tid fuld av mørke skygger, det er sandt, men ogsaa fuld av lysstreif, til og med under de haarde aar, vi nu gjennomlever. Kanske har de ret som sier at dagen er nær, kanskje bruker Gud disse ræd-

sler netop i verdensutviklingens tjeneste, kanskje ser han, at de er nødvendige forutsætninger for menneskehetens vekst netop paa det punkt den staar nu.»

«Verdensutviklingen . . . Hvem sier det er Guds vilje at menneskeheten i det hele skal gaa fremover? Det tilkommer ikke os syndige mennesker at forske efter disse ting. Nei, ett er fornødent . . .»

Provst Hjelm løftet hurtig hodet for at svare, men en bevægelse Lamm gjorde og et eller andet i hans holdning som den tegnet sig mot vinduet, fik ham til at slaa om:

«Ja, ja, Lamm, vi faar vel la os nøie, selv om det ikke skulde lykkes for os at faa bragt disse spørsmaal ut av verden netop i aften. La os sove paa dem saalænge. Godnat allesammen, godnat, godnat . . . Hvor er Rakel? Godnat Rakel!»

«Godnat far,» ropte Rakel ind ad den aapne verandadør. «Jeg kommer snart og masserer skulderen din. Jeg skal bare snakke litt med Kirsten først!»

Kirsten gik op og ned foran altantrappen.

Da Rakel kom, drev de begge nedover mot askelysthuset.

« . . . Men resten av aftnen lot jeg som om ingenting var hændt,» fortsatte Kirsten den avbrudte samtale, «jeg saa ikke paa ham, sa ikke farvel engang . . .»

Og nu kommer han igjen allikevel. Men jeg kan ikke gjøre det, Rakel, jeg kan ikke. Jeg er aldrig blit saa ræd, som da jeg fik hans brev . . .»

«Ræd?»

«Ja, ræd. Jeg kan ikke for at han indgyder mig skræk. Hvorfor skal det altid være slik? Hvorfor er jeg altid bange, naar det kommer?»

»Lille Kirsten, det er fordi du ikke er færdig til det. Du maa bli voksen først.»

Kirsten gik med bøiet hode og saa ned.

«Rakel, det er ikke fordi jeg ikke kan holde av nogen. Jeg vet jeg kan. Undertiden længter jeg efter det meget mer end jeg kan si dig.

Hvis den rette kom — Rakel, jeg kunde gaa gjennem ild for ham!

Jeg kunde leve fattig hele mit liv —» Kirsten stanset og drog pusten dypt.

«Tror du nogenting i hele verden kunde skræmme mig, naar jeg bare fik være hos ham?

Men dette, det kan jeg ikke . . .»

De gik en stund i taushet.

Mørke skybanker hadde samlet sig i sydøst, ikke et blad rørte sig. Det duftet tungt og søtt fra rosenhækkene, bruset fra bækken nederst i haven steg med ett imot dem i stilheten.

Kirsten stanset gangen og bredte armene ut. «Aa Rakel, tror du ikke det vil komme til mig engang, alt sammen —?»

«Jo Kirsten, det vil det,» sa Rakel alvorlig og

saa paa det ivrige unge ansigt som var vendt mot hende.

Kirsten bøiet sig pludselig ned over spiræahækken . . .

«Men Kirsten, graater du?»

«Det er ingenting, Rakel . . . jeg synes bare det er saa deilig at leve . . . Iaften er jeg oplagt til at danse, Rakel, iaften kunde jeg danse . . .»

De stod igjen ved verandatrappen.

«Og allikevel maa vi være fornuftige og lægge os,» sa Rakel. «Godnat Kirsten, la ikke disse tankene uro dig mer, det blir nok godt altsammen, ogsaa for ham, skal du se.

Er du saa snil og stænger, kanske, jeg er bange far venter paa mig!» — — —

Da Rakel et kvarters tid efter aapnet døren til værelset sit, blinket det første blaa lyn imot hende, og et tordenskrald rystet huset. Hun kastet et hurtig blik paa Eva, men hun laa i tryk søvn.

Rakel gik hen til vinduet og saa ut.

Nu faldt de første regndraapene, enkeltvis og sagte, nu sterkere og sterkere. Havegangen blev mørkprikkete, blomstene bøiet sig og trækronene begyndte at svaje. Regnbygene pisket bakken.

Efter endda et par lyn og dundrende skrald var tordenveiret trukket over, men regnet vedblev at falde, jevnt og tæt.

Rakel løste fletningene sine og satte sig ved

det aapne vindu. Hvor godt omsider at faa være alene, hvor godt at faa samle tankene.

. . . Endelig hadde hun Per hjemme igjen. Det kjendtes saa trygt.

Slik som iaften hadde de ikke snakket sammen paa aar, ja, undtagen den ene gangen i Kristiania nu ivaar, da hun maatte tale ut med ham og han var saa rørende mot hende — han saa vel hvor ulykkelig hun var for hans skyld.

Hun hadde fundet ham blek, medtat, nedfor da hun kom til byen i midten av mai.

Familien derinde saa ham saa godt som aldrig, blev det sagt hende, hadde ikke truffet ham siden han kom tilbake efter juleferien.

Hun raadførte sig med en av fætrene.

«Hvad tror du det gaar av Per?»

«Spør du mig, saa spør jeg dig. Han er vel kommet ut for daarlig selskap, vet jeg. Et ungt menneske taaler ikke saa meget virak som det har været ødslet paa Per, allermindst en med hans temperament. Han er jo bedt ut sent og tidlig, og pikebarna er som gale efter ham.

Ja, var det bare backfischene saa var det ikke saa farlig, men nu taler de om fru Claeson, den amerikanske legationssekretærs fraskilte kone. Hun optræder forresten som violinamatrice sammen med den berømte amerikanske pianisten, du vet, paa veldædighetskoncerten paa onsdag, saa der faar du se hende. Vakker som bare

pokker og farlig derefter, især for uerfarne grøn-skollinger, sier de.

Ja, jeg vet ikke hvor mye det er i alt dette snakket, jeg, men at det er galt fat med Per, det kan da ethvert barn se.

Ja, ja, Rakel, tal med ham selv du, det er det bedste raadet jeg kan gi dig . . .»

Advokaten hadde set paa klokken og hat det travlt, og Rakel gik fra ham uroligere end hun var kommet.

Da hun ringte paa i pensionatet hvor Per bodde var han ikke tilstede.

Rakel bad om at faa skrive en besked til ham paa værelset hans. En struttende landsens pike førte hende gjennom spisestuen hvor restene av frokosten endda stod paa bordet, mens en forsinket ældre frøken slubret kaffen i sig med næsen i en krøllet og fedtet «Aftenpost».

Dørene stod oppe til korridoren de gik gjennom, Rakel skimtet uopredte senger, bredfulde toiletspand og nedtraadte tøfler i et virvar av bøker og klær. En ung dame i lyserød friserkaape som stelte haaret sit foran speilet vendte sig og saa nysgjerrig paa hende da piken aapnet døren til Pers rum.

«Han . . . han har ikke været hjemme inat heller,» stammet piken og pekte paa sengen som stod urørt ved den ene vegg.

Rakel følte at hun blev hvit som muren hun lænnet sig til.

«Er det . . . hænder det ofte at han ikke kommer hjem slik?

Jeg er hans søster,» la Rakel hurtig til, da hun saa at piken nølte med svaret.

«Ja, frøken, i de siste par maaneder har han været likesaamy borte som hjemme. Jeg skjønner ikke hvordan studenten holder ut dette livet, jeg. Mangen gang har han bare ti minutter til at spise frokosten paa naar han kommer indom her før han maa springe paa hospitalet.

Kanske er det nogen syk han er hos,» føiet piken til, da hun merket Rakels uro. «Han er jo snart færdig doktor. Og en aften da han gik ut temmelig sent sa han til mig, det var endda jeg som hadde vagt den aftnen, at hvis professor Vedeler, nervedoktoren, De vet, ringte op, saa var han gaat i forveien til Haxthausens gate 4, 3die etage tilvenstre. Der kunde han ringe paa, sa'n.

Ja, det er alt jeg vet, frøken, og jeg sier det likeut til dere som er skyldt til'n.

Jeg kan aldrig faa sagt hvor snil studenten er, og aldrig faar dom mig til aa tro noe vondt om'n, aa mye dom snakker. Ja, her er blæk og papir paa skrivebordet hans,» og med endda et medfølende blik paa Rakel forsvandt piken ut av døren.

Rakel gik op og ned ad gulvet i stor uro og vaande.

Hvad var det med Per?

Hvordan hadde det kunnet ske at hun hadde været ham saa daarlig en støtte!

Rakel blev længe staaende foran morens portræt paa skrivebordet.

Pers ansigt, træk for træk. Bare øinene hadde et andet uttryk, noget tindrende, forklaret som stod hun alt paa tærskelen til en anden verden og saa ind i dens herlighed . . .

Rakel satte sig og skrev nogen ord til Per.

Da hun hadde forsegleet brevet og stillet det slik at Per maatte se det, forlot hun pensionatet og gik like til Haxthausens gate 4. — —

Ved halv ni tiden samme aften ringte det sterkt paa entréen. Rakel lukket op. Det var Per.

Uten et ord tok han Rakel i armene sine.

«Stakkars liten, har jeg gjort dig saa forskrækket?»

Rakel smilte til ham gjennom taarene.

«Du har truffet fru Dedekam?»

Per nikket.

«Det er endda saameget jeg ikke forstaar, Per, som vi ikke fik talt ut om, hun og jeg . . .

Har han været længe slik?»

«Helt siden over jul. Jeg kjendte ham ikke igjen da jeg traf ham, saa meget værre var han blit.»

»Men hvorfor har dere ikke prøvet at faa ham paa en anstalt?»

«Rakel, hvis du hadde set hvor fortvilet han

blev da vi nævnte det, vilde heller ikke du hat hjerte til det.

Gang paa gang forsikret han at det skulde bli bedre med ham, gang paa gang prøvet han at ta sig sammen. Men saa snart han saa sit snit til det fik han fat paa morfin igjen. Det er nok noget han sørger over.

Han sa til mig, at det var tider, da han ikke kunde leve uten at han fik den glemselen som morfinen ga ham.

Det nyttet ikke hvad jeg sa til ham, han bare saa paa mig med nogen øine fulde av bundløs fortvilelse.

Engang blev han saa syk for os, at jeg ikke vovet at ta ansvaret alene, men fik sendt bud efter professor Vedeler.

«Her er bare en ting at gjøre,» sa han. «Send ham paa en anstalt jo før jo heller. Forresten er jeg næsten bange han aldrig blir menneske mer, han er forlangt kommet. Jeg har sjelden set et saa nedbrudt nervesystem, ikke hos en saa ung mand.»

Undertiden tænkte jeg det samme, at det snart kunde være slut, og jeg spurte mig selv om det ikke vilde være det bedste for ham. Ingen behøvet jo at vite noget om den virkelige grunden til hans sykdom . . .»

«Men hvorfor skulde den hemmeligholdes saa nøie, jeg forstaar det virkelig ikke . . .»

Per stanset litt før han svarte.

«Han har sin mor ilive.

En mor, han holder saa meget av. Hun vet ingenting om al denne ulykken, hun tror alt er vel.

Hun er enke oppe i Hammerfest og han er hendes eneste barn. . . .

Naar Ivar ikke kan skrive, skriver fru Dedekam, de er jo barndomsveninder, fru Prøis og hun. . . .»

«Det er altsaa for at spare moren, at du og fru Dedekam vaaker over ham nat efter nat?»

Per saa Rakel ind i øinene.

«Det er det. Du kan da selv forstaa hvilken synd det er paa den stakkars moren. Undertiden synes jeg at jeg kan føle hvor tungt det maatte bli for hende.

Og endda bedre forstaar jeg dem som glir og glir nedover skraaplanet og ikke kan stanse. . . .

Jeg har set saa mange av dem, Rakel, jeg har tænkt saa meget over det.

Mangengang har jeg tænkt, at hvis nogen for alvor prøvet at hjelpe dem, ikke bare gi dem medicin og slikt noget, da var det mer end én som kunde reddes.

Skjønt der er nok dem som er kommet forlangt, som ikke kan stanses. . . . De som har noget tungt at bære paa ved siden av, noget som ikke slipper taket i dem nat eller dag, de som maa glemme for at leve . . .

Aa ja, det er mange maater at miste styringen over sig selv paa!

Og jeg som mediciner ser mangt og meget, kan du forstaa . . . »

Per hadde pludselig slaat om, han hadde vel følt hendes forskende øine paa sig.

«Men vi lærer os efterhvert til ikke at ta det saa tungt, vi morer os i blandt og det tilgagns. Vi behøver det!»

Det flammet pludselig til i hans øine, han reiste hodet og begyndte at gaa op og ned paa gulvet.

«Saa mange invitationer som ivaar har jeg endda aldrig faat. Skjønt jeg gik jo ikke altid. . . .»

«Men har du da slet ikke tænkt paa kræftene dine, Per, paa arbeidet dit, paa os hjemme? . . .»

«Den som blir grepet av jaget herinde med hud og haar, han har ikke meget tid til at tænke, Rakel, vil kanskje helst ikke gjøre det, . . . men tar dagene som de kommer.

Men idag har jeg tænkt. Siden jeg fik det ulykkelige lille brevet dit. Det har ikke været riktig av mig at forsømme dig som jeg har gjort disse dagene, Rakel. Ved Gud, det skal være sidste gang at jeg behandler en slik liten søster som dig paa den maaten!»

«Men forstaar du da ikke at det er dig jeg tænker paa. Mig er det akkurat det samme med. Forresten, hvordan du saa var mot mig i øieblikket, saa vilde jeg vite at vi to aldrig for alvor kunde komme bort fra hverandre.

Men slik som det er for dig nu, kan det ikke fortsætte, det forstaar du bedst selv.

Du vet vist ikke hvor forandret du er blit, jeg kjender dig næsten ikke igjen, saa daarlig ser du ut . . . jeg er saa urolig for dig, Per!»

Per bøiet sig ned, tok Rakels hænder og sa med ett alvorlig: «Jeg lover dig at se at faa en avgjørelse med Ivar en av dagene, du har kanske ret i at det haster.

Og jeg lover dig at være forsiktig Rakel . . . saavidt jeg kan.»

«Ja, lov mig at være forsiktig i et og alt, ogsaa . . . ogsaa i dit samvær med mennesker. Der er saa mange slags av dem, Per, ikke mindst . . . av kvinder.»

Rakel angret disse ord i samme øieblik hun hadde sagt dem. Hun følte hvordan Per stivnet til med ett.

De talte sammen endda en stund, men han var ikke lenger sig selv. Da han reiste sig for at gaa, var det over ham igjen, dette forpinte uttrykk, som hadde slaat hende med forfærdelse, da han mødte hende ved dampskibsbryggen for nogen dage siden. Her var nok mer end vennens sykdom. Var han selv en av dem han hadde talt om, som gled og gled nedover skraaplanet uten at kunne stanse? —

Det var med spænding Rakel gik paa vel-dædighetskoncerten.

En tætpakket sal fylt av et distingveret pub-

likum. Den berømte amerikanske pianisten blev mottat med rene stormer av ovationer fra det øieblik han viste sig.

Rakel glemte for en stund alt omkring sig for at lytte til de vidunderlige toner han lokket ut av flygelet.

Hun var saa betat av hvad hun hadde hørt, at hun knapt merket at pausen var forbi, før hun fik se en hel del kikkerter bli rettet mot scenen, mens en forventningsfuld taushet bredte sig over salen. «Fru Claeson,» blev del hvisket bortover bænkeradene.

«Men hun er jo blottende ung,» sa en dame halvhøit til en anden. «Hun ligner en madonna . . . Bedaarende,» hørte Rakel rundt omkring sig.

Rakel saa paa hende.

En slank, elegant skikkelse i hvit kniplingsdragt. En pikant profil, matblondt haar, lange, mørke øienvipper.

Noget rørende, barnslig over holdningen. Det var det allerførste indtryk.

Men da hun kom længer frem i rampelyset for at takke for applausen skimtet Rakel trætte furer om øinene, et skarpt træk om munden, et uttryk av lede i øinene. . . .

I samme nu vendte hun sig med et straalende smil mot accompagnatøren, nikket til ham, la violinen til brystet og spilte de første toner av en indsmigrende liten fransk melodi, mens blikket

søkte utover salen, stanset og samlet sig til en stum hilsen.

Rakel vendte sig.

Der stod Per lænet op til en søile med øinene ufravendt fæstet paa scenen og følte hverken bemerkningene eller kikkertene som blev rettet mot ham.

Rakels hjerte snørte sig sammen. Hvad var det mellem dem, hvad kunde hun være for ham. . . . ?

Rakel prøvet igjen at samle sig om musiken, fru Claeson spilte netop en lidenskabelig ungarsk zigøinervise.

Et sterkt temperament, megen forfinelse og kvindelig charme over hendes spil, men ingen riktig dybde, tænkte Rakel og var lettet, da døren lukket sig efter hende og det væld av blomster hun hadde faat og den amerikanske pianisten igjen tok plass ved flygelet.

Nu kunde hun igjen aande dypt ut og mette sin sjæl med toner.

Da koncerten var forbi, stødte hun paa Per ved utgangen.

«Det var godt jeg traf dig, Rakel, jeg var forsent ute til at jeg vilde komme helt op til dig.

Naa, var det ikke vakkert?»

Det var over ham noget steilt og lukket, noget som forbød ethvert spørsmåal, enhver tilnærmelse til fortrolighet.

Ivar Prøis nævnte han ikke og Rakel prøvet ikke paa at trænge ind paa ham.

Hun reiste hjemover med tungt hjerte den næste morgen.

Hvad det end stod paa med Per, hun kunde ikke gripe ind.

Instinktivt forstod hun at den krise han nu stod oppe i, maatte han gaa igjennem alene.

Hun kunde ingenting gjøre uten at be for ham. . . .

Aa, hvor hun hadde bedt, levet med ham fra dag til dag.

Hele tiden hadde hendes sjæl samlet sig om dette ene: Det skal gaa godt, det vil gaa godt . . .

Hun hadde klynget sig fast til det, selv da brevene hans holdt op og det tilslut bare kom et et kort fra Karmøen, som lakonisk fortalte, at snart drog han og Ove Karsten ut paa fotturen deres, de kunde vente ham hjem om en maaned eller vel saa det og maatte ikke bli ængstelige, om de ikke hørte fra dem underveis.

Rakel som hadde læst det fattige kortet om og om igjen følte gjennem hvert ord, hvor lettet han var ved at ha lagt byen bak sig, det var som han hadde sluppet en altfor tung byrde.

Mon hvordan det var blit ordnet for Ivar Prøis?

Og det andet, hadde det ogsaa løst sig for ham . . . ?

Rakel reiste sig fra vinduet, hvor hun hadde sittet urørlig mens uveiret stod paa, og ga sig til at gaa sagte op og ned paa gulvet.

En pludselig glæde strømmet gjennom hende.

Hun vilde ikke tænke paa det som var tungt nu. Per var hjemme igjen, og alt var godt mellem dem.

Al skyhet var som strøket av ham, slik som iaften hadde de ikke talt sammen siden han var hjemme og gik i gymnasiet og de streifet om i skog og mark og drømte og la planer og var lykkelige bare ved at være sammen.

Rakel stanset foran Evas seng og blev længe staaende og se paa hende. Hun laa i sin yndlingsstilling halvt over paa siden, det ene knæet hadde hun trukket op under sig, et brunt, solbrændt knæ.

Rakel bredte forsiktig over hende og med ett saa hun for sig lille Eva, da hun klædte av hende til solbadet i forgaars.

Vips var sandalene av, nu strømpene — og Eva satte paa sprang som en løssluppen folunge, fik se en blaa sommerfugl og jog efter den fra blomst til blomst.

De lysegule smaa flettene hendes strittet ret ut, saa de røde flettebaand dasket hende om ørene, øinene knep hun sammen til to mørke smaa streker, alle hendes bittesmaa nydelige tænder lyste i et eneste stort smil . . .

Rakel bøiet sig ned og kysset hende. Lille Eva!

Pludselig hadde hun stanset og stirret mot skogen.

«Fakkeldansen, mor, de danser fakkeldansen!»

Rakel var aldeles uforberedt paa hvad hun fik se.

Som to skogens nymfer kom Kirsten og Signe løpende frem mellem træstammene og ut paa engen, Kirsten forrest.

Med venstre haand skygget hun for øinene, høire haand svinget en usynlig fakkel over hendes hode. Hun bevæget sig som lyttet hun til tonene av en ildnende musik, som var hun drevet av en eneste tanke: Frem, frem gjennom mørket, løft lyset høit, bær lyset frem — — !

Det stod et veir av friskhet og kraft og vilje fra hendes unge skikkelse med de slanke, spænstige lemmer. Signe hadde git op.

Kirsten danset alene engen rundt, snart i halv-skygge med solplettene flimrende om sig, snart i blændende lys . . . . .

«Iaften er jeg oplagt til at danse, Rakel, iaften kunde jeg danse — » Kirstens ord derute ved verandaen ringet i Rakels øren og blandet sig med melodien, fru Claeson hadde spilt som ekstra-nummer.

Jo, vist, var der en slags likhet mellem disse to skikkelser, Ove Karsten hadde ret i det! Og allikevel for en forskjel, den samme forskjel som det er mellem et raffineret parisertoilet og et græsk gevant, mellem tindrende blaa luft og . . .

Rakel gjæspet.

Nei, nu fik hun se at komme sig i seng!

Med en viljesanstrengelse tok hun sig sammen og gjorde sig færdig paa nogen minutter.

Da hun stod ved vinduet var regnet holdt op og det begyndte saa smaat at lysne av dag, over trækronene i haven kunde hun skimte aasene som blaanet langt i syd.

Og da Rakel hadde trukket tæppet op om sig og skulde lægge hodet paa puten for at sove streifet hendes blik væggen like overfor.

I sommernattens tusmørke lyste et blekt ansigt mot hende med rene, faste drag og øine som syntes at leve og tale, billedet av den unge franske pater Per hadde nævnt.

Med ett kom aftenandagten for hende, og mens dagens lys og dagens lyd langsomt begyndte at sige ind gjennem vinduene til hende, bævet disse ord gjennem hendes sjæl:

«Du gjør rummet vidt for mine skridt under mig, og mine ankler vakler ikke.»

III.

«Hvad skal jeg svare fru Claeson, at du ikke kan?» Ove Karsten hvilte paa aarene og saa forskende paa Per Hjelm.

«Jeg hverken kan eller vil. Ikke nu. Ikke senere heller. Hun faar finde andet selskap til turen. Der er nok av dem».

Per Hjelm bøiet sig ned og rettet paa toften, forat vennen ikke skulde se hans ansigt.

«Jeg skal si hende det. Jeg tror du handler — ret!» Ove Karsten talte langsomt uten at se op.

«Ja, farvel da du og tak for denne gangen. Svinagtig hyggelig at ligge slig og drive nogen dage. Se opom naar du kan. Morning —!» Med et spring var Per iland, hilste med luen og forsvandt i orekrattet mens Ove Karsten betænksomt rodde utover til seilbaaten igjen.

Per Hjelm tverstanset paa stien hvor han gik og drev ut i storskogen.

Nei, nei. Ikke hjem. Ikke endda.

Skjønt han hele tiden hadde længtet efter det øieblik da han skulde ta fat paa skogstien til prestegaarden kunde han ikke gaa videre da det

kom til stykket. Det var noget som maatte redes ut først.

Noget han maatte igjennem.

Han maatte prøve at faa fat paa dette ubestemte som laa og gnog og pinte.

Nu skulde han vel endelig ha kræfter til at ta det op . . . . .

Forresten kunde det nytte?

Gik det ikke som hvergang før naar han hadde villet prøve at samle sig. Det blev ved det gamle.

Per Hjelm følte pludselig en svak skjælvning i hjertet — Signes billede dukket frem, lysende klart, og sank tilbake i mørke igjen.

Lille Signe. Hadde han kjendt hende før . . . saa kanske alt var blit anderledes . . .

Blodet skjøt op i hans ansigt og han knyttet hændene.

Om bare de sidste ukene i Kristiania kunde slettes ut, saa vilde alt være godt, saa kunde han begynde fra nyt av.

Hvorfor rørte Ove Karsten ved det hele nu da hans sind holdt paa at lukke sig over det?

Hvad vilde hun ham?

Han husket endda den salige hvilen han hadde følt da han hadde lagt byen bak sig og pinseaften vandret paa Karmøen i skibsreder Karstens vakre gamle have.

Den sidste tiden i Kristiania hadde været en ond drøm bare og nu var den forbi.

Nu var alting godt igjen.

Skibsrederen sat og røykte under det svære gamle valnøttræet, Ove hjalp svigerinden med at plante de sidste asters og levkøiplanter rundt bedet om flagstangen. Selv gikk han og drev under æbleblomstene med to snille smaa vestlandsbackfischer . . . . .

Men endda bedre var det at komme hjem til prestegaarden igjen.

Her hvor han hvergang han kom fra de graa stengatene likesom blev tatt i favn av skogen og de myke, grønne engene, her hvor minder fra barndommen talte til ham fra hver busk og hver sten, her kunde han tidvis føle sig sorgløs som en skolegut . . . . .

Det hadde været en overraskelse at træffe Kirsten Jackwitz her.

Han husket hende fra ballene utover vaaren. Høireist og rank tok hun mot hyldesten man bød hende, den var hende en selvsagt ting hun knapt nok la merke til.

. . . Der danset hun forbi ham igjen i blekblaa silke, hodet med det rødgyldne haar holdt hun tilbakebøiet, fjern og utilnærmelig, skjønt ganske væk i dansen.

«Hvem er hun —?»

«Kjender De ikke datter til general Jackwitz? Sæsonens dame. Race fra top til taa. Se hvor hun fører benene . . . Som en fuldblodshest —»

Kavalleriløitnanten fulgte forhekset et par slanke rappe føtter i hvite silkesko.

«Men stolt som en satan. Ikke til at nærme sig . . .»

Siden traf han hende ofte.

Slik evne til glæde hadde han ikke mødt. Champagne i blodet. Festberust. Og allikevel underlig utenfor det hele, som bevæget hun sig i en verden bare hun saa og følte, tryk som en søvngjænger.

Slik var det vel. Utenfor hele jukset. Ufordærvet og frisk som en nøttekjerne.

Naar han var træt av . . av . . det hele, det nye som fylgte hans liv, som føltes som et jern-grep om sjælen, ikke undte ham ro hverken nat eller dag — ja, da fandt han hvile ved at tale med Kirsten.

Han blev likesom løftet ind i en verden hvor det var let at dra aande, hvor al tyngsel var borte.

Alt som var i ham av lek og fest vaagnet.

Per Hjelm saa for sig hvordan Kirsten pludselig hadde vendt sig mot ham da han første gang spøkte med hende. Først saa hun overrasket spørgende paa ham, vår og sky, færdig til at gjemme sig. I næste nu gled et stort, forstaaende smil over hendes ansigt, og lynsnart var hansken tat op og leken igang.

En overgiven, graciøs lek, fuld av humoristiske pointer, av flygtende stemningsbilleder og overraskende tankekombinationer.

Efter den dag viste Kirsten ham en ubegrænset tillid, som i bund og grund gjemte en god portion taknemlighed, det følte Per Hjelm instinktivt.

Rørt forstod han grunden: han havde nærmet sig hende anderledes end de andre, han krævet ingenting av hende, som hun ikke kunde gi.

Han havde set hende som det hun var — et sorgløst barn som endda ikke var vaagnet til fuld bevissthet om verden utenom. Det var vel derfor han altid blev skoleguttens i hendes nærhet. Det var vel derfor de kunde leke sin overgivne lek.

Han fortalte hende ogsaa om Rakel og lille Eva og Kirsten blev fyr og flamme. Da Rakel kom til byen en tur blev bekjendtskapet gjort. Hvordan det siden utviklet sig hadde han ikke rede paa . . .

Han skrev ikke hjem, tapte Kirsten avsyne . . . han drev og drev uten besindelse nedover mot fossestupet, og han kunde ikke stanse farten.

Det som tilslut gjorde ham ædru og vaaken og som fyldte ham med skræk og skam var den opdagelse, at hun, efter hvad som var skedd, allikevel i et eneste nu var blit ham fremmed og uvedkommende.

Det hele blev aske i hans mund.

Hadde ikke Ove Karsten med vold og magt tat ham med paa den dumdristige seilturen, da

de løftet fjorden ut saa fort motoren kunde snurre og siden satte seil i den forrykende stormen for at vinde væddemaalet og naa Karmøen til fastsat tid, — ja saa var det ikke godt at vite hvad han hadde gjort, vetløs som han var, naar stemningene pisket ham — — —.

Per Hjelm gik gjennem skogen med bøiet hode, det var kommet noget forpint over ansigtet hans . . .

Det raslet borte ved leddet.

Hvem kom der? Per Hjelm løftet hodet.

Det var Rakel, varm efter den hurtige gang.

«Jeg trodde næsten du skulde komme denne veien! Her er brev til dig.»

Per rev det op.

«Fra Ivar Prøis . . . Tak, du, det var en glæde.»

«Har han det bedre nu?»

«Ja. Rakel, han har det bedre. Professor Vedeler fik ret, det var nok rationel asylbehandling han trængte. Og moren tok det taprere end nogen kunde haabe.

Nei, man burde aldrig betænke sig paa straks at gjøre det som ret er, selv om det koster aldrig saa meget . . .»

Rakel la sin arm i brorens. De gik længe tause.

«Jeg skal si dig, Rakel, jeg levet en saa frygtelig vanskelig tid netop dengang.» Per Hjelm talte med lav stemme og saa ikke paa hende.

«Det var ikke bare Ivar Prøis, ser du.»

«Det har jeg forstaat, Per. Jeg forstod det alt dengang. Jeg har forstaat — kanske mer end du aner . . .»

Per Hjelm nikked.

«Du var paa koncerten, ja. Og du hørte kanske ogsaa en hel del av snakket derinde. Men du sa ingenting, trængte ikke paa.

Det ligner dig, Rakel!

Det er tider, forstaar du, da man ikke kan ta noget menneske ind i sin fortrolighet, da man maa være alene om det som . . . piner en.»

Efter en stund fortsatte han:

«Rakel har du nogengang oplevet hvad det vil si at drages til et menneske og skræmmes bort fra det — paa engang? Forstaar du hvor frygtelig det er?»

«Jo,» sa Rakel fort. «Jo, Per, jeg tror jeg forstaar dig.»

«Det var det som gjorde det saa vanskelig,» fortsatte Per.

«Vi traf hverandre første gang paa en soirée og jeg syntes hun var det deiligste jeg hadde set, følsom, forfinet, fremmedartet.

Grande dame og en liten pike paa engang.

Da vi saa kom til at tale nærmere sammen syntes jeg saa umaadelig synd paa hende.

Hun var saa forpint efter det egteskapet sit.

Alt det gode i hende var forkrøblet, sa hun selv, hadde ikke faat hjælp.

Hun sa jeg var ulik alle andre mænd hun hadde truffet, jeg husker det saa godt, det var en av de første aftnene vi var alene sammen.

Jeg maatte prøve at hjelpe hende og gjøre hende til menneske igjen.

Rakel, dengang mente hun det. Hun var ulykkelig.

Hun klynget sig til mig, sa hun, fordi jeg vakte alt det bedste hos hende, fordi bare min nærhet ga hende hvile . . .

Om du visste hvor hjelpeløs hun var, Rakel!»

«Jeg tror det,» sa Rakel stille. «Og saa hjalp du hende?»

«Jeg prøvet det,» svarte Per Hjelm. «Ved Gud, jeg vilde ikke noget andet end bare hjelpe hende, da det begyndte . . .

Ingen av os raadet vel heller for at det hele litt efter litt tok magten fra os.

Jeg — burde vel tænkt mig om, jeg som indtil dengang hadde hat saa nogenlunde likevegtige nerver og dermed ogsaa bar størsteparten av ansvaret.

Men det er ikke let at betænke sig, Rakel, naar man bare faar og faar og man forstumlet og overvældet hadde trang til at kysse den jorden hun gik paa . . .»

De hadde slaat sig ned paa et par stubber i skogen. Per Hjelm begrov ansigtet i sine hænder.

«Og saa var det vanskelighetene begyndte?»
sa Rakel sagte.

«Ja, da begyndte de. Det varte ikke længe før jeg forstod hvor medtat hun i virkeligheten var av livet.

Jeg kunde ikke la være at se det.

Det var saa pinefuldt.

Der var hele tiden ting jeg følte fremmed ved hende, øieblikke jeg ikke vilde tænke tilbake paa.

Og hun forlangte at jeg altid skulde staa til hendes disposition. Jeg fik ikke arbeidet ordentlig i de ukene.

Da sa jeg til hende at jeg maatte passe mine studier, og jeg holdt mig med møie borte en ukes tid.

Saa gik jeg derned en dag.»

Her tidde Per og ventet længe før han kunde fortsætte.

«Jeg gik over hendes tykke, bløte tæpper ind i hendes lille kabinet og der følte jeg — før jeg saa det — at hun ikke var alene. Foran ilden sat hun og en mand, haand i haand som vi hadde sittet saa ofte.

Jeg kunde ikke si et ord, jeg bare vendte om og gik for at komme bort.

Da kom hun løpende efter mig og ropte nogen ord, men jeg visste ikke av mig, før jeg stod nede paa gaten.

Jeg gik hjem og laaste mig inde.

Om aftenen orket jeg ikke at holde mig rolig. Jeg gik mig træt indover Nordmarken og kom hjem paa morgensiden.

Stod op efter et par timer og gik paa hospitalet.

Jeg kom hjem først sent paa aftenen og fandt et brev fra hende.

Det indeholdt noget slikt som :

«Du dumme gut som straks tror det er galt fat og opfører dig saa litet gentlemanlike. Du hadde forsømt mig, og jeg kan ikke være alene.

Jeg maa fylde mit liv, jeg vil ikke ha tomme øieblikke og om du holder av mig skulde du være glad ved alt som bidrar til min lykke.

Men forlat mig ikke. Du har tåk paa det bedste i mig. Om du holder fast, saa blir jeg kanske engang slik som du ønsker det. Hjælp mig til det.»

Jeg svarte hende at endda var jeg for oprevet. Jeg kunde ikke komme før jeg var blit klarere over mig selv og over hende.

For det var det som var det frygtelige at jeg ikke kunde komme tilbunds i hende.

Hadde hun virkelig vilje til at bli anderledes? Fandtes der i det hele noget fast punkt at bygge paa? Jeg syntes alt veg.

Og at hendes brev var som hun selv.

Om hun sa en ting kunde hun mene ganske det motsatte en stund efter.

Og jeg kunde tilslut ikke lukke mine øine for at hun altid tænkte bare paa sig selv.

Hun kunde være yndig, øm, rørende. Men hun brukte det alt — selv det onde hun hadde gjennomgaat — til at opnaa sin egen vilje i smaat og stort.

Otte dage senere fik jeg nok et brev.

«Jeg tror vi er for forskjellige. La os skilles nu før vi faar gjort hverandre noget ondt.»

Gjort hverandre noget ondt!

Vet hun da ingen ting om al den lidelse hun har bragt over mig . . . Hun har løst farlige kræfter i mig, og det er stunder da jeg føler det som jeg aldrig mer kan bli et helt menneske igjen . . .»

Rakel var blit blek, men hendes stemme var fuldkommen rolig, da hun talte.

«Naar du har kjæmpet gjennom denne onde tid vil du være sterkere end før, Per. Jeg vet at du har styrke i dig til at tæmme alt det som ikke er dit bedste jeg.

Kanske skal du gjennom dette for at lære hvor sterke kræfter du har til ondt og til godt — for at faa dig selv helt i din magt.»

«Ja, du har vel ret,» sa Per, og han saa meget træt ut.

«Men jeg føler undertiden alt dette onde som en aandelig smitte . . .

Og ofte vet jeg ikke engang hvad som er ret og rigtig.

Om jeg ikke har forpligtelser mot hende.

Var jeg straks gaat til hende og hadde sat ind hele min vilje, saa kanske —

Men saa tænker jeg igjen, at hun vel aldrig for alvor har været knyttet til mig . . .»

«Over for hende har du ingen forpligtelser, kjære dig.

Hun kjendte livet bare altfor godt — men du ikke.

Hun visste hvad hun gjorde, og hun saa nok hvem du var. Men hvad visste du om en natur som hendes?»

«Ja, men hun kunde blit en anden, Rakel —»

«Nei, Per, det tror jeg ikke. Hun var jo ikke saa ung længer — og hadde endda ikke begyndt at opdra sig selv.

Og iethvertfald er ikke *du* den som kunde hjelpe hende.

Det maatte være en meget moden mand, en som kunde ha hende i sin haand, en som forstod hende og livet og som allikevel elsket hende *fordi de to hørte sammen*.

Hvad var du for hende som ikke enhver idealistisk og uerfaren — og vakker — ung mand kunde bli for hende?

Hun elsket dig ikke virkelig, hun bare brukte dig, tok din tid, din arbeidskraft, brukte sin magt over dig.

Det er en lykke for dig at hun har git dig fri.

Med al din gode vilje vilde dere en dag staa som det dere i virkeligheten er — som to fremmede likeoverfor hverandre.

Man blir aldrig rette egtefæller som det staar i ritualet uten at man er *født til det*.

Og ikke noget omraade har saa meget at si som det etiske.

Intelligens, skjønnhet, dannelse, alt det har ikke den betydning som at man moralsk hører til paa samme plan, har de samme utviklingsmuligheter.»

Per Hjelm ventet en stund før han talte, saa sa han langsomt:

« . . . Men du selv Rakel . . . har da du — »

« Nei Per, » sa Rakel fort. « Det er derfor jeg vet dette saa godt . . . »

Jeg vet litt om de mennesker som har, ikke én vilje, ett sind, men mange.

Det er synd paa dem. Ikke har de hvile, og ikke kan de gi den til nogen anden. Til syvende og sist er det kanskje noget i deres viljeliv som er sykt . . . »

« Sykt, det er netop tingen ! »

Men det varte længe før jeg forstod selv det. Det gik først op for mig under søvnen, i drømmene mine.

Gang paa gang kunde jeg drømme lykkelig om dig og far og prestegaarden hjemme, men saasnart hun kom med følte jeg hvordan hun

stykke for stykke likesom lammet mig, brøt ned vilje og motstandskraft.

Er det ikke underlig, jeg gjorde altid motstand mot hende i drømme, og altid vandt hun, og jeg vaagnet utmattet og nedfor.

Vil du tro at efter slike nætter kunde jeg føle likefrem skræk for at træffe hende.

Men jeg hadde ingen vilje længer.

Jeg var smittet, lammet, forgiftet av andres syke sjæleliv, ja, ogsaa av Ivars, jeg var tilslut ikke langt fra at gaa samme veien som han . . .

Jeg, som elsker sundhet og styrke, det var derfor jeg vilde bli læge!

Jeg vet ikke hvordan det hadde gaat mig, om jeg ikke var blit rykket væk fra det altsammen kort efter.

Jeg vilde først ikke, jeg vilde ingenting, men Ove Karsten ga sig ikke.

Siden velsignet jeg ham.

Alle de nye indtrykkene, det friske livet under aapen himmel ga lægedom og glemsel.

Nu tror jeg jeg holder paa at bli frisk igjen, Rakel. Det er ikke ofte jeg har slike tilbakefald som det for nogen minutter siden, men det hadde ogsaa sin grund. Vi vekslet nogen ord om hende, Ove og jeg, og det var altsaa nok.

Og engang vilde jeg allikevel ha talt ut med dig, selv om det kostet og det maa det jo gjøre . . .

Per Hjelm hadde slængt sig ned paa bakken med luen under hodet og haanden over øinene.

Skogen stod tæt og mørk omkring dem. Et kjølig grønt halvllys seg ned gjennom de skjæggete grener, det suste svagt i trækronene.

Rundt trærøttene mellem blaabærlyng og harefot blomstret bittekonval og pyrola.

Luften var fuld av krydret skogsduft, furustammene svedte harpiks.

En liten bæk silret i nærheten, vel gjemt mellem lyng og sten.

Efter en stund sa Per Hjelm med lav, bevæget stemme: «Kyrre har ret. Naar man gaar midt i stormen og det sortner om en, da kan stilheten være nær og man kan med ett se indover mot blide, blaa kyster man aldrig hadde drømt om.

Livet er grænseløst.

Husker du det underlige bibelsproget far læste om i Kyrres bog den aftnen jeg kom: du gjør rummet vidt for mine skridt under mig, og mine ankler vakler ikke.

Jeg har tænkt paa det siden, det har fulgt mig i drømme til og med . . .

Disse underlige drømmene som reder ut for én det som er floket under dagsbevisstheten.

Disse skikkelser som staar mot hverandre, nogen som tar livsmød, andre som gir.

Disse skikkelser som pludselig fuldt færdige gaar ind i ens drømmeverden og er hjemme der og som

man velsigner naar de kommer, for det strømmer hvile fra dem . . .

Er det ikke underlig, Rakel, efterat jeg nu har talt ut med dig er det som alting har letnet, alt det gamle som jeg længtet efter at gjøre mig færdig med.

Tænk om alt endda kunde bli godt, Rakel, det føles næsten slik.»

»Det vil det, Per!» Rakel rakte ham haanden og saa paa ham med sine varme, trofaste øine.

«Og nu maa jeg gaa fra dig, Maria i skogen venter paa mig. Farvel og tak for denne stunden!»

»Tak skal du ha, Rakel. Jeg gaar i forveien, du kommer vel snart efter . . .»

Per drev langsomt henover skogstien.

. . . Det var nogen underlige ord Kyrre talte til ham den aften de møttes, det var som kunde han se like ind i hans sjæl, hvad han hadde gjenlemlevet og hvad som foregik dernede paa dypet netop dengang . . . ting han selv bare dunkelt anet, men som Kyrres ord kastet klarhet over.

Hvilen efter stormen, lys efter haabløst, tungt mørke, var det ikke netop hvad han levet . . .

Hvile . . .

For en hvile at være kommet hjem igjen, at være i nærheten av Rakel og føle godheten ligge i luften omkring sig, for en hvile at leke med lille Eva — eller Kirsten!

Det kom næsten ut paa ett.

Signe — ?

En liten fugleunge som Rakel hadde tat under sine vinger, alltid hadde hun jo nogen hos sig som hun var god mot.

Rakel hadde skrevet om hende . . . en særlig interessant opgave dennegang, fænomener av særlig interesse ogsaa for ham som mediciner.

Var det «oversanselige evner» Rakel hadde skrevet — ?

Han husket at han hadde smilt en smule skeptisk . . .

Per Hjelm saa sig om . . . ja, netop her var det!

Han var naadd frem til en aapen plads i skogen. En husmandshytte, en laave, et vedskur, et par gamle krokete æbletrær.

Her hadde de staat og set tvers over skogsengen mot en gammel skak grind tæt ved en solbelyst furustamme. Kirsten og han hadde avhandlet hvor malerisk motivet var med den blaa himlen over.

Da var det de hadde hørt høie rop bak sig og set Aasheimsoksen i fuld fart komme sættende nedover mot dem med bøiet hode og prustende næsebor. Efterpaa mænd med staurer og taug.

Uten et ord hadde Kirsten begyndt at springe og han efter.

Signe!

Han fandt hende staaende lamslaat paa samme pletten ute av stand til at flytte haand eller fot.

Her — hadde han sprunget med hende i armene, mens oksen var tæt bak dem . . . her var

de kommet sig over gjærdet i samme nu som mændene naadde den med rendesnaren og fik den overende.

Hvor Kirsten blev av, det visste han ikke, han saa og følte bare en ting: det lille rædde væsen han hadde foran sig.

Han hadde sat hende forsigtig ned paa en græstue. En lang stund sa ingen av dem et ord. Signe vendte hodet bort og strævet for at fatte sig.

Skal . . . skal vi kanske begynde at gaa hjem-over? hadde han sagt.

Et par store mørke øine vendte sig mot ham, et par bleke læber hvisket ja. Hun prøvet at reise sig, men kunde ikke.

Uten et ord tok han hende varsomt i armene, han husket pludselig at Rakel hadde sagt hun var meget svag, mer end nogen visste og forstod som ikke kjendte hende nøie . . .

Per Hjelm gik skridt for skridt veien de hadde fulgt og levet omigjen hvert indtryk, hver følelse som hadde passert hans bevissthet.

Han saa for sig det bleke lille ansigt som hadde hvilt saa urørlig hos ham, og han hadde undret om ikke hjertet hans maatte vække hende, saa haardt som det slog . . .

Nei, end ikke den svakeste dirren ved øie-laaket viste, at hun var vaaken eller fornam no-genting omkring sig.

Han forstod ikke hvorfor han med ett tænkte paa hendes døde mor eller hvorfor han følte en

slik pludselig ømhet for hende og fik lyst til at gjemme hende bort fra alt stygt og vondt og aldrig slippe hende fra sig igjen.

Han følte bare hvordan nogen hvisket hans navn og ledte sig frem til dyp han ikke kjendte, rørte ved kræfter han selv stod hjælpeløs mot . . .

Han visste bare at hans eget hjerte med de haarde, klemtende hjerteslag stilnet, han følte hvordan to varme smaa hænder hadde lukket sig varsomt over det og aldrig siden hadde sluppet det.

Ja, hvordan var slikt mulig?

Siden den stund følte han hende altid i sig og om sig, en uavladelig levende strøm mellem ham og hende . . .

Han hadde ikke talt med hende siden — samme eftermiddag drog han paa seilturen med Ove Karsten.

Men om natten drømte han om hende, og det hadde han gjort flere gange i denne tiden.

Det som undret ham allermest var dette at det syntes ham saa kjendt altsammen, det var som det altid hadde været slik og som det altid skulde vedbli at være slik . . .

Per Hjelm sagtnet gangen et øieblik, han stod paa en bergrab i skogskanten og saa utover.

Havet strakte sig som en mørk brem mot syd-øst, en rad av nøkne klipper tok imot dønningene. Indenfor løp blaa sund mellem smilende grønne øer. Per elsket disse lysende, farverike marker, begrenset av skogen i vest og lange trøbare

skalberg mot øst med hvitmalte gaarder og løvrike haver og orekrat iblandt strødd uregelmæssig omkring paa sletten.

Under sig skimtet han prestegaardens sorte tak over sølvpoppelen og de myke, vajende piletrær rundt andedammen ved fjøset.

Per følte pludselig glæden vælde op i sig ved tanken paa at han snart skulde være midt i kredsen av dem allesammen hjemme. Han kastet luen høit i veiret, grep den i farten, la paa sprang over stok og sten og stanset først ved laavebygningen som lang og statelig flankerte gaardspladsen mot vest.

Per Hjelm saa sig omkring paa tunet.

Du verden hvor mange festlige stunder han hadde oplevet her, især før sorenskriverens flyttet.

Han syntes endda han kunde se skriveren for sig med kalotten ned over det ene øret, mens han suget mægtige røkskyer ut av sin sølvbeslagne merskumspipe og med halvlukkede øine iagttok ungdommens lek paa græsvolden.

Den lille spinkle forskræmte sorenskriverfrue ved siden av ham fulgte med ængstelige øine tvillingenes viltre løp, de holdt altid trofast sammen i siste-par-uten og undgik ihærdig fuldmægtigens energiske forsøk paa at skille dem ad.

Per Hjelm syntes han hvergang kunde kjende hvad hendes moderlig bekymrede hjerte kredset om: Gud vet om han ikke allikevel løper av med en av dem tilslut — og det gjorde han!

Per strøk sig over panden.

Ja, det var dengang!

Det syntes saa uendelig længe siden, og det var da ikke længer tilbage end et par somre . . .

Hallo, der svinget en vogn fra prestegaardsalléen og op paa storveien.

«Har det været fremmede her?» Per vendte sig til lille Eva som gik frem og tilbage foran huset med en katunge i armene.

«Ja,» Eva slap katungen, og øinene hendes straalte av iver.

«En som skal være snil mot bedstefar og hjælpe ham at præke i kirken imorgen, har mor sagt.

Jeg vil ogsaa være snil mot bedstefar, og naar jeg blir stor saa skal jeg præke i kirken hver eneste søndag.

Tror du ikke Gud blir glad da?»

«Det blir han sikkert, Eva. Men du lovet jeg skulde faa se hvormeget kyllingene dine hadde vokset.»

«Ja, skynd dig og kom. Men du maa ikke ærte tuppen, har mor sagt. Hun er saa sindt, saa sindt. Engang kom det en skjære og vilde ta en av ungene hendes, og da skrek hun og gjorde slik —»

Eva pustet kinderne op og slog ut med armene.

«Men jeg jaget den bort med en kjæp, jeg, og siden hjalp jeg hønemor med at passe ungene

hendes hele dagen efterpaa. Mor ga mig middagsmaten herute. Hun er saa blid paa mig siden det. Her skal du bare se!»

Eva satte sig paa huk, dyppet alle fem fingre i matfatet og lot kyllingene spise av haanden.

«Der kan du se. Hun er ikke det granne rød for mig. Ser du den bitte lille sorte og gule der. Hun har været syk, derfor er hun mindre end de andre.

Kom da vel, Mix, kom da —»

Solen skinnet som guld paa Evas krøllete haar, mens hun lokket med sin mykeste lille stemme, kyllingene smaa vidret og plukket, selv hønemor tok sig en godbit.

«Aa, nu vet jeg det!» Eva stak lynsnart venstre haand ned i forklømmen og tok op en dot fint græs. «Det er det hun vil ha, Mix, Mix, kom da vel . . . »

Mix tittet paa Eva med sine blanke smaa øine, tok et par forte skridt og nappet græsset til sig, mens Eva utstødte et jubelskrik som skræmte hele hønsegaarden.

«Saa, saa, vær ikke bange, naa skal dere faa være alene!» Eva gned haanden energisk mot græstorven for at faa deigen av.

«Vær nu snille til onkel Per og jeg kommer igjen. Du er likesom onkelen deres du,» sa hun til Per.

«Tak, det vil jeg gjerne være!» Per følte sig hædret ved saa øieblikkelig at bli optat i kreds.

«Men der kommer mor fra skogen, nu skal vi ind baade du og jeg!» —

Efter aftensbordet drev Per Hjelm nedover jordene bak kjøkkenhaven.

Guldstraalene fra aftensolen danset endda paa almetrærne ved kirkemuren og blinket i kirkespiret.

Per blev gaaende frem og tilbake paa engen i en ubestemt glæde han ikke rigtig kunde gjøre sig rede for og som han trængte at være alene om.

Signe hadde han næsten ikke vekslet et ord med. Han hadde slaat sig ned som han pleiet ved bordenden hos Kirsten og Signe, da de skulde spise aftens, og skjønt Signe bare en eneste gang vendte sit blik mot ham, et blik av sky glæde, følte han allikevel hele tiden, at hun talte til ham uten ord. . . .

Per Hjelm aapnet havelaagen og gik opover mot askelysthuset.

En sterk duft av mjødurt seg indover haven fra marken tæt ved. Prestegaarden laa og lyste i kveldsolen med blinkende ruter bak grønt løv.

Noget saa rikt og sommerlig hadde Per ikke set paa længe. Han blev staaende og fulgte med øinene vinrankens lange vajende stengler, nu naadde de næsten op til liljeværelset, hadde forlængst brudt det espalier-lignende drivhus med glastruter for, som den forrige prest hadde ladt

indrette for den langs husvæggen. Og Rakel lot den frit vokse, det var saa allikevel de færreste aar den ga spiselig frugt.

Viltre røde slyngroser klatret i yppige buer langs dagligstuevindue og gynget for sommervinden med en og anden blekgylden kvast av kaprifolium i blandt. Buskene vokset uløselig indfiltret i hverandre, blomstret samtidig og blandet duft.

Rabatten foran huset var kantet av en bred bord kraftige, mørkegrønne violblade. Indenfor skimtet man græsset av de blodrøde tulipaner som kom aarvisst hver vaar . . .

Der tok det i havegrinden! Det var far og tante Ambrosia paa sin aftentur.

De hadde ikke set ham endda, og Per gik tilbake samme vei han var kommet, han kunde ikke træffe mennesker netop nu.

Paa jordet bak æblehaven kom ingen og der . . . nei saa sandelig om de var færdige med timothei-slaatten endda!

Han kastet sig ned i en saate og begrov ansigtet i høiet. Hvor det duftet.

Hvor godt det var at være hjemme igjen, hvor godt det var at leve. . . .

Prestegaarden, hvor fredelig den laa der mot den mørke skogen, omgitt av sine haver, lyse, festlige løvmasser.

Der gik to skikkelser paa veien mot aftenrøden, frem og tilbake, frem og tilbake. Rakel og Kirsten.

Kirstens slanke hvite skikkelse mot Rakels kraftige blaa.

De hadde vel noget at tale sammen om, Rakel var alles tilflugt . . .

Saa søvnig man blev efter slik en seiltur, hvorfor ikke ta sig en lur her — til stjernene kom?

Per Hjelm gjæspet, saa aandstraværende op i et blaat lufthav, og i næste øieblik sov han.

Rakel hadde netop tat nøkkelen fra stabbursdøren og skraadde over gaardspladsen fulgt av Kirsten.

«Signe, hvor gaar du hen?»

«Bare en liten aftentur, det er saa vakkert!»

«Ikke forlangt, ungen min. Husk hvad du har lovet mig.» Rakel smilte til hende og forsvandt ind ad gangdøren sammen med Kirsten. — — —

Signe drog pusten dypt. Som det duftet. Dug i græsset, fine lette aftentaaker over myren. Ikveld blev det stjerner.

Signe halvsprang bort mot høisaatene, tverstanset med ett. Et menneske, urørlig utstrakt, Per Hjelm!

Al farve veg fra hendes ansigt, hjertet stod stille, hun stirret paa ham med vidt aapent angstfuldt blik.

Død, var han død? Han aandet jo ikke . . . Jo, han aandet!

Uhørlig gled hun nærmere, la sig paa knæ og saa paa ham.

Slik saa han ut naar han sov . . . . Den strie mørke luggen klæbet sig til panden, tung og vaat av sved. Øinene laa dypt i sine hulninger med et underlig drag av smerte over sig.

Signe saa paa næsens rette, fine linje, de bleke meislede kinder, det halvt følsomme, halvt overmodige drag om munden, hakens kraftige konturer, og fæstet saa igjen sit blik paa øinene — hvad var det som hadde gjort ham ondt? Kunde nogen gjøre ham noget ondt?

Der — rørte han paa sig, saa sig forundret omkring og smilte da han fik øie paa Signe.

«Jeg har vist sovet. Ja, jeg har drømt,» og Signe saa en skygge gli over hans ansigt.

«Kom du ut for at se efter mig?»

«Jeg kom ut for at se paa stjernene,» sa Signe sagte. «Og saa fik jeg se dig. Jeg blev saa bange — »

«Bange?»

«Jeg trodde først du var død.»

«Man dør ikke naar man netop er begyndt at leve . . . »

Det var stille en lang stund.

Signe la sig overende i saaten, skygget for øinene og saa op, jorden seilet under hende.

Paa lysende blekblaa bund sprang stjernene frem, én for én, eftersom hun stirret mot himlen. Hun syntes hun saa hvordan de som frie legemer

løste sig ut fra himmelhvælvingen, hvordan rummet bak dem tapte sig i uendeligheten.

Sommernattens grænseløse hvite himmelsal, fjernere, aandigere end nogen vinters stjernepragt . . . .

Per Hjelm fulgte Signes blik og blev taus av hvad han saa.

Det føltes som om hun tok hans bevissthet med sig langt, langt bort til verdner han ikke kjendte, men som fylgte ham med fred.

Det pludselige, kvalfulde isdryp i hjertet han hadde følt da Signe nævnte døden svandt og fandtes ikke mer.

Langt borte fra syntes han han hørte Signes stemme hviske:

«Vi dør aldrig. Døden findes ikke . . .

Vi skilles aldrig. Skilsmisse findes ikke . . .

Vi kan aldrig stanses i veksten, aldrig bøies, livet i os aldrig kues.

Vi gaar mot lys — — — »

Et vindpust bar toner mot dem. Andante favori. Signe vaktes.

«Vi tør ikke være her lenger. Vi maa ind til aftenandagten. Rakel venter.»

Hun reiste sig, kastet endda et blik paa stjernene og paa lysningen i nord efter solnedgangen og gik over mot æblehaven.

Per Hjelm fulgte langsomt efter.

IV.

Iført Per Hjelms gamle guttepjekkert som var altfor kort paa ærmene og med luen bak i nakken drev Kirsten nedover til kjøkkenhaven, hvor Søren lægdslem holdt paa at dra gulerøtter op av en haveseng.

«Det er bra, Søren, gi dig ikke. Er de like leie til at bite sig fast?»

Søren spyttet og vendte skraaen.

«Ja, dom vil helst bli hvor dom er. Men op ska' dom.»

Han tok spaden og fik fat paa en diger en, som han hadde slidt græsset av uten at faa frem.

Kirsten la sig paa knæ og gned jorden av røttene eftersom Søren kastet dem i haug.

«Se saa, nu er den bundten færdig. Ta den i luggen og kjør den ind i kjælderen!»

«Javel.»

Søren likte Kirstens korte kommandotone. Ogsaa var 'a jo datter te' en genneral. Hu kunde me' det.

Hjulbenet og duknakket kjørte han trillebøren ivei, fik den med nød over fjælen ved haveporten og fremfor kjælderdøren. Derinde laa røtter

til tørk over hele gulvet. Rødbeter og selleri og pastinak og hvad de het allesammen. Søren tasset omkring og stelte slik han visste frøken Rakel vilde ha det. Hu var naa basen lei. Jo, kassene stod færdige slik hu vilde ha det og sanden, den var tør.

Jaha.

Det var vel bedst at komme sig ned i haven igjen og bli færdig med gulerøttene.

«Bi litt, naa kommer jeg,» sa han til toget da det pep nede ved Aakrebroen paa den andre siden sundet. Kirsten saa op og lo. Det var Sørens staaende vits.

De arbeidet en lang stund i taushet, nu og da avbrudt av en lystig liten plystring fra Kirsten.

Det gjaldt at holde varmen slik en høstlig, sur lørdagskveld.

Rot paa rot kom op, blev gnidd ren for jord og læsset paa trillebøren.

Kirsten arbeidet saa det sang om hende. Herlig at ta riktig i engang, gaa op i øieblikket og tingene om sig.

Et blik paa skyhimmelen . . . en kjending av stemningen iblandt . . .

Det mørkner til.

Kraaker seiler gjennom luften mot skogkanten.

Og der, ret for hende, staar som et angstfuldt skrik mot himlen kastanjetræet med ildgule, sprikende, døende blade.

Det pibler og risler borti vandposten. Stille, stille, øde og forladt. Nedtrampet, halvvisnet græs mellem havesengene, hauger av løv i havegangene.

— — — Hvor godt at puste ut iblandt og hvile tankene.

Det kom undertiden slike gode stunder mellem stormkastene . . .

Det piblet og rislet i hjertet hendes, en varm, levende strøm.

Hvor kom den fra?

En glæde over bare det at være til, at staa midt i striden.

Hvordan var striden kommet?

Hun visste det knapt.

Hvorfor var det kommet til hende som en smerte, det hun altid hadde visst var til og som hun hadde længtet mot?

O Gud, den som visste det!

Til andre kom det som en glæde, for hende blev det som et grep om hjertet, som ikke undte hende ro. Som suget hendes kræfter.

Hvorfor hadde hun dette hete, urolige sind, hvorfor var hun ikke som de andre? Hvorfor kom det som en storm over hendes liv, det som skulde været bare skjønnhet og stilhet.

Som hos Astri da hun forlovet sig ivaar.

Ivaar . . . da hadde det været stilhet og skjønnhet over hendes liv ogsaa.

Aldrig vilde hun glemme den aften hun gik gennem Dronningparken, den aften i mai, dagen efter ballet hos Vedelers, hvor hun og Per Hjelm havde siddet over dans efter dans for at tale sammen.

Det var saa stille, saa stille i hende og om hende. Trærne stod med bristende knopper og drak lys under vaarhimlen, og det føltes som hendes sjæl drak med . . .

Ingenting havde forstyrret hendes glæde.

Ikke engang at Per Hjelm sporløst forsvandt for hende og at hun engang hørte hans navn i forbindelse med den unge, vakre amerikanske fru. Hun havde set paa mottagelsen hos ministeren og som flirter som bare amerikanerinder kan flirte hadde Astri sagt.

Og siden, hele sommeren igjennem, hadde hun været lykkelig ved at faa være her.

Godt at forældrene bestemte sig til den bade-reisen, saa fik hun gjøre hvad hun vilde.

Dette var noget andet end at være paa Kjerne hele ferien med mor, være velopdragen, ta imot visitter og aldrig faa gjøre hvad hun hadde lyst til, aldrig faa ta rigtig i med nogenting i hele verden, ikke i haven engang.

Neida, altid fin dame!

Usch! Kirsten gjorde et energisk kast med hodet. Derefter lot hun med tilfredshet blikket gli nedover den blaa guttepjekkerten og sports-skjørtet ned til fedtlærstøvlene.

Herlig at være klædt efter arbeidet. Herlig at gaa ind og klæ sig festlig naar aftnen kom.

Nei! Hun vilde ikke reise fra Rakel, hun vilde bli her i vinter, hvile ut efter anden-eksamensstrævet og ballene ivaar og prøve at faa klarhet over hvad hun skulde bli i verden.

Far og mor fik finde sig i det. Hun kunde jo likegodt være her som i Kristiania, al den stund de sat oppe i nærheten av Trondhjem. Og her kunde hun jo samle sig og læse saasnart høst-sjauen var over . . .

«Det er bra, unge mand. Nu er vi endelig færdig. Nu faar du ta hele greien og kjøre op i kjældereren og stænge vel efter dig?»

«End dere da?» sa Søren.

«Gaa foran du, jeg har litt at gjøre hernede først.»

Søren ruslet avgaarde.

Kirsten tok riven og raket gulrotgræs og rød-betblade sammen i en haug. Saa kunde Søren ta det mandag. Og Rakel vilde bli gla, naar alt var i skik og orden.

— — — Mon hvordan alt hadde været om ikke Halvdan Karsten, Oves bror, var kommet den siste aftnen . . .

Hans opmerksomheter hadde plaget hende. Hvad var det ved hende, at hun skulde være utsat for slikt gang paa gang . . . ?

«Kan du se hvem frøken Jackwitz ligner?» hadde han sagt halvhøit til Per Hjelm.

«Kan du se at hun er lik den underdeilige fru Claeson, at hun er Gibson-girl som hun? Den samme satans pikante profilen, det samme blikket under de lange øienvippene . . . »

«Er du gal mand, tal ikke saa høit. Hun hører dig. Hold op med denne uforskammete kurtisen. Ser du ikke den plager hende. Hold op, sier jeg . . . !»

«Aha . . . staar sakene slik. Du utdanner dig til specialist paa Gibson-piker. Variatio delectat. Jeg skal vist ikke gaa dig i veien.»

Per Hjelm blev hvit i sit ansigt, aarene svulmet.

Han vilde si noget, men betvang sig, sendte dr. Karsten et blik fuldt av foragt og vendte ham ryggen.

Det som siden fulgte kunde Kirsten aldrig gjøre sig rigtig rede for.

Hvordan var det kommet?

Rakel spilte maaneskinssonaten.

Hele tiden hadde Kirsten følt Per Hjelms tanker i luften omkring sig. Hun hadde slaat sig ned i en krok i hjørnestuen, som hun pleiet naar hun hørte musik og lot tonene strømme over sig. Per Hjelm sat litt til siden med blikket mot gulvet.

Pludselig følte Kirsten at han saa paa hende, og det laa noget i hans blik som jog blodet til hendes hjerte.

Det var som han tænkte: At nogen kan vove at løfte sine øine til dig . . .

Siden opfattet hun ingen klare tanker mer. Hun gik som i drømme, med en underlig svimmel følelse.

Det var som om nogen i et eneste nu hadde slaat porten op til nye riger i hendes sjæl. Hun saa ind i et flimrende lyshav, toner, farver og rytmer strømmet mot hende og beruste hende, skikkelser talte til hende, stemninger rørte ved hende, og hendes sjæl svarte dem allesammen.

Hele tiden føltes det som om den vokste og vokste ut over alle grænser og fylgte alt omkring hende. Hun levet med sin bevissthet i hver av dem som omgav hende og var allikevel helt sig selv . . .

Mekanisk sa hun farvel til doktor Karsten, saa ham svinge sig op paa cykelen og forsvinde i mørket . . . mekanisk aapnet hun havegrinden for at svale sig i natteluften. Rakel hadde sat sig til pianoet igjen og spilte Chopin.

Sagte hadde Kirsten gaat frem og tilbake foran verandatrappen.

Det tonte, sang og bruste i hende, det hulket og lo, det klaget, og hendes sjæl bølget med i det allesammen.

Hun drev nedover mot tjernet. Der sat en mørk skikkelse paa en bænk.

Per Hjelm.

Da var det at det reiste sig likesom en skyhøi bølge i hendes sjæl og strømmet mot ham.

«Tak,» hvisket hun. «Jeg hørte det altsammen.»

Per Hjelm stod op fra bænken. I lysskjæret saa hun at en pludselig blekhet jog over hans ansigt.

«Tak,» hvisket hun igjen. «Du er saa god mot mig.»

Uten et ord hadde han tat hende i sine arme.

«Du er deilig.»

Alting blev stille i hende.

Hun følte bare tunge hjerteslag og med hvert hjerteslag bævet det gjennom hende at hun elsket ham.

Da var det som vaagnet han av en drøm. Hans arme gled slapt ned til siden.

«Det er sent. Vi maa gaa. Jeg skal pakke.»

Langsomt hadde de slentret opover mot huset.

«Naar reiser du,» hadde hun spurt for at ha noget at si.

«Klokken seks imorgen.»

«To timer før Signes baat kommer . . .»

«Per, far venter paa dig.» Det var Rakels stemme.

Per Hjelm bøiet sig over hende med en pludselig bevægelse, tok hendes hænder og kysset dem.

«Hils Signe,» sa han tønlost. «Farvel.»

«Farvel.»

Hvordan hun den aften kom sig op og i seng visste hun ikke.

Hun velsignet at hun var alene den natten, at Signe endda ikke var kommet tilbake.

Den første gjennomvaakede nat i hendes liv.

Hun slukket lampen først da det var stille i huset, la hodet paa puten og ønsket bare en eneste ting: bevisstløshet.

Men tankene sletes som vilde hester, stemningene pisket hende som stormbyger.

Hvorfor var han gaat fra hende med et kort farvel, hvorfor slog han saa voldsomt om, hvorfor døde alt mellom dem i et eneste sekund.

Var det dødt?

Hun husket uttrykket i hans øine derinde i hjørnestuen. Det laa andagt i dem, skjønnhet uten grænser.

Hun gjennomlevet paanyt de øieblikkene, da han holdt hende i armene sine.

Hvordan hadde det gaat til at det eneste hun hadde følt i de sekundene var hvile, trygghet som et litet barn?

Nu, efterpaa, dukket det op i hendes bevissthet en helt ny række av indtryk . . . mindet om en luende varme, at deres blod hadde skjælvet i samme rytme.

Kirsten boret ansigtet ned i putene og graat.

Om hun kunde gjemme sig bort for sig selv og fra alle mennesker, grave sig ned i jorden med al sin grænseløse ømhetstørst, slette sig selv ut . . .

Skulde hun leve resten av sit liv med denne

pinefulde, sugende længsel efter at være hos ham igjen, skulde dette grepet om hjertet aldrig slippe hende mer . . . ?

Mens natten skred frem og hun kjæmpet sin kamp følte hun hele tiden langt, langt bortefra bruset fra et vældig hav, den monotone sang av tunge, væltende bølger.

Hun holdt pusten og lyttet.

Nei, ikke naadde dønningene fra havgapet saa langt op paa øen.

Bruset hun hørte var fra brændingen i hendes eget blod.

Et havgap hadde aapnet sig i hendes eget sind, og hun vovet knapt at se ind i det — alle grænser veg . . .

Den som kunde lukke øinene og sove . . .

Men nei, der lyste det første graa skjær av dag ind gjennem vinduene.

Det blev liv i huset.

En dør blev lukket op og slaat i.

Det var sandt. Han skulde reise.

Skulde hun staa op ?

Nei, nei, nei !

Ikke efter farvellet igaar.

Hun la hodet ned paa puten igjen og følte en stingende smerte.

Han var her og hun turde ikke se ham endda engang !

Hvordan var det mulig ?

Det var jo ingen hun hadde følt sig saa glad og fri likeoverfor.

Og nu —

Hys! En vogn kjørte frem.

Uten at tænke var hun staat op, og gjemt bak gardinene saa hun ham komme ut paa trappen og si farvel til Rakel, sætte sig i vognen og kjøre bort med bøiet hode uten at se sig om. — —

Det blev en lang dag.

Rakel saa træt ut, det hvilte et ubestemt tryk over alle, da de møttes til frokostbordet.

Bare lille Eva lyste op og pludret uforstyrret av de andres taushet.

Kirsten lekte med hende efter bordet og følte en stunds lindring.

Drev saa ned i haven. Signe var træt og behøvde hvile efter reisen.

Da hun stod alene dernede hvor hun hadde truffet Per Hjelm aftenen før kom der over hende en pludselig og heftig bevægelse av dyp, befriende glæde.

Her hadde det skedd.

Hvad var det egentlig hun sørget over.

Hadde hun ret til at tro at han kunde skifte sind paa et eneste sekund?

Sa ikke handlinger mer end alverdens flygtende stemninger?

Han hadde været saa fin og god mot hende fra første stund, de hadde hat saa meget festlig

og deilig sammen — skulde alt dette kunne synke i jorden i et nu?

Nei, alt vilde bli godt.

Han vilde skrive til hende og forklare hende altsammen, ogsaa det uforklarlige korte farvel . . .

Imorgen vilde brevet komme. Hun skulde bare være stille og vente . . .

Og hun prøvet at være stille og vente.

Men da aftenen kom efter en dag som likesom tiet og ventet som hun, men som blev fulgt av et lammende graat mørke, da kom angsten paa nyt og smerten grov i hjertet.

Dødstræt kom hun sig i seng. Sent sovnet hun.

Signe pustet let og jevnt ved siden av hende. Det var likesom det strømmet bølger av hvile ut fra hende.

Litt efter litt faldt Kirsten tilro, sov nogen timer, men vaagnet ved det første skjær av dag.

Hvad var det?

Hvad var det som gjorde saa ondt?

Aa, det var det som hændte igaar paa denne tid, i graalysningen da han reiste.

Og hun gjennomlevet paanyt den friske, stingende smerte.

Lette, lette aandedrag fra Signe.

Kirsten hadde reist sig halvt op og set paa hende.

Hvor stille hun laa . . . med hodet litt til siden.

Det var slik fred over hende som om ingenting
av jordens nød kunde naa hende.

Hvordan var Signe blit slik?

Aa Gud, Gud, om hun ogsaa kunde finde
hvile . . .

Dagen slæpte sig frem.

Posten kom.

Kirstens hjerte stod stille.

Ikke noget brev.

Ingenting.

Dag efter dag.

Saa maatte hun gjøre sig fortrolig med den
tanken hun i det længste ikke vilde tænke . . .
at der var noget imellem dem hun ikke forstod
og kanske aldrig vilde faa klarhet over.

Men hvad, hvorfor?

Det eneste som hjalp var at arbeide. Og Rakel
behøvde hjælp.

Frugthøsten hadde været saa vældig iaar, at
røttene blev forsømt og med nød og neppe kom
op av jorden før frosten var der.

Hun og Rakel var høit og lavt.

Det hadde næsten ikke været folk at opdrive,
saa de maatte greie det meste selv og takke til
at de fik nogen til at sælge sommerfrugten paa
torvet inde i byen.

Kirsten slet sin gamle skidragt, sat i trætop-
pene som en anden gutunge og firet æblekurvene
ned til Signe og lille Eva som var ellevild av
fryd.

Rakel sorterte frugten paa hylder i kjælderen.

Slik gik det time efter time, det gjaldt at hænge tappert i til dagens arbeide var gjort.

Ja, det kunde gaa saalænge det var dag og solstraalene spillet over alle havens flammende fakler.

Det kunde gaa an naar der var gjæster i prestegaarden, nye indtryk at styrte sig ind i og glemme sig bort i.

Det kunde gaa an naar arbeidet tok én som en feber og fest, naar det gjaldt at bli færdig som nu idag og holde Søren i aande til alt var gjort.

Men siden — naar dagens stræv var over og prestegaarden krøp sammen og blev liten og graa i høstmørket med slukte ruter og et stille, knapt merkbart liv i de store stuer. — — —

Og hun gik herute i haven og levet det om-igjen altsammen og trærne kom imot hende som dunkle skikkelser frem av høsttaaken og stirret tungsindig paa hende og løftet de nøkne arme mot himlen.

Da luret livsangsten paa hende og klemte hende om hjertet.

Da aapnet dybder sig i hendes sind, som hun var bange for at se ned i.

Da ropte hendes sjæl paa en eneste ting: at være hos ham som dengang og ikke skjælte av frost længer . . .

Hvorfor var livet saa haardt?

Hvad var det for kræfter som brøtes i hende og bøiet hende til jorden?

Hvorfor var forvandlingen kommet med et eneste slag, hvorfor hadde hun ikke faat lov til at folde sig langsomt ut mot livet som andre?

Hvorfor var hun pludselig og uforberedt kastet midt ind i slik bitter kamp?

Hvilestundene var saa korte. For litt siden hadde hun følt en vidunderlig fred, glimt av glæde — og nu var veene over hende igjen, nu saa hun ikke haanden for sig . . .

Kirsten sagtnet sin hvileløse gang rundt øen, askegraat, forrevent oreløv knaset under hendes føtter, det blaaste en sur, høstlig vind, skyene drev over himlen. Men kjernet foran hende hadde speilsort vand med fine gule birkeblade over, det laa i ly for vinden, dødsstille . . . stille . . .

En enslig stjerne straalte lavt paa himlen i sydøst og blev borte under skydækket.

Kirsten gøs.

Bedst at komme sig ind.

Langsomt gik hun gjennom haven, forsynte haveredskapene i kjælderen — Søren var en glemsom slusk! — hængte tøiet fra sig i gangen og aapnet sagte døren til dagligstuen.

Der var skumring.

Et rødt ildskjær fra ovnen spillet henover provsten i sin lænestol, glimtet i messingkaffekanden og koppene paa bordet foran ham, lyste

over det grønne gulvtæppet like frem til pedalene paa det gamle taffelformige piano i det længst bortliggende hjørne, kastet pludselig en bred straaiebundt mot Rafaels Sixtinske madonna og de gamle portrætter og havnet i guldlistene langs taket og de forgyldte gardinholderne over vinduerne ut mot haven.

Sluknet med ett og lot rummet ligge i mørke, begyndte saa igjen sin lek med den gamle preste-gaardsstue.

Hist og her skimtet Kirsten en skikkelse i halvskumringen. Lydløst gled hun hen paa sofaen ved siden av Signe.

Uret paa chifonnièren tikket med sagte, jevne slag.

Alle syntes optat med sine egne tanker.

Efter en stunds taushet tok provsten pipen fra munden og vendte sig halvt om:

«De har visselig ret, pastor Kyrre, naar De hævder at vi prester kommer tilkort mangengang hvor det gjælder at indgyde mod og fortrosthing i tider som disse.

Kanske fordi vi selv staar lamslaatte foran tidens nød, stundom foran vor egen sjælenød . . .»

«Ja,» svarte en stemme inde fra mørket, «ett er os visst, og det er lidelsen. Den kommer før eller senere til et menneske, det vet vi prester bedst.

Hvorfor rammes vi saa haardt av den? Fordi

man har glemt at lære os, at vi er her for at vokse, ikke for at ha det godt.

Lær et menneske hvorfor det lider, si et menneske at det ligger en barmhjertig plan, en *mening* bak alt som møter os, godt eller ondt, og at det staar i vor magt at vende selv det tungeste om til evig velsignelse, og det har faat al den hjælp det trenger . . .»

Stum og aandeløs lyttet Kirsten efter hvert ord.

Lysskjæret flakket just henover stolen hvor Kyrre sat, Kirsten saa det rene, faste drag om mund og hake, blikket under den klare pande, skikkelsens kraft og ro.

Litt efter fortsatte han:

«Hvis et menneske paa denne maaten, om bare for et øieblik holder op med at gjøre sig til ett med smerten, hvis det bare et eneste sekund magter at se sig selv og sin kamp utenfra, ovenfra, prøver at fatte Guds plan med det hele, ja, da har det ogsaa lært sig veien ut av den.

Hvor der er lys, findes ingen smerte . . .»

«Kan mennesker nogengang naa saa langt?» hvisket det borte fra en krok i stuen med lav, skjælvende stemme.

«Vi møter denne sandhet i livet rundt omkring os,» svarte presten.

«Se paa kunstneren, videnskapsmanden, opdageren. Se de savn og lidelser og strabadser de mangengang frivillig underkaster sig, og det med trøstig sind.

Hvorfor? Mon fordi de er ufølsommere end vi andre?

Er det ikke fordi de ser vei for sig og er villige til at gaa veien?

Eller martyrene som med jubel gaar i døden.

Det lys deres sjæl bor i har jaget al smerte bort.»

Det blev saa stille at enhver kunde høre sit eget hjerte slaa.

Efter en stund fortsatte presten:

«Hvis menneskene hadde anelse om de guddomskræfter som sover i dem og hvordan de skulde vækkes, da var jordens nød forbi.

Hvis menneskene visste hvor fuldkomment Gud har gjort sit verk, da vilde ikke mørket findes.

Selv Prædikeren utbryter midt i sin dype pessimisme:

Alt har han gjort skjønt i sin tid; ogsaa evigheten har han lagt i deres hjerte . . .»

Kirsten reiste sig og gled ut av døren, stille som hun var kommet.

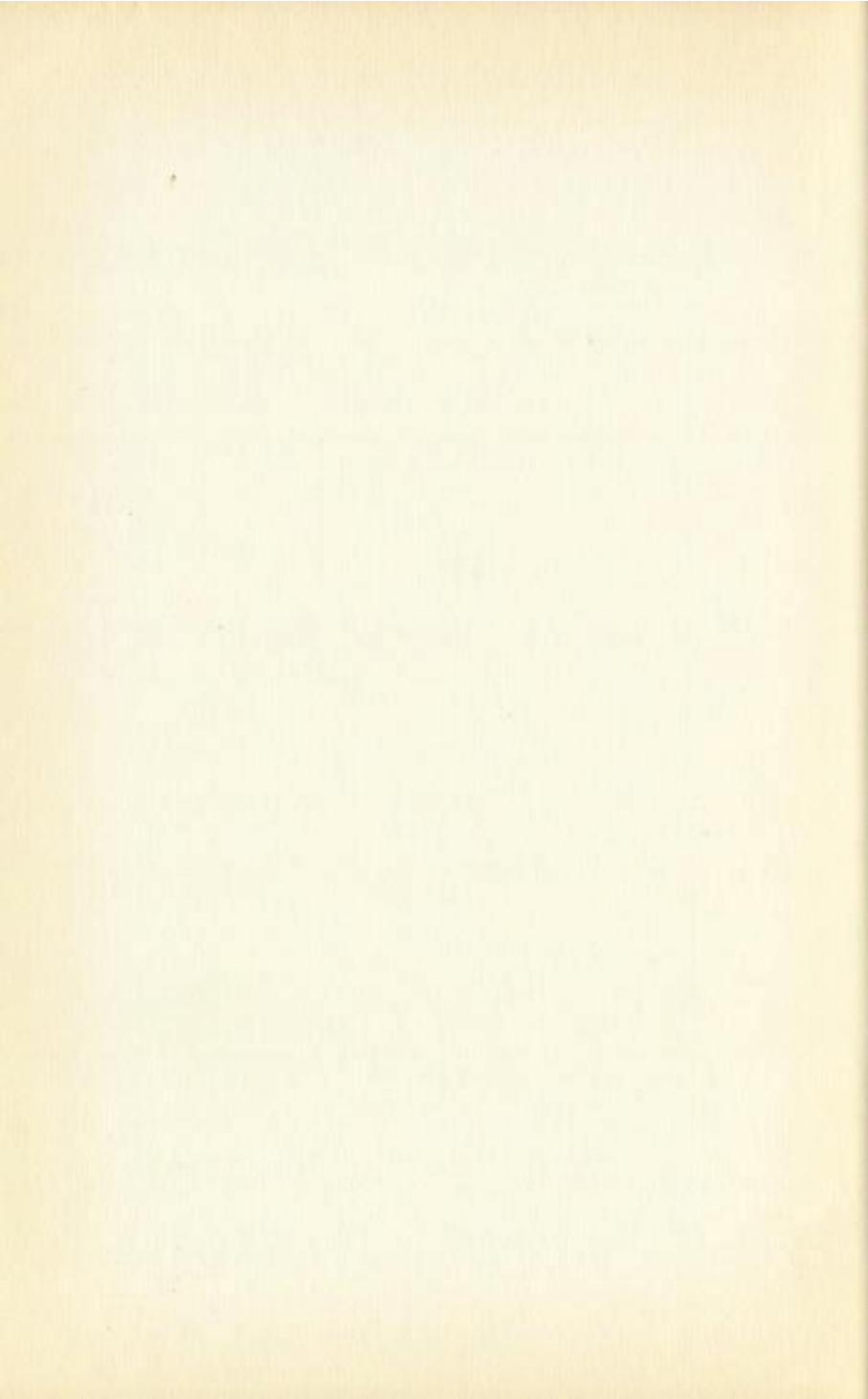
Oppe paa sit værelse stod hun ved vinduet, saa mot stjernehimlen og hvisket:

«Vis mig vei, Gud, saa vil jeg modig gaa gjennom smerten. Vis mig vei, Gud, at jeg kan naa lyset. Gjør mig til din.»

II

I.

Presten Kyrre sat ved skrivebordet bøiet over nogen papirer, mens novemberskumringen seg indover rummet.

Himlen derute var lav og mørk, blygraa skyer drev langs horisonten. Det trak op til storm.

En uavladelig, ensformig dur fyldte luften. De tresket paa laaven idag.

Presten la penneskafte bort og skøv papirene fra sig. Bedst at slutte nu. Hesten kunde være der naarsomhelst.

Han hadde vel sakene iorden?

Mens han gik over mot sofaen, hvor samarien og etuiet med kalken laa fremlagt ved siden av sognebudsvadsækken, lød der toner fra stuen nedenunder.

Maaneskinssonaten.

Kyrre stanset med ett, og en pludselig blekhet drog over hans ansigt. Han satte sig stille hen ved skrivebordet og la sig fremover med hodet i henderne.

Det var Rakel som spilte.

Han kjendte hver tone, hver skiftning i rytmen,

stemningen som bølget gjennem det hele, skjønt det var gaat aar siden sidst . . .

Det banket.

«Hesten staar for døren».

«Tak, nu kommer jeg.»

Mekanisk tok han tøiet paa og gik nedover trappen med vadsækken i haanden. Hele hans sjæl fulgte tonene derindefra.

Mekanisk steg han op i kariolen og tok tømene fra Søren. Det gik i en dør. Tonehavet bruste imot ham og døde bort igjen.

Men stormen tok fat hvor tonene slap. Det sang i skogen han reiste igjennem, stille og høitidsfuldt, i stille, tonende rytmer.

Slik som det sang i hans barnesind naar moren i stjaalne stunder spilte for ham og fortalte ham eventyr.

Eller naar han gik alene og talte med sig selv . . .

Presten Kyrre lænet sig tilbake i kariolsættet og lot hesten gaa som den vilde.

Hans tanker var langt, langt borte i halvglemte minder, i længe tilbaketrængte følelser og stemninger. Hans liv drog forbi ham i glimt paa glimt, nærværende som levet han det alltsammen i det selvsamme nu.

— — — Han saa sig selv som ung student, sky og lukket.

Ferien hjemme var en eneste skjærende disharmoni, hadde det ikke været for morens skyld vilde han vel fundet et paaskud for at slippe dem.

Fra den mørke, indestængte fjelddalen drog han ned til Kristiania.

Endda kunde han se for sig hybelen i Wes-sels gate hos sorenskrivereren og hendes datter. Et præg av kummerlighed, en tung sky av mismod og næringssorger — det var atmosfæren som slog imot ham, hver gang han aapnet entrédøren.

En liten hybel ut mot en bakgaard som hadde aftensol og var beplantet med trær og hvor fuglene sang om vaaren.

Vaaren!

Han husket som var det igaar en blaa mars-aften han kom hjem fra en praktikumsforelæsning og lukket sig ind gjennom entrédøren.

Hvad var det?

Fest, likesom, i luften.

Paa knaggen ved siden av Ellens tøy hang en fremmed damehat, bredskygget med en eneste rose paa og under den en silkeforet kuffe. En svag, fin duft fyldte entréen.

Og der paa gulvet like ved hans dør? To violer og en birkekvist med mykt, spædt løv.

Han bøiet sig ned, drevet av en pludselig indskydelse, tok det op og lukket sig ind i værelset sit. Han skyllet forsiktig blomstene, nogen hadde traatt paa den ene stilken, og satte dem omsorgsfuldt i den lille tomme vasen paa skrivebordet.

Saa hadde han slaat sig ned ved vinduet, kunde han huske, og set efter solnedgangsskyene langt i vest.

Da — lød det musik fra stuen ved siden av . . . hvem var det som spilte slik? Hvem kunde faa slike toner av det gamle pianoet?

Maaneskinssonaten og tilslut nogen av hans mors gamle melodier.

Barndommens fortærende længsel efter glæde og skjønhed vældet op i ham, han hadde holdt den nede i saamange haarde, glædeløse aar.

Nu var drømmen der igjen, med ett, som ved et under . . .

Det banket paa døren.

Aftensmaten var færdig, vilde ikke kandidaten komme ind snart?

En ung dame reiste sig netop fra pianoet da han nogen minutter senere aapnet stuedøren.

I skjæret fra aftenhimlen opfanget han rundingen av et fint formet kind, blikket fra et par varme, levende øine. Et fast haandtryk.

Det var første gang han saa Rakel. Han husket han undret sig over hvordan alting var som forvandlet den kvelden, det ellers saa beskedne aftensbord virket formelig festlig med en stor buket birkeløv og violer, fru Maartmans bekymrede ansigt var blit til et eneste smil, ogsaa Ellen var oplivet.

Med Rakel selv kom han hurtig i utvungen samtale. Han kjendte sig ikke selv igjen, saa befriet følte han sig.

Tanker og stemninger som han knapt anet han eiet strømmet sammen i hans bevissthet og ga sig uttryk før han næsten visste det selv.

Og Rakel forstod alt.

Uttrykket i hendes øine skiftet og levet med i hvad han sa, de kunde bli saa mørke og varme og i næste øieblik fulde av overgiven lystighet.

Men hele tiden var det noget varsomt lyttende, noget spørgende i hendes blik, det var som sa hendes sjæl til hans: hvad er det som er saa tungt for dig, hvorfor staar det skygger om dig . . . Vær glad —!

Og glæde strømmet ut fra hendes væsen . . .

Efter bordet blev det musik igjen. Musik og stemning. Alle konturer gled bort. Bare tonene levet.

Da Rakel skulde gaa var det en selvfølge at han fulgte hende hjem til professor Dahls gate hvor hun bodde.

De snakket nu sammen som gamle kjendte.

Rakel fortalte ham at hendes far var sykelig og trængte en kapellan og at hun hadde lovet at forhøre sig, mens hun tilbragte vaaren herinde.

«Og De er den første teolog jeg træffer, kanskje De kan . . .? Saa slipper jeg at spørre nogen fler. Jeg har egentlig en viss skræk for unge teologer . . .»

De lo begge to og Kyrre lovet at tænke alvorlig over saken.

Provst Hjelm var kjendt som en begavet mand og lærd teolog som man engang hadde stillet store forventninger til.

Frisindet som faa . . . med stænk av radikalisme. Hans fars diametale motsætning.

Kyrre blev mer og mer glad jo længer han tænkte over saken.

Han hadde været i slik tvil. Hans universitetslærere vilde ha ham til straks at fortsætte med de videnskabelige undersøkelser som hadde optat en saa stor del av hans studietid.

Selv følte han sterkere og sterkere at han maatte ut i livet, væk fra studieatmosfæren en tid, om ikke hans indre menneske skulde for tørkes. Han var overmæt paa intellektualisme og paa teologiske problemer, han trængte at faa kontakt med andre livsværdier, med levende mennesker.

Og de tankene han tænkte mens de vandret gjennom slotsparken og op Uranienborgveien fik Rakel del i, og hun var enig i det alt sammen.

«Livet først», sa hun. «Ingenting kan erstatte det. Nu blir far glad. Jeg tror dere vil forstaa hverandre, og jeg tror De vil like prestegaarden vor.

Her bor jeg. Tak for iaften. Vi sees nok snart igjen. Tante Alvhild trenger at nogen kommer og liver hende op med med litt musik . . . »

«Vi andre trenger det ogsaa,» sa han alvorlig. «Kom snart. Og tak for ikveld!»

Saa vandret han hjemover i den maanelyse aftnen . . . det vil si, han vandreti kke hjem, han drev rundt i parken og de stille gatene omkring og fandt sig tilslut staaende ved den porten hvor de hadde sagt farvel til hverandre.

En ubestemt lykke fylgte ham.

Ikke paa mange aar hadde han følt sig saa let og glad som ikveld.

Han saa op i himlen — stjernene gnistret imot ham, marsdagens blændende solskin laa endda som et fosforskjær i luften.

Han tænkte paa Rakel, hvor ulik hun var alle andre.

I aarenes løp under sin ensomme studietid hadde han truffet endel unge damer som — han kunde ikke undgaa at se det — kom smeltepunktet nær, flere av dem, da de hørte han var teolog og blev idel begeistring for landlivet og en prests gjerning.

Hans hjerte fylldtes hvergang av kold ironi, en sindsstemning som behersket ham lange perioder igjennem i disse aar.

Ironi og en intens intellektuel vitebegjærighet.

Men teologien ga ham saa ofte stener for brød, syntes han. Og livet var og blev gjenstand for endeløse ironiske betragtninger.

Ogsaa over de unge piker som tørstet efter at havne som prestefruer . . . hvad visste de om hvad som ventet dem oppe i en mørk, avstengt fjelddal, disse skrøpelige smaa væsener, som sjelden vovet at være sig selv, som saa ofte excellererte i at utføre nydelige smaa roller for dagen og stunden.

Gjemsel og forstillelse, . . . saa sjelden en

umiddelbar menneskelig følelse, endsi mod til at lægge den for dagen.

Rakel . . . frøken Hjelm . . . hadde dette mod.

Aldrig hadde noget menneske mødt ham saa likefrem og tillidsfuldt, gaat saa like ind i hans sjæl.

En varm bølge av taknemlighet mot hende strømmet gjennom ham.

Han løftet hodet og saa op mot balkonen hvor han visste hun hadde sit rum — hun hadde fortalt om det solfylde kvistværelse med pianoet hvor hun øvet de lange formiddagene.

Der var lys bak de gyldne gardiner. Kanske skrev hun hjem til sin far . . .

Han drev langsomt nedover mot byen igjen, mens det dryppet fra takene den milde vaarnat.

Det føltes som om det var noget inde i ham selv som tinte op efter kulden og det lange vintermørket og begyndte levende at strømme . . . han følte noget av den samme grænseløse forventning som fylde ham som gut, naar dagene begyndte at længes og aftenhimlen lyste gjennom kvelden, sitrende hvit over sorte skoge langt der vester . . . vaar!

Ja, det blev vaar.

Rakel kom stadig til fru Maartman.

Der blev samtalen, læst høit og musiseret. Og om aftenen slentret de langsomt gjennom slots-parken.

For første gang i sit liv aapnet han sit indre

for et andet menneske, fortalte om sit barndom, sit hjem, sit arbeide, sine forhaabninger.

Rakel lyttet, han følte hvordan hun var med av hele sin sjæl, hvordan end ikke den svakeste nuance undgik hende.

Eller Rakel fortalte.

Om faren og prestegaarden hjemme. Om sin mor, som hun mistet saa tidlig, om sin yngre bror som hun var saa glad i at hun ikke kunde holdt mer av ham, om han hadde været hendes eget barn, sa hun varmt og enkelt en aften de skraadde over Parkveien.

Han husket hvor rørt han blev over hendes ukunstlethet.

Ja, moderlig, det var hun, det var det inderste i hende, og det vovet hun at vedkjende sig.

Moderlig overfor alt som var svakt og behøvde hjelp . . .

Da han spaserte hjemover den aprilafnen i det bløte, graa duskregnet gik det først for alvor op for ham hvor forandret han var blit i de siste ukene.

Han saa med ett, hvordan alt det haarde og indefrosne i hans sjæl, ironien og menneskeforagten, var tødd langsomt op.

Det føltes som det grodde i hans sind, fuldt av mylrende muligheter, som om hun hadde elsket dem frem én efter én. Netop slik var det. Nu forstod han det uttrykket. Kanske alt som

gror og vokser, vokser netop fordi det blev elsket frem av en vældig, altfavnende bevissthet.

Gud . . .

Ja, det var Gud, som elsket disse muligheter frem i hans sind gjennom hende . . .

Mens han drev frem og tilbake paa værelset sit den aften uten at kunne tænke paa at søke hvile, slik brøtes stemningene i hans sjæl, gik det pludselig op for ham, at han, den store sterke manden, var som et hjelpeløst barn i hendes hænder.

Slap hun ham, vilde frosten paanyt bryte ind over hans liv, herje og lægge øde.

Gud kunde ikke la det ske!

Den natten seg det ind i hver blodsdraape hos ham at han elsket Rakel og at han var avhengig av hende som et barn av sin mor . . .

Men efter den natten var det forbi med det lyse, enkle tillidsforholdet mellem dem.

Da han næste gang saa Rakel igjen grep det ham saa sterkt, at han knapt var sig selv mægtig.

Hun kom imot ham med slik glæde, saameget umiddelbar varme, hun hadde saameget at si ham — og saa fik hun bare enstavelsesord til svar.

Undrende saa hun op mot ham . . . hvad læste hun i hans ansigt? Han følte selv hvor blekt det var og hvor det lukket sig.

Han nævnte noget om sterk hodepine, og lokket av det deilige vaarveir tok fru Maartman og

Ellen tøiet paa og fulgte Rakel et stykke paa hjemveien.

I de dage var det at hans bedste ven fra skoletiden, Bengt Maartman, uventet kom til byen. Han leiet rum i samme pensionat som Rakel og besøkte flittig tanten og kusinen sammen med Rakel.

De to var gamle kjendte, forstod han, og det varle ikke længe, før enhver kunde se hvordan det var fat, at Bengt var forelsket til opover begge ørene og kanskje længe hadde været det?

Og Rakel?

Var frisk og likefrem saalangt det lot sig gjøre, og gik han for dristig paa saa hun paa ham med et blik som bad hun for sig.

Paa dette tidspunkt var det en avgjort sak, at Kyrre skulde bli kapellan hos provst Hjelm saasnart han var færdig med sin eksamen.

Han og Rakel hadde lagt planer for den tiden og glædet sig til den. Og nu da eksamenslæsningen optok hans kræfter mer og mer og han saa hende sjeldnere, nu drømte han om det samvær som skulde komme, og hans sind blev varmt og fuldt av alt hvad han hadde at si hende. Derfor savnet han ikke samtalene deres saameget som han ellers vilde ha gjort, han levet saa rikt med hende i sine tanker.

Forresten var det ogsaa som om de gamle festlige aftner hos fru Maartman tok slut da

Bengt kom. Et eller andet var det som forstyrret harmonien.

Den glade, straalende Rakel var trykket, skjønt hun gjorde alt for at ingen skulde merke det, fru Maartmans huslige bekymringer tok igjen overhaand, og Ellen saa segnefærdig ut naar hun kom hjem ved 5-tiden fra kontoret — vaaren var altid en slem tid for hende.

Og Bengt ga sig en aftenstund ganske umotiveret til at ironisere over kvindehateren Kyrre og hans utilgjængelighet, over de knuste hjerter han hadde paa sin samvittighet, hadde han ikke selv set det i pensionatet hvor Kyrre kom og besøkte ham?

Ja, han var en forsigtig general som altid forstod at trække sig tilbake itide . . .

Han følte Rakels øine paa sig, forundrede, tvilende, spørgende.

Selv fik han ikke et ord frem. En lammende følelse sneg sig ind over ham. Det var som plumpe hænder hadde rørt ved en helligdom, noget vart og fint som ikke taalte et aandepust engang.

Og Rakel selv, gled der ikke en usikkerhet, en skyhet ind over hendes væsen efter den dag som aldrig hadde været der før?

Mai kom og gik.

Nu saa han hende saagodtsom aldrig. Besøkene hos fru Maartman var pludselig holdt op. Bengt kom en og anden gang, oprevet, nervøs,

forpint. Det var ikke vanskelig at gjætte sig til hvad som foregik.

Sent en aften banket han paa Kyrres dør.

Han maatte tale ut med nogen, ellers gik han fra forstanden. Han kunde ikke leve uten Rakel, hun hadde saagodtsom lovet ham at bli hans efter en prøvetid som nu var utløpet. Han kom tilbake for at spørre hende endda engang — og fandt hende fuldkommen forandret.

Hvem var kommet imellem dem, hvad var hændt?

Han hadde elsket hende fra sine første studenteraar, ingen hadde større ret til hende end han. Men kvinder var uberegnelige, lunefulde som bare pokker . . . Vilde ikke Kyrre tale hans, Bengts sak, hos Rakel? De var jo venner fra skoledagene, han kunde ikke nægte ham det.

Kyrre hadde iskoldt svaret ham at han ikke var frøken Hjelms fortrolige og at han derfor ingensomhelst ting kunde paata sig i den retning . . . og Bengt gik likesaa ulykkelig som han kom.

Dagen efter fik Kyrre telegrammet fra provst Hjelm at han var upasselig og behøvde hjelp, var det mulig for Kyrre at komme straks?

Slik gik det til at han reiste fersk fra eksamensbordet ned til prestegaarden og bare fik med sig det aller nødvendigste for de første ukene.

Gjennem Ellen sendte han hilsen til Rakel — nu maatte hun snart komme efter.

Han følte sig lykkelig over at være færdig,

lykkelig over at skulle til provst Hjelm, og snart fik han se Rakel . . . de skulde igjen opta samtalen fra tidlig ivaar . . . længer tænkte han ikke, længer vovet han ikke at tænke.

Det hadde sænket sig en dulmende hvile over hans sind efter at han hadde spændt alle kræfter for at gjøre sig færdig ved universitetet, og han kjæmpet for endda en tid at holde sig vaarens voldsomt bevægede stemninger fra livet . . . hvordan skulde han ellers kunne træffe Rakel igjen?

— — — Og allikevel, hvor sterkt grep det ham at komme til Rakels hjem, se og føle hende i hver mindste ting, i de lyse, festlige stuer, i værelsene ovenpaa som hvert enkelt var en verden for sig, slik hadde hun forstaat at fremhæve dets eiendommelighet, i haven som var det rikeste og deiligste han hadde set, han som altid hadde længtet bort fra de karrige ribs- og syrenbusker oppe i fjeldbygden til en virkelig have med blomsterpragt og skyggefulde gange.

Hele prestegaarden talte om frøken Rakel, alt dreiet sig om hvad hun hadde sagt og bestemt og hvordan alt skulde være til hun kom igjen.

Ja, alting var fylt av hende, og snart skulde hun komme. Han vovet næsten ikke at tro det . . .

Han hadde vel været en ukes tid paa prestegaarden og stod just nede i haven fordypet i betraktningen av en nyutsprungne busk fuld av blekrøde kaprifolier, da det blev ropt paa ham at provsten vilde tale med ham.

Han skyndte sig op mot huset. Kyrre hadde paa denne korte tid lært at holde av provst Hjelm.

Det hadde øieblikkelig opstaat kontakt mellem disse to tause, lukkede naturer, de følte at de forstod hverandre, og provsten hadde paa sin stille maate vist sin unge kapellan saa megen tillid at han kjendte sig varm om hjertet.

Kyrre fandt provst Hjelm paa kontoret, sittende ved det aapne vindu. Et brev laa foran ham paa bordet sammen med den øvrige post, netop ankommet.

Aa, den time som nu fulgte, . . . hvert ord som blev talt var brændt ind i hans hukommelse.

«Det var godt De kom, pastor Kyrre . . . her har jeg en hel haandfuld nyheter at tale med Dem om . . . kom og sæt Dem, saa faar vi os en lun passiar» . . . haanden som holdt lorgnetten dirret og Kyrre kunde se hvordan provsten strævet for at samle sine tanker.

«Jeg har faat brev fra Rakel. Elevopvisningen er vel over, nu kan vi vente hende hjem snart.

Hun har forøvrig en stor nyhet at melde, hun har i disse dage forlovet sig med løjtnant Maartman, søn av dr. Maartman her i nabosognet. De har lekt sammen som barn . . . ja De kjender ham jo ogsaa, det er sandt. Bengt skriver det, han har føiet nogen ord til Rakels brev. Han ber om at brylluppet kunde faa staa i løpet av

sommeren før han reiser ned til flyverskolen i Pau . . . men slik kan det da ikke haste . . .

Og Rakel skriver» — i sin distraktion og bevægelse læste provsten høit av datterens brev:

«Jeg har kjæmpet saalænge før jeg fik klart for mig hvad som var det rette, men jeg kan ikke handle anderledes end jeg gjør — Bengt behøver mig saa meget! Aa, kjære far, hvor jeg længter efter at komme hjem til dig og tale ut om alt . . .» ja, ja, ja . . . dette var ikke egentlig beregnet paa nogen anden . . .

Ja . . . ja . . . lille Rakel.

Det maatte vel gaa den veien.

Gud la det bli til lykke for hende . . .»

Kyrre velsignet skumringen derborte i provstens sofahjørne. Hele tiden hørte han en stemme indi sig som sa: det kan ikke være sandt, det kan ikke være sandt, det kan ikke være sandt . . .

Alt var likesom dødt inde i ham, han følte ingen smerte . . . bare en lammende, endeløs træthet.

Han blev sittende hvor han sat længe utover kvelden i smaapassiar med provsten ute av stand til at foreta sig noget andet, og da han endelig skiltes fra ham for at gaa ind paa sit værelse, var alting klappet og klart. Hjelm følte sig nu saavidt frisk at Kyrre kunde faa ordnet med sine saker i Kristiania og faa hilst paa forældrene, som han saalænge hadde lovet sin mor før han for alvor slog sig ned her paa prestegaarden.

To dage efter reiste han, dagen før Rakel kom hjem.

Han vendte tilbake 14 dage senere. En straalende julimorgen cyklet han utover øen.

Han lukket sig for naturindtrykkene, han samlet sig bare om det møte som forestod . . .

Provsten tok imot ham ved havegrinden. Han saa syk ut.

«Velkommen, velkommen, Kyrre! Passer det for Dem straks at bli med op paa mit kontor saa vi faar tale sammen . . .»

Og nu fik han vite at kaldelsen til Maartman var kommet tidligere end beregnet fra flyverskolen dernede i Frankrig.

Allerede om 14 dage maatte han indfinde sig i Pau. Under disse omstændigheter hadde han besluttet sig til at gi efter for Bengts indtrængende bønner om at la de unge gifte sig straks og i al stilhet, saa Rakel kunde følge ham til Paris.

«Vielsen skal være idag kl. 5, og de nygifte fortsætter med 11-baaten iaften til Kristiania.

Og nu, Kyrre, maa De ikke si nei til hvad jeg ber Dem om. Jeg har hat en meget slem nat, det er min gamle sygdom som melder sig igjen. Forret vielsen, De. Jeg tror mig ikke til det.

Provsten maatte ha merket en avvergende bevægelse hos ham, for han la til:

«De har rikelig tid til at forberede Dem og endda faa hvilt, om De er træt efter reisen.

Gunhild gir Dem frokost paa værelset saa De kan faa være helt uforstyrret . . .»

Han husket ingenting av de næste timene hvordan han kom igjennem dem — han husket bare en ting: Rakel i brudedragt foran alteret, blek som de hvite rosene hun bar i haanden.

Ved siden av hende en mand som straalte av lykke, i flunkende gallauniform.

Mens brudetalen skred frem kom det for ham i hans hjertes pine, at Rakel var død, at det var hendes jordfæstelse, ikke hendes vielse, han forrettet.

Hans læber uttalte automatisk ritualets ord, i sin sjæl følte han, hvordan hun gled længer og længer bort fra ham, mens hun blev blekere og blekere . . .

Den kvelden gik han ikke iseng, han drev og drev gjennom storskog, over sommerlyse enger, forbi orekrat, hvor fuglene begyndte at kvidre mot dagskjæret i nord.

Og skjønt sommernatten var het og varm kjendte han hvordan frosten herjet hver fiber i ham, herjet og la øde . . .

Den apathi han nu sank ned i var saa dyp, at det føltes som kunde han aldrig reise sig av den igjen.

Som en søvngjænger utførte han arbeidet for at betjene det vidstrakte kald under provst Hjelms langvarige upasselighet.

Som en søvngjænger sat han ved sin mors dødsleie, kaldt hjem ved et telegram.

Taareløs og apatisk hørte han hende takke ham om- og omigjen, at han var kommet, saa han hende kjæmpe dødskampen igjennem, heltemodig som hun hadde levet, og endelig finde hvile, salig træt som et barn naar det sovner ind.

Det føltes som ingen smerte mer i verden kunde naa frem til ham.

Stum stod han ved vinduet og saa utover om morgenen da alt var forbi.

Septembertaaken hang tung over dalen og gjorde den endda trangere.

Han tænkte paa det løfte han hadde git sin mor at bli hos faren saalænge han behøvde ham.

Leve fremover med faren som han aldrig hadde delt en tanke med, som hadde skræmt og trykket ham fra den stund han kunde mindes . . . leve aarene fremover i dette glædeløse hjem som var blit endda glædeløsere, endda fattigere paa skjønhed nu da moren var borte . . .

Som han stod der hørte han et halvkvalt skrik bak sig.

Hans far som hadde sittet stum og forstenet ved hodegjærdet hele natten igjennem laa paa knæ foran den dødes seng.

En slik fortvilelse hadde sønnen aldrig været vidne til.

Hans sjæl lukket sig over disse indtryk, og det var som hele hans væsen snørte sig sammen

hvergang hans tanker streifet de timer som nu fulgte.

Farens selvbekreidelser, de ord han talte, ga sønnen indblik i forhold han ikke hadde anet, lot ham se ind i dyp han i første nu veg tilbake for.

Likeoverfor en slik sjæleangst blev hans egen smerte til ingenting.

Mens faren kjæmpet sin fortvilete kamp var det som om noget løsnet langt derinde i sønnens sjæl, han glemte sig selv for den nød han saa ind i.

Nu var det han som maatte være sjælesørger. Faren var som et hjelpeløst barn, overgit til hans omsorg.

Tilslut sovnet han paa kontorsofaen, utmattet av nattevaaking og den sindsbevægelse han hadde gaat igjennem.

Gamle trofaste Kari blev varslet og lovet at passe paa. Selv gik han den gamle kjendte vei op mot heien.

Han behøvde ensomhet. Han maatte tale ut med Gud nu da det under var skedd, at hans sjæl var blit levende igjen.

Deroppe paa vidden, hvor septembersolen brøt gjennem skyene og skinte paa nysneen over skar og tinder, mens lyngen lyste blodrød henover bergrabene — deroppe fylldtes han av en glæde han aldrig hadde kjendt.

Al tyngsel var som strøket av ham.

Intet var ham for svært lenger. At mo-

ren hadde faat hvile — hvor godt at tænke paa! Hun trængte det saa vel.

Han syntes han kjendte hendes milde hænder i fjeldvinden som sagte strøk ham over panden.

Og faren — fra nu av hadde han noget at leve for fra dag til dag. Et menneske han kunde gjøre godt, for første gang paa de mange, lange aar.

Og Rakel . . . ?

Bævende følte han en mening ogsaa i denne bitreste sorg av alle: Gud behøvde ham helt fri. Kjærligheten til Rakel var kommet ind i hans liv, forat hans offer naar han bragte det skulde bli saameget fuldere og rikere.

Ta mit liv, bruste det gjennom ham, og bruk det som du vil!

Ta mit liv som du gjorde det, ta det naar det staar fuldt av knopper, færdige til at springe ut.

Ja, ta min sjæl, naar den blomstrer rikest og gjør med den som du vil.

Hos dig kan ingenting dø.

Hos dig er evig liv. . . .

Og mens han skyndte sig nedover stien og høsttaaken slog klam imot ham fra fossestrykene i dalbunden, da han vendte sine skridt mot bygden og den lange vinteren dernede, kjendte han hvordan hans sjæl blev varm og myk igjen.

Uveiret som hadde herjet hans liv den sommernatten for nogen maaneder siden var drevet

over, himlen var igjen klar, og dype straalende stjerner skjælvte over hvite blomster . . .

— — — Og siden, de fem aarene deroppe i ensomheten var gaat som dage.

Den harmoni som det aldrig hadde lykkedes for moren at skape mens hun levet, den ga hendes død dem hun elsket.

Bygdens gamle og unge søkte til prestegaarden som aldrig før og for første gang gik han for alvor ind i sit folks liv og tænkesæt.

En guldgrube av nye iagttagelser og erfaringer.

Forholdet til faren blev inderligere for hvert aar som gik.

Faren . . . for et under at staa ansigt til ansigt med de ukuelige livskræfter i en menneskesjæl, se den reise sig efter aarelang ulykke.

Reise sig just mot døden . . .

Han gik bort, fredfuldt som han hadde levet den sidste tid.

Mens han bestyrte embedet deroppe i hjembygden var provst Hjelms brev kommet og hadde mindet ham om hans gamle løfte, at vende tilbake til ham, naar faren ikke behøvet ham længer.

«Husk vore planer om videnskabelig samarbeide,» skrev han.

«Prestegaarden er heller ikke saa øde længer som da De forlot den. Rakel fylder den igjen med sin musik, og her er en søt liten unge paa færde overalt . . .»

Rakel!

Saa helt hadde han bragt sit offer, at da han læste i avisene om ulykken med Maartman, var det som angik den ikke en levende Rakel . . . forestillingen fra kirken den sommerdagen at hun var død for ham slap ikke taket i hans bevissthet.

Han hadde git hende fra sig med hele sin sjæls styrke, hans liv var ikke hans eget længer, og han kjendte ikke Guds vilje . . .

Dokka hadde sagtnet sit jevne trav, veien begyndte at bære opover lange, øde skogsmoer. Presten hoppet av kariolen for at faa varmen i kroppen.

Hernede var læ, blæsten gik som et vældig syngende brus i trækronene over hodet paa ham.

En havsalt taake begyndte at sige imot ham, sjøen var ikke langt borte.

Presten Kyrre gik og holdt sig i kariolen og stirret ind i høstmørket foran sig.

Et billede steg pludselig frem for ham og fik hans hjerte til at banke sterkere:

Rakel ved vandkarret i blaa kjole med hændene fulde av gyldne liljer. Ved siden av hende en liten pike. Solskinnet faldt skraat ind bakfra og stod som en glorie om dem begge.

Det var første gang han saa hende igjen efter bryllupsdagen for fem aar tilbake. — — —

Søndagen for nogen uker siden: Han forrettet altergangen og var netop færdig med første knæfald.

Rakel kom frem med Kirsten og Signe og knælte for at motta nadveren.

Signe hadde listet sin haand ind i Rakels og holdt den fast.

Ogsaa Kirsten var sterkt grepet, blek og indadvendt.

Og Rakel selv, hvor stille, fuld og rik var hendes sjæl da hun deltok i den hellige handling! Instinktivt følte han at det ikke alene var sin egen byrde hun bar frem for Guds ansigt, hun hentet styrke til at bære ogsaa andres, alle de menneskesjæler hun hadde tat ind i sit hjertes omsorg.

Slik hadde hun søkt hen til de evige kilder aar efter aar, derfor straalte der glæde og haab ut fra hende til alle som kom i hendes nærhet.

Da presten vendte sig til altergjæstene og bad i sit hjerte at de som hungret og tørstet maatte mættes, følte han pludselig, hvordan kraft ovenfra strømmet ned gjennom ham og slog som flammer ut gjennom hans hænder, mens han delte ut brødet og vinen.

Og da Rakel reiste sig fra alterringen stod med et sommerdagen for fem aar siden for hans indre blik: Rakel var vendt tilbake, til det selvsamme alter, hvor hun var gaat bort fra ham . . .

Gud . . . kunde det være din vilje?

— — — Presten var nu naadd op paa aaskammen med utsigt over havet. Sjøen væltet sig mot land, tung og mørk under vinterhimmelen. Et

fyr blinket langt ute i farleden. Vindkastene drog gjennom skogen som lange orgeltoner . . .

Maaneskinssonaten fra skumringen idag dukket igjen frem og med den et pludselig glimt indover dybden av hans bevissthetsliv han til stadighet ikke hadde kontakt med.

Hadde de talt sammen i drømme inat . . .?

Talte de ofte sammen i drømme?

Hvordan var det kommet tilbake, dette samfund mellem deres sjæle som engang hadde været de lykkelige vaardagene i Kristiania?

Endda hadde det ikke faat uttryk i et ord, et blik. Men det var der allikevel. Var det Guds svar paa aars ensomme kamp og savn?

Et ord fra salmene steg frem for ham:

«Som et avvænt barn har jeg bragt min sjæl til at tie for dit ansigt . . .»

Ja, stille var hans sjæl.

Stille vilde den leve videre i savn og kamp, om det var Guds vilje.

Stille vilde den ta imot lykken, om Gud ga ham den.

Han kjendte livets lov, og han elsket den:

Ikke «lykke», men vekst.

II.

Det var blaast op til en forrykende søndenstorm.

De smaa hvitmalte husene krøp sammen i klip-perevnene, sjøen tordnet derute i fjordgapet, hav-skum og regn drev gjennom luften og pisket mot rutene.

Presten Kyrre lot hesten gaa fot for fot den stenete, smale sti over heien i høstmørket.

Best at fare forsiktig til han var fremme paa kjøreveien. Der var skolehuset, nu var det ikke langt igjen.

Men hvem stod der paa trappen, barhodet i stormen —?

«Er det presten? Jeg er mor til den unge læreren som ligger syk her.

De vilde vel ikke være saa inderlig snil at se ind til gutten min en stund? Det var saa daarlig med'n ikveld, han ligger og grubler og grubler og faar ikke fred.

Ikke har jeg faat lov at sende bud hverken til gamleprovsten eller til kapellanen i de fire maa-nedene han har været syk.

Men ikveld da jeg saa presten reiste her forbi til konen borti Skaret, da bad jeg'n saa vakkert, at han ga sig tilslut.

Og nu maa presten hjælpe'n, saa han faar fred med Gud i Jesu navn — konen sukket forpint, rugget hodet frem og tilbage, mens taarene trillet nedover kindene.

Om lidt fortsatte hun: «Han er den eneste jeg har igjen siden manden blev borte paa sjøen.

Og saa godt som han har skikket sig! Presten kan tro det var en glæde da han fik lærerposten her i kreds.

Naa skal du ha det godt, mor, og ikke slite og slæpe for andre længer, naa er det min tur til at ta i, sa'n den første kvelden vi flyttet ind her.

Og saa var ikke aaret omme før han blev liggende. Hostet har han gjort støt, men han vilde ikke høre tale om at gaa til doktoren, det var liksom han ængstet sig for at faa høre sandheten.

Han var saa gla i gjerningen sin, og barna var gla i ham.

Og nu skal han bort fra det alt sammen.»

Konen sukket dybt igjen og fór med forklæsnippen over øinene.

«Ja, ja, det faar gaa alting, naar bare Vor Herre vil ta imot'n i sin naade.»

Presten Kyrre saa paa den lille slidte skikkelsen i halvmørket foran sig. Saa sa han stille:

«Vær ikke bange. Gud lever. Gutten Deres er i trygge hænder.»

«Ja, men han har ikke den rette læren. Han grubler og tænker støt paa ting som Gud i sin

visdom har gjemt for os og som det er syndig for et menneske at be om svar paa.

Han har sittet oppe om nætterne og læst, jeg har ligget vaaken og hørt hvordan han har gaat frem og tilbake, frem og tilbake.

Akkurat som far sin.

Aa, hvormangen nat jeg har bedt for gutten min at Vor Herre vilde bære over med hans vildfarelser . . . ja presten skal selv faa høre . . .»

«Gud eier svar for hver den som søker alvorlig, og hans tanker er større end vore tanker.

Det kan nok endda bli godt med gutten Deres,» sa presten mildt.

En mand kom og tok hesten, Kyrre fulgte koken ind gjennom gangen og opover en steil, mørk trappe.

Mens han hængte av sig tøiet i forstuen, hvisket hun:

«Det er bedst De faar snakke alene med'n. Jeg er her i stuen ved siden av, om De vil noget.»

Presten banket paa og gik ind.

I sengen laa lærer Strøm, blek og uttæret, med den tindrende glans i blikket man saa ofte ser hos unge tæringssyke.

Samtalen gik trevent til at begynde med.

Men lidt efter lidt tødde Strøm op, det vagtsomme og forbeholdne uttryk forsvandt, og tilslut var de dypt inde i en diskusjon om folkeskolen og dens opgaver.

Kyrre skjønte snart, at de hadde sagt sandt, som hadde talt om en lærerbegavelse av de sjeldne — her var en som med liv og sjæl gik op i sin gjerning.

«Jeg hadde glædet mig saameget til at ta fat rigtig for alvor og prøve mig frem i alt det nye som var gaat op for mig.

Og ikke før hadde jeg begyndt, før jeg skal gaa fra det altsammen.»

Strøm reiste sig halvt op i sengen og saa indtrængende paa presten.

«Jeg vilde saa gjerne leve.

Jeg skal si Dem, hr. pastor, jeg har hat det tungt en tid, det var nogen aar da jeg likesaa gjerne vilde gaa fra det alt sammen, da jeg ikke saa nogen mening i det hele, og spørsmålene grov og pinte og ikke ga mig fred hverken dag eller nat.

Men saa, efter lang kamp, kom klarheten slik en høstkveld som denne. Det var likesom et lys som gik op i mig, pludselig, med en gang:

Jeg saa at alt var vist planlagt og indrettet, jeg saa det var en mening med alt som overgik os, jeg saa at alt levet og vokste, menneskesjælene akkurat som plantene ute i den vesle haven min . . . ja, det find's vekst for alt, selv naar det ser mørkest ut, selv for planten som staar i skyggen . . . »

Et heftig vindstøt rystet huset, skylregnet slog mot ruten. Lampen paa bordet blaffet av lufttræk-

ket. Strøm hostet og trak tæppet tættere om sig. Efter en stund fortsatte han:

«Den natten fandt jeg *min* Gud.

Jeg maa si det som det er, han er ikke statskirkens Gud, ikke prestenes Gud, ham har jeg aldrig forstaat. Jeg har hat uvilje mot ham helt siden jeg puget de lange leksene i Pontoppidans forklaring og hørte presten vor tale om ham paa prækestolen, han som sender menneskene i evig pine . . .

Nei, min Gud er den store læreren, som faar sin vilje med hver eneste sjæl, som har skapt jordelivet slik at vi maa vokse paa det . . .»

Hans øine straalte.

«Jeg blev som et nyt menneske efter den natten.

Alting var nyt for mig. I alting saa jeg Guds visdom. Overalt var det menneskesjæle som vokste, men som vilde vokse endda bedre, om de bare fik hjelp.

Hadde jeg orket det, hr. pastor, hadde jeg ikke unnet mig ro hverken nat eller dag, saameget var det at gjøre!» . . .

Han sank træt tilbake i putene igjen.

«Og nu ligger jeg her og skal bort fra det alt-sammen . . .»

«De kan være tryg for at der er vekst der De nu gaar hen,» skjøt presten ind.

Øinene fik nyt liv og Strøm reiste sig igjen op i sengen.

«Ja, men i hvilke former? . . . Paa nye klo-
der, i arbeide med nye menneskesjæle?

Jeg forstaar det ikke.

Har jorden lært mig alt hvad jeg kan lære
av den?

Er jeg færdig med den?

Det er umulig.

Jeg kunde behøve hundre liv for at faa rukket
det jeg ser kan gøres, det jeg ser *nu*. Og utenom
det, bakenom det er det en uendelighet av op-
gaver, netop for mig.

Tilgi mig, hr. pastor, men jeg maa engang faa
tale ut om dette. De er det første menneske jeg
aapner mig for. Mor taaler ikke at jeg snakker
om disse tingene, hun er bange for min sjæls sa-
lighet, stakkar.

Og mig piner disse tanker mer end om jeg visste
mig evig fordømt. Hvad har mit lille jeg at si
mot den ting, at der er mening i verdensordnin-
gen, at der findes haab for de myriader av men-
neskesjæle som kjæmper hernede for at skimte
en straale lys i mørket.»

Strøm laa en stund med lukkede øine og pustet
besværlig. Sveden brøt frem paa panden i tunge
draaper, han rakte haanden ut efter vandglasset
og drak. Laa saa og stirret frem for sig med et
aandsfraværende blik . . .

Efter en tid fortsatte han:

«Menneskesjælene . . . hvor kommer de fra . . .

Og hvorfor skapes de saa grundforskjellige?
Skapes de?

Vokser de ikke frem, likesaa lovmæssig og skridtvis som alt andet som lever og er til?

I det stykke av sjælens liv vi kan følge her paa jorden gaar det ialfald slik til. Man har ikke længe med barn at gjøre, før man er paa det rene med det.

Skulde begynderstadiet og den avsluttende utvikling følge andre love?

Det merkelige er ogsaa at man finder saa mange *forskjellige* utviklingsstadier av sjælens liv her paa jorden.

Hvor den ene sjælen slutter naar den gaar væk fra jorden tar den anden fat.

Man kan følge en lang skala opover . . .

Jorden egner sig altsaa som utviklingsplads ogsaa for langt komne menneskeaander . . .

Ja, den som engang har faat et glimt av sammenhængen og av skjønheten i livet hernede, slik som det er planlagt og sat igang, han vil længte tilbake til jorden igjen, hans salighet vil være at faa arbeide her, faa vokse her sammen med alt levende.

Bare hvile først, hvile ganske . . .

Strøm laa stille hen, hvit i sit ansigt.

Kyrre bøiet sig ned og tørket varsomt sveden av panden hans og ga ham vand at drikke.

Strøm saa paa ham med at blik fuldt av tak og lukket træt øinene.

«Gaa ikke fra mig,» hvisket han. «Jeg har endda meget at si Dem.

De er den første jeg taler ut til.»

Det var stille en lang stund.

Stormen bruste i asketrærne utenfor huset, en gren slog mot ruten.

Kyrre saa paa det bleke ansigt foran sig.

Strøm drog pusten høit og besværlig. Det blonde haar laa i tunge bølger om hodet, tindingene var indsunkne som paa en død. De fint formede hænder holdt han foldet paa brystet.

Presten støttet albuene paa bordet og stirret ut i høstnatten. Slik sat han længe.

Da følte han Strøms blik paa sig, vendte hodet og mødte et par mørke, spørgende øine.

«Kan De si mig, hr. pastor, hvorfor kristendommen ikke arbeider med disse spørsmålene, med vilkaarene for sjælens utvikling og vekst. Hvorfor har den saa litet virkelig hjelp at gi, hvorfor orienterer den os ikke bedre i Guds verdensplan:

Det er jo den som har alt at si.

I sammenligning med den er den enkelte sjæls frelse av ingensomhelst betydning.

Ja, jeg sier Dem, at i de stundene da alt er mørke, da jeg ikke ser haanden for mig, da alle skræmslene fra barndommens fortvilete kampe sli-ter i mig: er du forut bestemt til evig fordømmelse, hvad nytter saa det hele — — da skriker det i min forpinte sjæl: Fordøm mig, om du vil, er din verdensplan slik den maa være, saasandt du er en

levende Gud, da gives der ingen fordømmelse for mig. Hvordan kan mit lille jeg føle smerte i det øieblik hele min sjæl tænker dine tanker, ser dine planer folde sig ut i grænseløs, vældig skjønhed?

La mig lide, om du vil, bare jeg vet det er haab for andre . . .

La mig gaa under, om jeg bare vet at veien for alle andre menneskesjæle gaar mot lys og vekst . . .

Om jeg skulde dø i dette øieblik, jeg vilde dø med disse ordene paa min mund . . . »

Strøm fortsatte med saa lav stemme at Kyrre maatte bøie sig frem for at forstaa ham :

«I de øieblikkene jeg føler mig træt til døden, da er det tungest at tænke paa alle de andre, de som ikke ser vei for sig . . . de tusener som stupar paa slagmarken dag for dag . . . de tusener omkring i hjemmene som ligger og drages med den sidste strid som jeg.

Jeg — har det godt, jeg som ialfald glimtvis er istand til at gjøre mig et svakt begrep om Guds barmhjertighet. Men de andre menneskesindene som ikke har rede paa, at liv, det er vekst, de andre som er lært op til at tro paa en Gud som piner sjælene i evig ild, skjønt han har sagt os vi skal elske vore fiender og velsigne dem som forbander os . . . alle de millioner som ikke vet hvorfra de kommer og hvor de gaar hen . . .

Og alle de sjælene, alle de barnesjælene, som skriker paa hjelp, at de ikke skal pines som min barnesjæl blev det . . .

I slike stunder vilde jeg heller smake døden end kjæmpe med disse tankene.»

«Men saa kommer det vel øieblikke, da De paanyt oplever hvad De fik se ind i den høstnatten — Guds verdensplan. Guds barmhjertighet mot menneskesjæle, mest mot dem som gaar i mørke . . .?»

«Det gjør det. Uten slike hvilestunder hadde jeg ikke levet idag.

Hvorfor er det saameget vanskeligere at beholde sit indre klarsyn naar man er svag end naar man har kræfter?

Saalænge jeg var sterk og hadde mit arbeide var jeg fuldkommen lykkelig efterpaa den høstnatten.

Men nu . . . nu er hele den gamle pinen der . . . nu naar jeg skal gaa bort fra jorden ser jeg hvor litet vi vet av det vi burde kunne vite, nu, naar jeg i de lange nættene ligger og stirrer ind i et stummende sort mørke, da besættes jeg av krigens gru som av en mare, da føler jeg med andres nerver, da lever jeg andres kval, da ser jeg først hvor litet de har at trøste sig til, de som spør om meningen med al denne jammeren.

Og da stiger bitterheten mot kristendommen op i mig.

For hvad skal gi os svar, om ikke religionen?»

«Veien til klarhet, veien til Gud er ikke én . . . der er mange veie,» sa presten Kyrre tankefuld.

«Og der gives mange former for religiøst liv.

Jeg er vokset op i den samme hemmelige opposition mot den ortodokse kristendom som De selv, paa en strengt pietistisk prestegaard hvor al glæde var banlyst.

Der hersket paa mange vis saa ulykkelige forhold i mit barndomshjem, mellem mine forældre, at det i aarevis hæmmet min religiøse udvikling.

Barn har en ubarmhjertig logik, en skarp sans for sammenhængen mellem liv og lære.

Og der var ting jeg ikke kunde tilgi min far — ikke dengang.

Det lærte jeg fuldt og helt først senere.

Mit Gudsbegrep flyttet jeg længst mulig bort fra hans. Alt hvad hans Gud manglet rummet min Gud.

Slik skapte jeg mig i min tankeverden et Guds-billede som jeg dyrket med en slags intellektuel tilfredsstillelse, fordi det var relativt vidt og omfattende, ikke trangt som jeg fandt min fars.

Men hvad Gud var, hvad den levende Gud kunde være for en levende menneskesjæl, det havde jeg ikke oplevet.

Allikevel bestemte jeg mig til at bli prest — en anden slags prest end min far, likesom jeg havde en andenslags Gud end han.

Da — netop som jeg havde endt min embeds-eksamen og skulde begynde at omsætte i liv det jeg hittil hadde tilegnet mig blot og bart intellektuelt — kom jeg ind i et stort mørke.

Mørket kommer ingen menneskesjæl utenom.

Gjennem det maa vi før eller senere. Det sker for at vi skal slippe vort eget jeg og se Gud.

Men det visste jeg ikke dengang . . .

Jeg var som en av de plantene De taler om som var vokset op i skyggen.

Da mødte jeg et menneske som rummet alt det lys og den varme jeg tørstet efter.

Da hun var blit alt for mig — blev hun tat fra mig.

Stum som jeg hadde levet maatte jeg la det ske.

Ikke et ord hadde jeg talt hverken til hende eller nogen anden.

Saa meget bitrere blev min nød.

Uten at ha kjæmpet engang blev jeg støtt tilbake til kulden og mørket igjen.

Det frøs til i min sjæl.

Da, ved min mors dødsseng, mødte jeg Gud.

Jeg mødte en sjælekval saa stor at min egen blev til ingenting, jeg glemte mig selv for den nød jeg saa ind i.

Med ett stod det klart for mig, at det var Gud selv som kom imot mig i denne smerte, han løste mine baand, min sjæl som hadde været død gjorde han levende igjen.

Jeg talte til ham, og han svarte mig.

Byrden som jeg hadde segnet under gled av mig, jeg saa ind i et lys som ikke kan nævnes, jeg drak av et salighets dyp som aldrig tok slut . . .

Slik gik det til at hvilen i Gud blev alt for mig.»

Det blev en stunds dyp taushet, avbrudt av hvinende stormkast rundt huset og nye strømme av regn mot rutene.

Kyrre kastet et par vedtrær i ovnen og stelte putene omkring den syke.

«Jeg er bange De er træt,» hvisket han, «at samtalen har varet forlænge.»

«Nei, nei,» svarte Strøm ivrig, «bli endda en liten stund! . . . De mener, hr. pastor at naar man hviler i Gud, finder Gud paa den maaten De har gjort, da spør man ikke efter mer.

Jeg forstaar at det kan gaa til en tid, kanskje længe, om man er utmattet efter haarde kampe.

Men det øieblik kommer vel i den enkelte menneskesjæls som i menneskehetens utvikling da man maa gaa videre og prøve at gripe en anden side av Guds væsen, ikke bare hans forhold til den enkelte, men til de mange, til menneskeheten som helhet. Da man kræver at skimte Guds verdensplan.

Dette krav er ikke lenger til at komme utenom.

Det kan døves for en tid, men aldrig mer forstumme.

Det vil ligge der som en uro, det vil stige til pine og angst, bli til sjælekval som den jeg selv har gaat igjennem indtil det faar et svar som kan gripes av alle og gi dem hvile.

Da vil Gud ha knyttet menneskesjælene endda inderligere til sig, han vil bli større for dem, de vil ha fattet mer av hans væsen.

Da vil alt levende vokse op mot ham, ingenting vil hindre og skræmme mer.

Jeg kan nok finde en slags fred eftersom døden matter mig av og mine øine fordunkles, saa jeg ser bare en side av Guds væsen, den han vender mot mig, og jeg blir som et træt barn som sovner ind hos ham.

Men *de andre* — — —

Hvad har De at si dem som brænder efter at ta fat, som ser arbeidet like foran sig, men som maa gaa bort fra det altsammen, bort paa slagmarken kanskje, for at finde døden der . . .

Himlen blir et tomt ord for disse mennesker saalænge jorden er full av opgaver at vokse paa! . . .

Hvilken trøst kan De gi dem som ikke spør efter sin egen salighet bare, men efter ret og rettferdighet og evig vekst for hver menneskesjæl paa jorden?»

Kyrre bøiet sig, blek av bevægelse, henimot den syke.

«Paa disse spørsmåal har jeg som prest ikke noget svar at gi Dem.

Kristendommen er endda ikke kommet lenger end til at klarlægge Guds forhold til den enkelte, til den som søker og har fundet ham.

Jeg kan ikke lyve.

Samtalen med Dem har bragt hele min ungdoms bitre tvil frem i mig.

Hvor det gjælder at løse et problem som Guds

forhold til massen av de menneskesjæle han har sat ind her paa jorden har den ortodokse kristendom eller kirken, hvad De vil, med sin lære om den evige fordømmelse, git tapt.

Men gives der ingen evig fordømmelse, det vil si tilintetgjørelse av sjælens utviklingsmuligheter, da gives der i virkeligheten intet andet alternativ end en evig fortsat vekst.

I hvilke former?

Der er vi ved Deres problem igjen.

Den kamp De staar i kan vi prester, som vi er flest, ikke hjelpe Dem med, fordi vi endda ikke er vokset frem til at stille problemet, endsi gjennomkjæmpe det.

En kan gi Dem svar.

Kristus, hvis discipel De er og hvis offersind De deler.

De dør. Men alle Deres spørsmåal, de vil leve, og de vil faa sit svar.

Kirkens fremtid vil avhænge av om kirkens mænd har mod til at gaa dem ind paa livet!»

De to mænd saa en stund paa hverandre i taushet.

Den enes sjæl var fylt av en brændende bøn uten ord.

Den anden samlet hele sin sin styrke om et løfte.

Tause ga de hverandre haanden, taus forlot presten Kyrre værelset for at begynde hjemveien i storm og høstmørke.

III.

Det var juletravlhet paa prestegaarden. Søren ruslet ivei med vedslæden mellem kjøkkentrappen og vedskjulet.

Jaha. Naa var det kottet snart fyldt. Dordei sparte ikke paa veden, hu. Dem hadde vel nok a' den der hu kom fra. Og ikke skulde hu mangle noe her heller.

Slettes ikke juledagene. Godt var det at slippe det drasset i helgen. Saa kunde en ha det stilt og fredelig paa kammerset i kveldingen og fyre bra i ovnen.

Og siden saa var det at gaa paa fest paa lokalen, baade søndagsskolefest og gamlefest og hvad det naa var altsammens.

Imorra var det at fylde gangkottet med bjerkeved til frøken Rakel, gode kubber til stueovnen. Saa var det værrelsene ovenpaa. Aaja, det gik nok, endda var det to dager til julekvelden . . . og Søren tasset avgaarde saa fort hans korte ben vilde bære ham.

Amandus var netop færdig med at sætte juleneg paa staur paa laavebroen og gik over mot vognskjulet for at trække bredslæden frem.

Støt var det kjøring her. Enten reiste dom, eller saa skulde dom hentes.

Aa skulde folk ligge slik og fare efter? Var det ikke mye bedre at holde sig der dom var?

Ikke nok med jernbaner og dampskiber, naa var dom begyndt at reise i lufta au.

Ja, han fik nok merke det, han Maartman, da han storta ned.

Ja, ja, ja, forfængelighet var det altsammen, det hadde han selv læst om i skriften.

Amandus rystet paa hodet og gik ned i stal-den, hvor han fortsatte sine filosoferinger, mens han striglet hestene.

I fjøset var Marthine netop færdig med at vaske navneskiltene til kuene og henge dem paa plads.

Litt helg skulde vel dyra ha ogsaa.

Og varm drikke skulde dom faa ekstra baade julekvelden og første dagen . . .

Jøss, var klokka halv seks alt og hun som skulde ha melket og ha alt færdig til syv saa de kunde faa gjort rent pikeværelset i kveld!

Inde i prestegaardskjøkkenet gik det livlig til.

Rakel stod bøiet over smultgryten og kokte fattigmandsbakkelse. Signe, hjulpet av lille Eva, gik til og fra med spekeffjeler og bretter.

Dordei hallingjente skurte kobbærtøi, saa ansigtet hendes straalte omkap med gryter og laak og den røde uldgarnstufsen i haaret danset frem og tilbake, og inde i spisestuen holdt Gunhild stuepike fra Mandal paa at henge op rene gar-

diner, mens hun himmelhøit sang visen om En jungmand paa vildene hav.

Ovenpaa sat provsten og kapellanen og tænkte paa sine juleprækener. Juleaften faldt paa en søndag iaar, det blev tre helligdage i rad, og siden gik det slag i slag med juletræfester og sammenkomster, og overalt skulde der sies nogen ord. —

Mens hele prestegaarden ellers var i virksomhet laa dagligstuen stille og drømte.

Den strakte paa sig av velbehag i kveldskumringen, nyskuret og ren. Gjennem de luftige hvite gardiner saa stjernerne ind til den, store og tindrende.

Røkelsesduft fra ovnen, juletræpynt paa bordet ved hjørnesofaen, en og anden pakke, et julebrev som hadde været ute i tide laa henlagt bak laakket paa det taffelformige pianoet . . . dagligstuen begyndte alt at føle julestemning og gjemme paa hemmeligheter. Den vokste vist ikke fra det, saa gammel den blev, aar for aar var glæden like ny.

Ellers laa den og drømte sig tilbake. Den elsket fest, glædens eller sorgens, det kom ut paa ett.

— — — Den husket nogen aftner for mange, mange aar siden. To lykkelige mennesker gik op og ned paa gulvet og snakket om et verk som skulde skrives og som skulde hjelpe menneskene.

Han talte og hun lyttet, saa paa ham med varme øine: Slik skal det bli, det skal du gjøre! . . .

Saa husket den en vaarmorgen nogen aar efter. Verandadøren stod oppe ut mot haven. Buskene blomstret, løvet lyste ungt og fint under en blek vaarhimmel, fuglesangen strømmet ind til stuens fjerneste krok.

Men selv laa den stille og vovet knapt at dra aande.

Midt paa gulvet stod en sort kiste. Hun som saa mangengang hadde fyldt stuen med musik laa der hvit og urørlig med vaarblomster i hændene. En høi, mørk mand stod og saa ufravendt paa hende. En liten syvaars pike sat paa en skammel og holdt varsomt et spædbarn i armene.

Efter et øieblik gik hun stille ut og manden blev staaende alene ved kisten. Han bøiet sig ned over den døde, kysset hendes hænder og hvisket til hende . . .

Billedet skifter.

Det er sommeraften. Rakel kommer hurtig ind fra haven i brudedragt.

Speilet prøvet at hviske til hende: du er deilig, deilig, deilig . . . men hun merket det ikke, hun saa sig omkring som for at ta avsked.

Og hvorfor graat hun — ?

Og nu kom mindene strømmende, det ene efter det andet, julesalmer blev sunget, juletræet straalte og speilet sig i vinduerne ut mot haven . . . lune skumringsstunder, festlige aftner med lek og musik — — —

Hys! Hvem kom der ?

De gamle portrætter paa væggene stirret mot døren, stueuret holdt op at slaa for at lytte efter hvem som nærmet sig.

Det var Kirsten. Reiseklædt.

Hun tok ingen notis av de gamle portrættene, hun gik like hen til pianoet, tok et fotografi som stod der og saa paa det ved ovnskjæret.

Et vedtræ tok villig fyr, flammene strakte sig nysgjerrig frem i trækhullet. Aha. Per Hjelm.

Kirsten saa paa ham et langt sekund, satte saa billedet paa plads igjen og ga sig til at gaa op og ned paa gulvet.

Den som kunde slippe at reise den lange veien op til Trondhjem . . . den som kunde faa være julen i ro her.

Men de gik vel disse ukene ogsaa, og snart kom hun tilbake.

Da var Per Hjelm borte igjen . . . Mon hvad hun skulde opleve derhjemme dennegang? Bal efter bal. Den ene stive middagen paa den andre.

Kaptein Sibbern vilde danse med hende og ha hende tilbords, han vilde hente hende til kjøreturer og invitere hende til at snørekjøre med Guldfaxe, fuldblodshesten hans.

Og naar de blev alene vilde han se paa hende med det underlige blikket sit og tale om Paris om vaaren naar kastanjene blomstret i Champs Elysée . . . dit reiser vi paa bryllupsreise, hvad, lille Kirsten ?

Eller han vilde med ett bli blek og haard og skræmme hende som dengang paa ballet hos Vedelers, da hun tydte til Per Hjelm og han uten et ord forstod situationen og ikke slap hende av syne resten av aftenen.

Kirsten stanset og bredte armene ut.

Per Hjelm vilde være her om faa dage, og hun skulde ikke faa se ham, han skulde gaa i disse stuene, røre ved tingene herinde, og hun skulde ikke være i nærheten . . .

Hvor kom den fra, denne visshet i hjertet at det aldrig skulde bli anderledes mellem dem, hvorfor følte hun, at hver tanke hun sendte imot ham vendte død og tom tilbake?

Med et pludselig utbrudd sank Kirsten sammen i sofaen og presset ansigtet ned i putene.

Skulde denne smerten aldrig holde op at slite i hjertet hendes?

Vilde hun ønske at den aldrig var kommet?

Nei, nei, nei!

Det var en rigdom at ha den der, bare at faa leve det.

Hvad hadde hendes lille «lykke» at si i sammenligning med denne rigdom.

Om hun var istand til at glemme sit eget lille jeg, vilde hun ha det saa ondt da —?

Et minde dukket frem i hende.

«Hvor der er lys, er der ingen smerte . . .»

Lys —!

Forstaa hvorfor alt var netop slik og ikke anderledes, forstaa at alt skedde til det bedste, ikke bare for hende, men ogsaa for Per Hjelm . . .

Om det var det bedste for Per Hjelm ikke at vite om hendes kjærlighet, vilde hun kunne bære sin byrde lettere da?

«Om det er det bedste for dig, om en anden kan hjelpe dig bedre end jeg . . . ja, ja, fra dag til dag!

Det er jo ikke min lykke jeg vil, men din!»

Kirsten graat sagte, graat av lykke. For en salig hvile at ha sluppet sig selv, for en salig glæde at hvile ut i en anden . . .

Det var stille længe, længe i den gamle preste-gaardsstuen.

Glørne i ovnen sank langsomt sammen, stuen laa i mørke.

Klokken paa chifonnièren vovet sig til at slaa et eneste litet sølvklingende slag.

Halv syv. Da maatte hun avsted.

Kirsten reiste sig, tændte lampen og ordnet sit haar foran speilet.

Alvorlig møtte hun sit eget bleke speilbillede, nikket til det: det skal nok gaa!

Alvorlig saa hun sig omkring og gik langsomt ut med en ny og modig reisning over sig.

Stuen laa alene en liten stund. Den hørte stemmer og fottrin, døre som blev aapnet og lukket igjen, dombjælder som klang, føtter som rystet sneen av sig.

Der tok det i laasen!

Det var Rakel og Signe.

«Hvem har tændt lampen her? Det er meget bedre med skumring. Saa lægger jeg i ovnen istedet, kan jeg ikke, Rakel?»

«Gjør som du vil,» sa Rakel adspredt.

Signe karete glørne frem og la vedtrær over, slukket lampen og krøp hen i sofaen til Rakel.

«Forstyrrer jeg dig?» hvisket hun.

«Nei da.» Rakel la armen om hende. «Jeg sitter bare og tænker paa hvordan vi skal plasere julegjæstene vore . . .

La mig se: onkel Joachim og tante Ambrosia paa gjesteværelset, doktoren og Gudrun og lille Eivind paa mit rum, saa flytter Eva og jeg ned paa konfirmandværelset.»

«Er det virkelig nødvendig da?»

«Ja, tænk for en glæde det blir for de gamle at være en jul paa landet sammen med barnene, som de jo ellers ikke ser paa aar. Da kan du skjønne de maa bo væg i væg saa de kan gaa paa besøk til hverandre.

Per og Ove Karsten ligger paa liljeværelset og du blir hvor du er.

Saa har vi endda blaakammerset tilovers til pastor Lamm, du vet kanskje at han kommer her hver juleaften og reiser i daggryingen næste morgen for at naa frem til kirketid. Han har gjort det aar efter aar siden han kom til Vafosliene.

Han føler sig vist saa alene netop julekvelden . . .»

«Ja, og tror du ikke jeg har skjønt det, Rakel, at han er gla i dig og forstaar det aldrig kan nytte at fri til dig. Men han kan ikke la være at komme hit allikevel — det er kanske den eneste glæde han har!

Han kan se saa bedrøvet ut.

Og vet du Rakel, det kjendes som jeg næsten ikke kan puste naar jeg er i nærheten av ham.

Alting blir likesom saa trangt

Og jeg synes saa synd paa ham.»

«Ja, det er synd paa ham,» sa Rakel tankefuld.

«Han har hat en underlig og tung skjæbne. En som har kjendt ham godt fra hans første ungdom har fortalt mig om ham.

Han er vokset op i vestlandspietismen, er søn av en fattig skomaker paa Jæderen.

Presten i hjembygden hans hjalp ham frem til artium. Det var menigen at han skulde studere teologi, og det gik han ind paa. Men det blev en underlig teolog.

Det var som han med vold og magt vilde ryste det religiøse tungsindet av sig som han bar paa hjemmefra. Han kastet sig ind i et vildt studentliv, han blev en tviler og en spotter. En tid tænkte han nok paa at slaa helt om og bli jurist.

Da var det at spliden i hans sind mellem livstørsten og livsangsten som altid laa paa bunden av hans sjæl brøt ut, og det saa voldsomt at han blev sindssyk, akkurat som faren hadde været det før ham gjennom hele hans barndom.

Han var syk i flere aar.

Men presten i hjembygden slap ham ikke, han tok sig av ham i disse aarene og hjalp ham, og tilslut kom han tilbake til Kristiania for at ta embedseksamen.

Det var næsten ingen som kjendte ham igjen. Hele hans ydre væsen var totalt forandret, og han som før hadde været yderliggaaende frisindet som teolog, han kunde nu ikke ta kristendommen enkelt og bogstavelig nok.

Barndommens tanke- og forestillingsverden vandt overhaand, og tungsindet vil han vist aldrig komme utover, det er vist for dypt rotfæstet i ham.»

«Saa underlig,» sa Signe. «At ha set ind i en videre verden, for det gjorde han vel da han var inde paa de frisindede idéene du snakket om . . . og saa frivillig gaa ind i al den tyngselen han nu slæper paa . . .»

«Jeg tror friheten skræmte ham,» sa Rakel grundende.

«Han kunde ikke bære den da det kom til stykket. Kanske maa han gaa gjennom skyggene først for at bli istand til at gripe lyset — for han lever nok mellem skygger, det har du ret i. Derfor skal vi være saa gode mot ham som vi bare kan og gi ham al den glæden han kan ta imot . . .»

Men der var egentlig noget andet jeg vilde tale med dig om, Signe.

Vet du at Per skriver idag at det kan hende han ikke kommer hjem til jul. Det er ikke sik-

kert han kan faa nogen vikar paa rikshospitalet — det drar længer ut end han hadde beregnet, og professor Vedeler vil av mange grunde nødig slippe ham. Det ser ut som om professoren interesserer sig for Per og hans studier, det var ham som vilde at Per skulde vikariere for reservelægen, og det blev Per saa lykkelig over.

I det hele skriver han saa fornøiet dennegang. Men jeg er allikevel ikke rigtig rolig for ham, Signe, jeg er ikke sikker paa hvordan han *virkelig* har det og om han ikke bare skriver slik for at bero-lige mig.

Om du visste hvor han ligger mig paa sinde og altid har gjort det.»

Det blev saa stille at Signe kunde høre sit eget hjerteslag.

Hun løftet hodet og vilde tale, men krøp stum ind i sofahjørnet igjen.

Endelig hvisket hun:

«Jeg tror ikke du behøver at være bange for ham.»

«Hvad mener du, Signe?»

«Det . . . er saa forfærdelig vanskelig at forklare.

Men jeg tror han har det godt. Jeg . . . jeg vet det.»

Rakel bøiet sig ivrig over mot hende.

«Du gjør mig saa lykkelig! Hvordan vet du det? Hvorfor er du saa bange, Signe, har du ikke til-lid til mig?»

«Jo Rakel, jeg har ofte tænkt jeg skulde tale

om det til dig, for jeg har skjönt, at du gik og var ængstelig for ham.

Det . . . det begyndte dengang han hjalp mig hjem, da jeg blev skræmt av oksen ute i skogen.

Jeg var saa træt at jeg syntes jeg kunde dø. Da tok han og bar mig giennem skogen.

Rakel, saa tryk som dengang hadde jeg ikke følt mig siden jeg var liten og mor levet. Ikke engang hos dig . . .

Jeg tror jeg var borte en stund. For jeg merket ingenting omkring mig.

Jeg var sammen med mor akkurat som jeg er sammen med hende i drømme om nættene. Vi snakket med hverandre. Tilslut strøk hun mig over panden og blev borte.

Men da var jeg hos Per, og vi talte sammen uten ord. Det var meget mere levende end nogen samtale om dagen.

Fra den stund kjendte jeg ham og visste alting om ham.

Saa — vaagnet jeg vist.

Vi var naad frem til engen bak laaven, og jeg bad om at faa gaa det sidste stykke av veien, jeg vilde ikke at dere skulde vite noenting om at jeg var blit skræmt.

Men siden vet jeg altid hvordan han har det.»

Det var stille en lang stund.

Stuen laa og grundet over de ordene den hadde hørt. Den tænkte sit og visste sit.

Saa fortsatte Signe :

«Da han reiste hjemmefra ihøst hadde han det ikke godt. Det var noget han var urolig og bedrøvet over.

Det var kanskje det du har merket.

Og saa vet du ikke at nu er han glad igjen. Han er blit svært forandret . . .»

«Forandret? Hvad mener du?

«Han er blit lykkeligere. Han har igjen faat lyst til at leve . . .»

«Jeg forstaar dig ikke rigtig . . .»

«Du vet vel at han undertiden kan ha det svært ondt og ønske at alting var slut.

Men det er længe siden nu. Ikke siden ivaar.

Det i høst gik fort over.

Vi talte sammen . . .»

«Talte dere sammen? Men du traf ham jo ikke før han reiste!»

«Det gaar aldrig en nat uten at vi taler sammen.

Jeg ser ham ogsaa, og da vet jeg altid hvordan han har det.»

«Ser ham —?»

«Ja, er det noget underlig i det? Ser du ham aldrig?

Omtrent hver aften er han her i stuen, og da kan jeg se hvordan han har hat det den dagen og vet hvad vi kommer til at si hverandre om natten.

Drømmer du ikke om ham?»

«Jo, men jeg husker det saa sjelden.

Signe, hvor underlig det er, det du fortæller mig,

om det ikke var du som fortalte det vet jeg ikke hvad jeg vilde si om det . . .»

«Det er ikke underligere at jeg ser Per og taler med ham end at jeg ser og taler med mor og altid har gjort det siden hun gik bort!»

«Ja, men hun er jo død!»

«Døden findes ikke. Hun lever likefuldt for det. Skilsmisse findes ikke. Det er bare vi som ikke vet det.

Det er saa meget vi ikke vet. Men det findes allikevel for det. Og litt efter litt vil menneskene lære at forstaa det, forstaa at det er saa og hvorfor det maa være saa, tror du ikke . . .?»

«Kanske, Signe. Vi maa tale mer om dette en anden gang. Det er endda mange ting jeg ikke forstaar. Allikevel føler jeg mig lykkeligere efter det du sa om Per. Det er vist som du sier, at han har det bedre, det føles saa. Gid han nu bare kom hjem til jul . . .»

«Det skal du nok se han gjør.

Hvor gaar du hen, Rakel? Kan du ikke spille litt, saa tænder jeg lampen, jeg hører at de begynder at røre paa sig ovenpaa . . .»

Rakel satte sig ved pianoet. Signe tændte skjærmlampen, kastet endda et par vedtrær i ovnen og ryddet op litt hist og her.

Stuen laa i gylden halvskumring og glædet sig til en fredelig aften, da døren gik op og Kyrre kom ind, bærende paa lille Eva i et uldtæppe.

«Mor, mor, aa faar jeg lov til at se paa jule-

træpynten, bare en eneste gang til? Jeg kan ikke faa sove, for jeg glæder mig saa til jul!»

Eva talte med sin mest indsmigrende stemme og stirret paa den elskede juletræpynt under skjærmlampen med lykkelige øine.

«Vær bare snil og læg dig med en gang efter-paa, saa . . .» Rakel var dybt inde i musikken og fortsatte at spille.

«Hvad ønsker du dig allermest av alt til jul, lille Bib,» Kyrre trak i en av de smaa gule krøllene hendes.

«Skal jeg si dig det? Men det kan vist ikke nytte. Mor liker det vist ikke. Men hys! Vil du love ikke at si det til nogen i hele verden, saa . . .»

I sin iver slog Eva armene om halsen paa ham og hvasket tæt ind til hans øre:

«Allermest i hele verden ønsker jeg mig en liten bror, som jeg kunde vugge og stelle med og klæ paa og klæ av . . . en liten søt, levende bror —» Eva utstøtte et jubelskrik og glemte al forsigtighet.

«Hvad ser jeg, hvad ser jeg, er vi oppe saa sent!»

Provst Hjelm kom ind fulgt av pastor Lamm.

«Vil du se at komme dig iseng, din lille skøierunge!»

Rakel reiste sig fra pianoet.

«Kom nu til mor, saa skal du og jeg op og

læse aftenbønnen vor, og juleengelen skal faa høre paa og passe paa dig i hele nat!»

«Godnat bedstefar, godnat allesammen,» og Rakel og Eva hilste stuen rundt og forsvandt ut av døren, Eva med en sølvglitrende juletrængel i haanden.

«De barnene, de barnene,» provst Hjelm saa rørt efter dem.

«For en glæde det følger med dem. Det er vel det bedste Vor Herre har git os hernede i jordelivet . . . noget av det bedste . . .»

Stuen som hørte hvert ord visste at nu gik hans tanker tilbake til nogen aftener for mange aar siden, da Rakel var liten og sov trygt i sin vugge ovenpaa, og to lykkelige mennesker gik frem og tilbake og drømte og la planer, mens nymaanen kastet et svakt sølvskjær henover gulvet . . .

Provst Hjelm sukket og strøk med haanden over panden.

Hvor merkelig, at netop den idéverden som de med undren og fryd saa ind i de aftnene for mange aar tilbake, den begyndte at dukke frem og gjøre sig alment gjældende i tiden.

Utenlandske tænkere og forskere hadde jo længe syslet med disse problemer, nu var de naadd frem ogsaa til vort land, til og med kirken maatte ta dem op, denne bøg som han aar efter aar hadde gaat forsigtig utenom.

Kirken!

Hadde han gjort sin pligt mot sit lands kirke?

Hadde det været ret at tie?

Alt var jo forberedt, alt rede, bogen skulde trykkes, kampen indledes, — da hun som modig vilde dele huggene, som kom til at falde, modig bære dem sammen med ham, gik bort.

Han tok det som et svar fra Gud, et tegn paa, at endda var tiden ikke inde.

Hadde det været svakhet, bare?

Det var dette han aldrig kom tilbunds i . . .

Rakel strøk sagte forbi ham med et sytøi i haanden hen til sin plads ved skjærmlampen.

Hjelm saa op og mødte Kyrres blik.

«Har provsten læst den sidste store artikel i Norsk Kirkeblad? Selv har jeg ikke hat tid til at se paa den endda.»

«Jeg sitter netop og tænker paa den. Jo, jeg har læst den med stor interesse.»

«Hvad er det for en artikel?»

Lamm som længe hadde staat taus og urørlig ved ovnen for at varme sig efter en timelang kjøretur i vinterkulden slog sig ned i lænestolen tæt ved og saa spørgende paa provst Hjelm.

«Artikelen er offentliggjort under merket G. og bærer efter baade form og indhold præg av at være skrevet av en fremtrædende geistlig forfatter.

Skjønt baade emnevalg og idéer maa sies at betegne noget nyt inden vort kirkelige liv er der allikevel ting som tyder paa at forfatteren tilhører en noget ældre generation.

Det spørsmål han sætter under debat er dette :

Tør man forutsætte nogensomhelst religiøs utvikling efter døden hos de mennesker som gaar bort saa at si indifferente, uten at ha tat standpunkt til de religiøse sandheter eller som netop har begyndt at gripe efter dem, svagt og famlende, uten at man kan tale om noget virkelig religiøst gjennombrudd?

Spørsmålet har jo, foruten at det innebærer visse vidtrækkende teoretiske problemer, en uomtvistelig praktisk betydning for os prester i vor daglige gjerning.»

Lamm saa op.

«Det kan jeg ikke egentlig indse. Vi har jo bibelens klare ord at gaa efter, og den levner os ingen adgang til at kjøpslaa med sandheten.

Jeg mener tvertimot at det er farlige ting at røre ved.

Det er i det hele en farlig sak at begynde at rokke ved troens faste grund, slik som moderne retninger forsøker det, farlig for vort kirkefolk, og en endda meget farligere sak at vilde ta den bort under prestene. Det kan ikke føre til andet end til halvhet og inkonsekvence, ja kanskje til det som værre er, til oprivende sjælekamp.

En prest, om nogen, behøver al den sjælero han er istand til at vinde —»

«Selv om denne sjælero, denne konsekvens hos presten fastholdes paa bekostning av tusen lidende menneskesind,» faldt Kyrre ind.

«Har De aldrig tænkt paa hvad det vil si for dem som sørger over sine kjære at kunne tænke sig en fortsat utvikling efter døden netop hvor det dreier sig om de saakaldte indifferente eller om dem hvis religiøse liv er saa svagt og famlende eller saa skjult for profane blikke at ytterverdenen ikke med fuld bestemthet har kunnet paaklistre det salighetsetiketten?

Hvordan besvarer forøvrig forfatteren selv spørsmålet?»

«Forsiktig, men allikevel tilstrækkelig klart for den som forstaar at læse mellem linjene,» svarte provst Hjelm tankefull og drog et par drag av pipen.

«Han hævder, netop med tanken paa sørgende efterlevende, at det maa være helt berettiget at forkynde en fortsat utvikling efter døden av de religiøse muligheter som stod foran sin utfoldelse just da døden indtraadte kanskje, eller som muligens bare var forberedt gjennom aars langsomme vekst. Vi prester staar jo foran en uendelig variation av konkrete tilfælde netop paa dette punkt. Og jeg maa si at jeg er enig med Kyrre i at det gjælder at trænge frem til større klarhet her, og derfor hilser jeg denne artikkel med glæde, selv om jeg vilde gaat betydelig videre end forfatteren, om jeg først skulde tat bladet fra munden.»

«Har provsten da ikke overveiet hvilke konsekvenser et slikt skridt vilde faa?»

Er man da blind for det ansvar vi prester har for at bevare skriften pur og ren?

Gaar man frem som man har begyndt vil man snart ikke vite hvad der er mennesketanke og hvad der er Gudsord!»

«End de mennesker som ikke kan faa bibelens ord om evig fordømmelse til at stemme med forestillingen om en alvis og barmhjertig far,» tok Kyrre paanyt til orde.

«De mennesker som pines ved tanken paa helvedesstraffene og i sin vaande gaar til kirken for at faa klarhet hvor det gjælder en kjær avdød, kunde det ikke tænkes at prestene hadde pligt til at anstrenge sig for at komme til en løsning som mer stemmer med vor tids etiske begreper end den vi hittil har nøiet os med?»

«Aldrig hvis det medfører at en tøddel skal slettes av bibelens hellige ord, aldrig, hvis det indebærer at vi skal gi nogen av de vanhellige nymoderne teorier rum i vor forkyndelse!

Heller forkynde en Gud som sender sjæle i evig fordømmelse fordi de har utelukket sig fra hans hellige skrift og sakramentene end utmale en Gud som arbeider efter uklare linjer og lefler med livets forfærdelige alvor.

Nei, i kristendommen gjælder det, og det er netop dens styrke: *her* og *nu* maa din sjæl frelses — eller den gaar tapt for evig.

Derfor er det en farlig sak at begynde at

lempe paa eller røre ved vor rene lutherske lære, prøvet som den er gjennem hundreder av aar.

Det er et ansvar som kan bli os tungt at bære, for mer end én blandt os alt-, alt for tungt. Tilslut kan vi komme derhen, at vi ikke vet hverken ut eller ind, hvad vi skal tænke eller hvad vi skal forkynde.

Nei skal vi lære andre maa vi seiv ha klare linjer. Da først kan vi tale som dem der har myndighet.»

«Jeg forstaar,» sa Kyrre i dyp bevægelse. «Vi prester skal altsaa leve som den rike mand i Jesu lignelse, leve hver dag i herlighet og glæde, i individuel velbergethet og salighet med vor rene lutherske lære, og la menneskeheten ligge utenfor vor dør, fattig og fuld av saar som livet har slaat. Det angaar os ikke.

Naar det en og anden gang behager os, eller naar vi pligter det i embeds medfør, lar vi falde nogen smuler fra vor rigdoms bord, nogen høvelspaaner, i bedste fald, fra vor tankes verksted, tilblit i gold spekulation over gamle, indpiskede sandheter vi selv aldrig har oplevet.

Det er jo ikke vor sak at leve, det er læren vi skal vogte, systemet og konsekvensene.

«Og hundene kom og slikket hans saar.»

Hvad betyr det?

Væsener, som prestene og verdens øvrige patentkristne anser at staa dypt under sig, de ser verdens nød og ynkes over den.

Den rike mand lever ubekymret videre.

Og som en skjærende haan lyder tilslut engelens ord til den rike mand som vaagnet og fandt sig i pine — at den var evig sier Jesus ingenting om, merk det! —: Om end nogen opstod fra de døde vilde de ikke tro!

Er det ikke netop hvad vi ser med saa mange av vore dages ortodokse kristne, prestene kanskje først og fremst. Midt i rettroenheten denne dype forhærdelse og vantro, denne mistillid til Guds levende sandheter.

Vi maa ikke glemme at Jesus med denne lignelse rammet sin tids prester, farisæerne og de skriftkloke som han den dag idag rammer den ortodokse kirke.

Hvis Kristus igjen kom til jorden, hvem vilde bli hans bitreste fiender, hvem vilde stirre i de gamle skrifter og glemme livet omkring sig, ja Guds egen levende søn, om ikke netop kirken og presteskapet?»

Pastor Lamm var blit blek og hans hænder dirret. Med møie tvang han sig til at tale behersket.

«Vogt Dem at De ikke sier ting De faar grund til at angre!»

«Det lover jeg Dem at vogte mig for. Men hvad jeg er endda mer bange for, det er at jeg skal komme til at angre, at jeg ingenting har sagt, men feigt tiet hvor det var min pligt at tale.

Hvad særlig artikelen i Norsk Kirkeblad angaar, saa vet jeg fra min egen virksomhet som prest hvor paakrævet det er at spørsmålene om en fortsat utvikling efter døden tas op av kirken, og det i videste utstrækning.

Tanker jeg har kjæmpet med i min første ungdom, men i feighet og forsaghet lagt bort igjen, møtte jeg fuldt utfoldet hos en dødssyk mand, som ikke fikk fred for dem hverken nat eller dag.

Vi prester sover sødelig vor søvn og lar de andre stride nættene igjennem. Det er paa tide vi vaagner op.

Provst Hjelm har ret, kirkens mænd staar netop i vor tid foran vidtrækkende teoretiske og praktiske problemer, hvis omfang vi foreløbig sikkert ikke magter at overskue, men som vi heretter aldrig vil slippe utenom.

Jeg hørte nylig et menneske i sjælenød tumle med dem, og jeg hadde som prest ikke et ord at si ham i hans vaande.

Menneskeheten ligger slagen og saaret ved veien — kirken og fagbarmhjertigheten, presten og leviten, ser paa den og gaar taus forbi.

Den har andre og viktigere ting at vareta. Den rene lære og myndigheten!

De som skal frelse os av kirkens skam og forfald, det er modige mænd og kvinder som vover at gaa problemene under øinene og kjæmpe med dem som Jakob kjæmpet med Gud.

Som vover at slippe sig selv og alt sit eget, gaa ut av sin egen tankeverdens trange kammer-ser med den hermetiske, velbeskyttede atmosfære, ut i mørket kanskje, hvor Guds vældige storm blaaser, men hvor de aander evighetens luft.»

Provst Hjelm løftet hodet og saa paa sin kapellan, og der var noget paa engang varmt og saart i hans blik.

Om litt fortsatte Kyrre:

«Hvis vi hadde en gnist av den tillid til Gud som vi saa mesterlig forstaar at indprente — andre, ved passende leiligheter og paa passende steder i vore prækener, da vilde vi ikke ængstes for at kaste os ut i kampen, leve os ind i fremmede livsanskuelser og ærlig jevnføre dem med vor egen, ta op i vor bevissthet arbeidsresultater fra alle livets omraader og indsmelte dem i vort Gudsbillede.

Da først blir Gudsbegrepet hvad det skal og maa være for saa begrænsede og ufuldkomne sjælelige organismer som vore: *uavsluttet, paa stadig flytning, i evig vekst.*

Da først — kommer reformationen, den vældige, som Luthers bare var en liten, delvis mislykket begyndelse til!»

Pastor Lamm reiste sig, blek av sindsbevægelse.

«De tror Dem en Guds profet, men vogt Dem at det ikke er en anden som taler gjennom Dem.

Vogt Dem for disse tanker, pastor Kyrre, de er ikke Guds!»

Kyrre fortsatte uten at la sig forstyrre.

«Ja . . . jeg ser det klart: Vi staar foran en revolution av Gudsbegrepet, og jeg skimter alt to linjer som denne revolution kommer til at bevæge sig langs, linjer som staar i den nøieste sammenheng med tiden vi lever i.

Vi er vokset ut over det rent individuelt farvede Gudsliv, det som har faat sit indhold fra erfaringen om Guds forhold til den enkelte og hvis drivkraft var behovet av en rent individuel salighet.

Vi staar foran et *socialt* præget Gudsbegrep som henter sin styrke i forestillingen om Guds verdensplan og som triumferer i bevisstheten om Guds forhold, ikke til den enkelte, men til menneskeheten som helhet.

Og her, provst Hjelm, kommer ganske rigtig en hel række teoretiske problemer til at gjøre sin ret gjældende:

Hvordan arbeider Gud for at fuldkommengjøre ikke bare den enkelte, men menneskeheten som helhet?

Hvilke maal har han sat os, og langs hvilke veie naar vi disse maal?

Det aner mig at vi ikke kommer langt i disse spørsmaal med de ensidig intellektualistiske arbeidsmetoder vi hittil har betjent os av.

Der er dukket op andre erkjendelsesmetoder end analysens og de rent logiske deduktioners, som nu under materialismens tidsalder har terroriseret mennesketanken.

Og her staar vi ved den anden linje som den kommende revolution vil bevæge sig langs.

Der er en dyptliggende logisk sammenhæng mellem Bergsons intuitionsfilosofi og den mysticisme som med meget overtro i sit følge vælder op av menneskesindene, de mystisk farvede aandstrømninger som netop nu springer frem samtidig og uafhængig av hinanden i alle landes kulturliv.

Her foreligger kanske allerede arbeidsmetoder og arbeidsresultater som kirken vilde gjøre klokt i at ta i betragtning — i sin egen velforstaatte interesse.

La os vite og forstaa at der dukker ikke et eneste aandsfænomen op i tiden, allermindst et saa dominerende som dette, uten at det paa en eller anden vis er bestemt til at tjene Guds verdensplan og aabenbare os nye sider av hans væsen . . .

Enhver tid faar just hvad den er moden for og just saa meget som den er istand til at fatte.»

I dette øieblik gik døren til spiseværelset op. Gunhild stuepike nikket til Rakel og forsvandt likesaa hurtig som hun var kommet.

«Teen er færdig,» sa Rakel og la sit sytøi sammen.

«Kom, la os nu faa litt materiel føde efter al denne sterke aandelige kost, saa kan jo herrene senere fortsætte diskussionen med friske kræfter.»

Provst Hjelm reiste sig med en synlig viljesanstrengelse fra stolen, og der laa et alvor over

hans pande som stod i en underlig kontrast til hans spøkefulde tone.

Mens de andre tok plads rundt spisebordet slukket Signe lampen, la et par vedtrær i ovnen, satte vinduerne op mot haven og gled saa lydløst gennem spisestuedøren.

Stuen laa igjen i mørke og stirret ut mot en gnistrende stjernehimmel, mens stille, sneren vinterluft strømmet ind gennem de aapne vinduer.

1871
The first of the year was a very
cold one, and the weather was
very disagreeable. The snow
was very deep, and the wind
was very strong. The people
were very much distressed,
and the government was very
kind to them. The people
were very much distressed,
and the government was very
kind to them.

The second of the year was a
very warm one, and the weather
was very pleasant. The snow
was very deep, and the wind
was very strong. The people
were very much distressed,
and the government was very
kind to them.

The third of the year was a
very cold one, and the weather
was very disagreeable. The snow
was very deep, and the wind
was very strong. The people
were very much distressed,
and the government was very
kind to them.

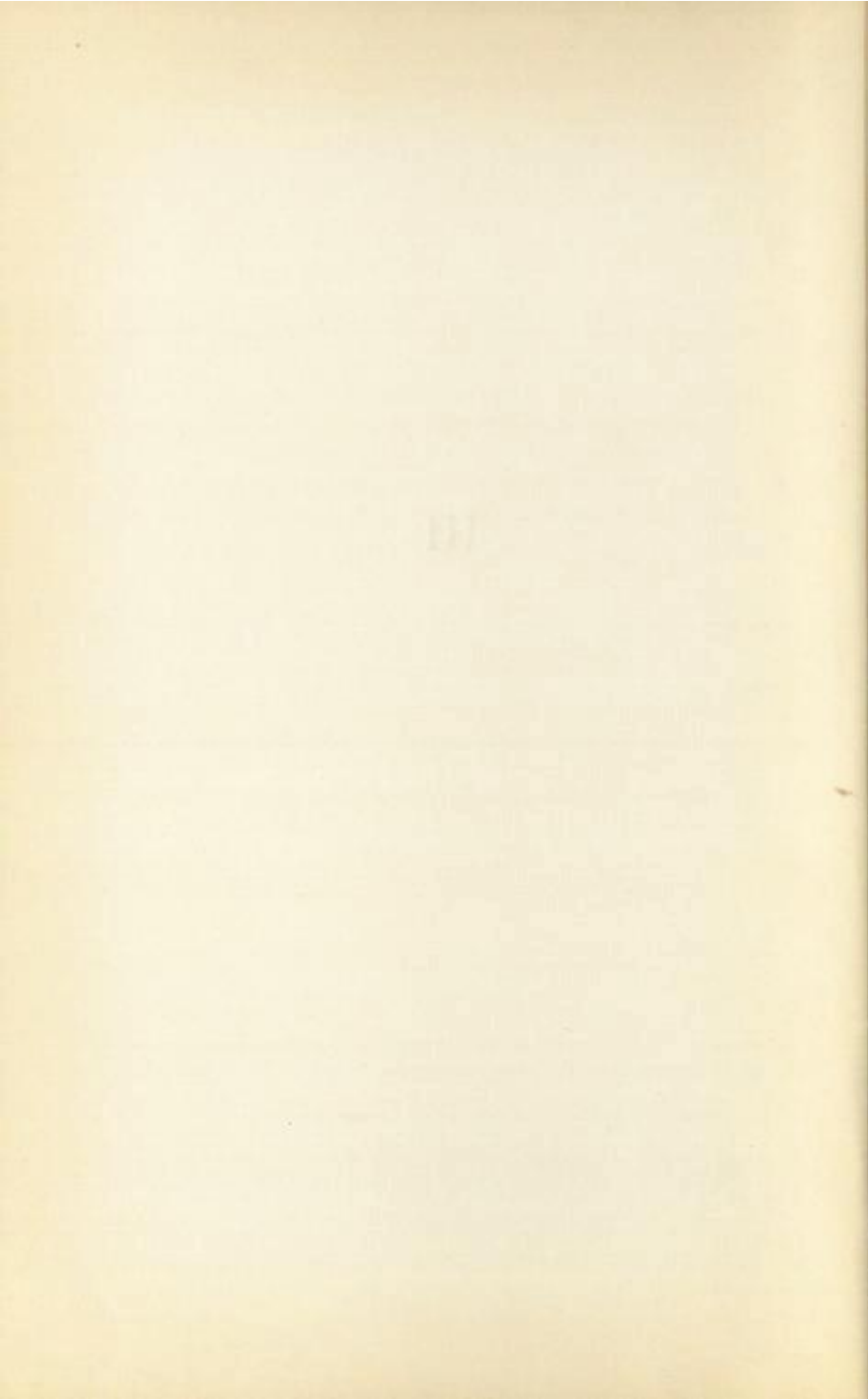
The fourth of the year was a
very warm one, and the weather
was very pleasant. The snow
was very deep, and the wind
was very strong. The people
were very much distressed,
and the government was very
kind to them.

The fifth of the year was a
very cold one, and the weather
was very disagreeable. The snow
was very deep, and the wind
was very strong. The people
were very much distressed,
and the government was very
kind to them.

The sixth of the year was a
very warm one, and the weather
was very pleasant. The snow
was very deep, and the wind
was very strong. The people
were very much distressed,
and the government was very
kind to them.

III

I.

Signe løftet hodet fra puten og saa sig forvirret omkring.

Hvor var hun? Paa et fremmed sted? Aa, det er sandt! Hun var syk.

De hadde flyttet hende ind paa liljeværelset, og der stod døren paa klem til Rakel og lille Eva.

Rakel . . . var kommet hjem fra Kristiania igaar . . . fra Per Hjelm.

Der kom et søkende, urolig uttryk i hendes øine.

Drømmen — hvad var det hun hadde drømt, netop som hun vaagnet?

Hvad var det hun hadde set —?

Signe laa urørlig en liten stund for at samle tankerne.

Aa, nu visste hun det, endelig visste hun det!

— — — Hun var i en stor sal . . . som lignet stuen nedenunder . . . ja, det var den, bare litt anderledes end nu!

Det var vaar, og altandørene stod oppe mot haven, buskene blomstret derute og fuglene sang.

Da saa hun sig om i salen.

Midt paa gulvet stod en sort kiste!

Hun hadde slaat hænderne for ansigtet og var blit sittende slik uten at røre sig eller tale.

Da hun igjen løftet hodet fæstet hun blikket paa den døde.

En ung, blond kvinde med marmorrene meislete træk. Øinene laa dypt i sine hulninger med et underlig drag av smerte over sig. Vaarblomster laa i hendes hænder.

Mens Signe stirret paa hende drog skyer forbi solen, luften mørknet.

Den døde skiftet utseende . . . der faldt skygger over puten, der gled skygger over det hvite laken . . .

Aa Gud, det var Per Hjelm som hvilte der!

Det mørke haar klæbet sig til panden, tungt av sved, de marmorrene, meislete træk var stivnet i dødens fred. Bare smertedraget hvilte endnu over øinene som laa dypt i sine hulninger . . .

Fuglene var holdt op at synge, buskene blomstret ikke længer. Sneen faldt og faldt og begrov hver blomst, hvert blad under sine hvite laken.

Stuen krøp sammen og gøs av kulde, altandørene lukket sig sagte, gjennom vinduerne saa Signe hvordan sneen drysset og drysset fra den bleke himmel . . .

Hun bøiet hodet, og taarer faldt paa hendes hænder.

Da hun igjen saa op stod Per Hjelm foran hende, omstralet av overjordisk klarhet.

«Hvorfor graater du,» sa han stille.

«Vi dør aldrig. Døden findes ikke.
 Vi skilles aldrig. Skilsmisse findes ikke.
 Vi kan aldrig stanses i veksten.
 Vi gaar mot lys . . .»

Signe hørte bølger av himmelsk musik strømme mot sig, hun blev løftet ind i en straaleverden hvis herlighed ikke noget jordisk øie fatter, hun hørte ord, ingen jordisk tunge kan nævne . . .

Da hun igjen kom til sig selv for et eneste øieblik faldt sneen som før . . . derborte stod kisten hvor Per Hjelm hvilte med hvite blomster i sine hænder, stueuret slog et par tunge, klemtende slag.

Saa var alting borte igjen.

Da — blev et kys aandet paa hendes pande, en haand trykket hendes og en stemme hvisket:

«Du som vet, vær sterk.

Du som vet, hjælp andre at være sterke.

Alt som sker, sker til det bedste.

Alt er lys . . .»

Synet svandt langsomt . . . endda blev klange av himmelske toner baaret gjennem luften . . . endda flimret overjordiske farver for hendes indre blik.

Saa svandt alt i et dypt mørke, og hun hadde vaagnet og visste ikke engang hvor hun var eller hvad hun hadde gjennomlevet.

Men nu . . . endelig! . . . stod drømmen med ett klart for hende.

Signe skalv og taarene begyndte at pible frem gjennem hendes lukkede øine.

Skulde det virkelig ske?

Skulde Per Hjelm gaa bort?

Men al fare var jo forbi.

Rakel kom jo hjem igaaraftes og sa at nu var krisen over, nu skulde han faa leve, hadde lægene sagt.

Hun kunde trygt reise hjem. Al fare var over.

Rakel var saa lykkelig igaaraftes. Det var som hun hadde sluppet en tung byrde.

Forsiktig hadde hun pakket ut en vakker liten krukke fuld av blomster, plantet i litt jord.

Den var kommet til Per Hjelm nogen timer før hun reiste, og han hadde sendt den med til Signe.

«Jeg har saa mange blomster her, og hun blir glad ved at faa ha disse hos sig dernede paa liljeværelset.»

«Hils hende fra mig,» hadde han sagt. «Ja, det besørger nok blomstene ogsaa,» la han til og strøk varsomt henover dem.

Rakel hadde fortalt alt saa levende, at hun hadde set ham for sig med det lykkelige, litt sky uttryk i øinene som hun kjendte saa vel og som var saa vakkert.

«Si hende hun maa være sterk og tapper, saa blir alting godt. Snart reiser jeg hjem, og da skal vi komme os omkap, og sitte sammen paa stabburstrappen og høre stærene fløite i solnedgangen.»

«Saa glad tror jeg aldrig jeg har set Per,» hadde Rakel endt sin fortælling.

Signe tørket taarene bort og prøvet at samle sine tanker.

Kanske hadde Rakel ret. Kanske skulde Per Hjelm faa leve.

Kanske var drømmen fra inat en ganske almindelig, naturlig drøm.

Rakel hadde fortalt hende om den vaarmorgen nede i stuen da hendes mor skulde begraves og Signe hende om sommeraftenen ute i høisaaten, da hun fandt Per Hjelm sovende. Og saa hadde disse indtrykkene vævet sig sammen med uroen for Per de sidste ukene, saa var det kanske!

Signe kjæmpet for at være rolig, men hjertet hendes skalv som en ræd liten fugl derinde i brystet og vilde ikke falde tilhvile.

Hvad var det som skulde komme?

For sig selv var hun ikke bange, for hende kunde ingenting bli anderledes, hvad der end vilde ske. Men for de andre . . . de som ikke visste . . .

«Hjælp dem, Herre Gud,» hvisket hun, «hjælp Rakel og onkel Tobias, hjelp dem alle sammen! Hjælp Per Hjelm at han ikke kjender isdryppet i hjertet som han var saa bange for. La det ikke naa ham. Gjem ham du fra alt ondt . . .»

Signe laa længe urørlig med lukkede øine, mens et uttryk av fred bredte sig over hende.

Efter en stund rakte hun armen frem, løftet forsigtig krukken hun hadde faat av Per Hjelm

ned fra natbordet og blev liggende og se paa den.

Hvor deilige de gyldne krokus var, og de hadde hilsener med til hende, han hadde klappet dem og bedt dem hilse . . .

Alvorlig saa hun paa de slanke, spydformede grønne blade med den bleke rand i midten.

Mellem dem stod blomster med fine tegninger midt i alt det gyldne, hode ved hode stod de som lyse kjerter, flammende op av sort jord.

Livet som ikke kan dø . . . døden som aldrig faar liv . . . som ikke er til . . .

Og for en underlig krukke.

Brungylden, skiftende over mot sort med blek-røde og blaa skinnende farvestænk.

Farvestænk?

Nei, det var skikkelser i lange gevanter, med utslaat haar, som svævet fremover og tapte sig indover i dunkelheten og dukket frem igjen . . . lange, lysende tog av skikkelser.

En hel, levende verden for sig.

Signe dreiet forsiktig vasen mellem de tynde smaa hænder.

Noget saa forunderlig. Alting skiftet. Aldrig kom de samme skikkelsene tilbake . . .

Nei, det var bedst at være forsiktig som hun hadde lovet.

Nu maatte hun hvile.

Bare et eneste glimt med speilet!

Hvordan var veiret idag?

Signe løftet haandspeilet slik at hun kunde fange vindusrutene.

Sne, dryssende ned fra en matgraa himmel.

Som i drømmen. Tung, hvit februarsne . . .

Slik hadde hun maattet ligge urørlig de siste ti dagene.

Hun hadde fulgt med speilet hvert skiftende lysskjær paa himmelen, dagen som fødtes og dagen som døde.

Hun husket hvor lykkelig hun blev da hun engang fik et glimt av en fugl som fri og ensom jog indover mot skogen.

Hun hadde hørt paa stormen som hven om huset tre døgn i træk og saa la sig tilhville, fulgt av nogen blide, blaa aftener.

Men nu var sneen der igjen og med den det haarde, skarpe lysskjær i værelset.

Signe lukket træt øinene, speilet gled ut av hendes hænder.

Hun sov . . .

Da puslet det nogen borte ved døren.

Signe gløttet paa øinene og fik et glimt av Evas hode. Nu forsvandt det, og Signe hørte en ivrig liten stemme hviske:

«Faar jeg ikke lov at se om hun er vaaken, mor? Jeg skal gaa saa stille saa stille som en mus . . .»

Hvad Rakel svarte hørte hun ikke, men et øieblik efter kom en liten skikkelse trippende henover gulvet, klædt for sneveir i graa vadmels-

bukser og trøie med rød toplue paa hodet, en lyslevende liten nissegut, om ikke et par lysegule fletter hadde stukket frem bak ørene.

Signe lukket øinene og lot som hun sov, spændt paa hvad Eva vilde foreta sig — det var første gang hun fik lov at hilse paa hende siden hun blev syk.

Hendes arm hang slapt nedover sengekanten, og endelig følte hun to varme smaa hænder klappe den og hørte en stemme hviske:

«Tror du hun vaagner snart? Jeg har noget morsomt at si hende.»

Signe møtte et par runde lyseblaa øine som saa paa hende med en blanding av medlidenhet og skøieragtighet.

«Jeg er jo vaaken alt. Skynd dig og si mig det morsomme —!»

Evas blik flammet til av iver og hun gestikulerte mens hun talte.

«Jo, Søren og jeg har bygget en snemama og en snepapa ute paa gaardspladsen og de har femten barn, kan du tænke dig! En stor fornuftig pike, det er likesom mig det, og fjorten smaa uskikkelige brødre som faar ris av sopelimen næsten hele dagen.

Du kan aldrig tænke dig alt det de finder paa. En av dem kløp graapus i halen, saa han skrek.

Og en av dem smat ind i fjøset og stjal melk fra Marthine —!»

«Kom, nu skal mor sætte paa dig laupar-skoene, nu maa du ikke tale med Signe længer!»

«Nu kommer jeg,» sa Eva lydig.

Men ved døren vendte hun om, sprang hen til Signe og hvisket:

«Nu vil Gud gjøre onkel Per frisk igjen. Vi skal bare huske paa at be for ham . . .

Nu kommer jeg, mor! . . . Kjære Gud, hjælp onkel Per . . .» og Eva forsvandt ut til Rakel. Signe kunde høre den lille stemmen hendes i uanstelig prat indtil Gunhild kom og hentet hende.

«Hvordan staar det til idag?» Rakel kom sagte ind og satte et bret fra sig paa bordet.

«Lille Signe, det samme trætte uttrykket i øinene idag ogsaa, og la mig se — helt feberfri er du heller ikke.

Har du nu ligget og grublet igjen? Har du glemt al den forsigtigheten du lovet mig!»

Rakel stelte om hende, tok saa frokostbrettet og ga sig til at mate hende, ske for ske.

«Spis nu det jeg har lavet istand til dig, saa du faar kræfter, ellers kan du slet ikke holde skridt med Per, naar han kommer hjem om vel en ukes tid.

Du kan tro han kom sig de sidste dagene . . . spis nu, ungen min!»

Og Signe lot sig stelle med som et træt barn.

Der straalte slik kraft og fred ut fra Rakel, at alle de bange tankene og spørsmålene la sig til hvile og nervene faldt tilro.

Halvt i døs kjendte hun hvordan Rakel la endda et tæppe over hende, bredte et blødt silkekast over hodet hendes og aapnet begge vinduene ut mot haven.

Kjølilig, ren sneluft . . . ren kjølig stilhet . . . ingen tanker mer . . . ingen uro . . . bare hvile . . .

Rakel blev staaende og se paa den lille trætte skikkelsen i sengen med den rene, klare barnepanden og de blaalige skygger under øienvippene, munden med de barnslige, bløte linjer som kunde ha et saa vemodig uttryk undertiden.

Hun bøiet sig ned og la sjalet tettere om hende.

«Gud velsigne dig, lille barnet mit, nu blir jo alting godt!»

Stille tok hun brettet, ga det til Gunhild som just var færdig med morgenrengjøringen. Selv satte hun sig ved sybordet med døren paa klem ind til Signe, saa hun kunde lukke vinduene efter en stund uten at vække hende.

Rakel grep i strømpenhaugen foran sig.

Bra at faa denne stille formiddagsstunden alene for sig selv, før de to elevene kom, kanske blev hun færdig idag, strømpene hadde ventet længe nok.

Rakel saa sig omkring.

Det knitret i ovnen. Et par matte solstraaler holdt paa at bryte sig vei gjennom skyene og kastet et lysende skjær over boghylden med alle

de mangefarvede bind, flakket henover billedet av den franske pater og Murillos madonna, over krucifixet med rosenkransen og lekte med de blekrøde draperier over de to senger, en stor og en liten.

Og der! Tulipanene i vinduene vilde springe ut idag, ogsaa zwiblene var langt paa vei . . .

Rakel tok det altsammen i et eneste langt blik, før hun ga sig ikast med barnestrømpen hun holdt i haanden.

Saa gla som idag hadde hun ikke været paa længe, ikke paa den tid hun kunde huske.

Per vilde bli frisk igjen. Hun hadde fundet ham igjen paa en maate hun ikke hadde vovet at haabe paa. Saa nær som de stod hverandre nu hadde de aldrig staat hverandre, ikke engang da Per var liten gut og kom til hende med alt som til en mor.

Nu vilde hun aldrig behøve at være urolig for ham mer, nu hadde de talt ut sammen . . .

Han var saa lykkelig ved at skulle faa leve, ved at kjende kræftene vende tilbake.

«Nu skal jeg arbeide som jeg aldrig før i mit liv har gjort, nu skal jeg kanske kunde gjøre litt nytte i verden.

Rakel, jeg har aldrig visst det var saa godt at være til!»

Signe nævnte han næsten aldrig.

«Jeg kan ikke forklare det,» sa han en skumringsstund de hadde talt fortrolig sammen, «men vendingen blev, da hun var kommet ind i mit liv.

Fra det øieblikket begyndte jeg at vinde klarhet, ogsaa over forholdet til fru Claeson.

Jeg saa at hun hadde talt sandt — hun behøvde hjælp.

Men jeg saa ogsaa at du hadde talt sandt, at jeg ikke var den rette til at klare en slik opgave. Jeg hadde gaat for blindt paa. Det er jo ikke nok at ha viljen, man maa ogsaa ha forutsætningene, du har ret i det.

I det hele — alt som var uavgjort eller som laa tungt paa mig, det klarnet litt efter litt efter at jeg hadde truffet Signe.

Om det ikke hørtes saa absurd, kunde jeg fristes til at si at hun hjalp mig med alle disse tingene uten at vi direkte talte om dem.

Vi behøver i det hele hverken at skrive eller tale med hverandre.

Vi er sammen allikevel.

Det er saa vakkert at jeg aldrig kan faa sagt dig det. Og virkeligere end nogen anden ting jeg har levet.

Men jeg kan ikke røre ved det.

Jeg kan bare si dig saa meget, at hun har aapnet mine øine for helt nye sider av livet, som jeg ikke visste var til.

Men nu kan jeg ikke lukke øinene længer, nu vil jeg prøve at trænge dypere ind i disse tingene. Jeg har saa meget at leve for at jeg skjønner ikke hvordan jeg skal række det alt-sammen!

Rakel, det var en Guds lykke at jeg blev frisk igjen . . . »

Slik kunde han ligge og glæde sig og se frem for sig med varme, lykkelige øine, indtil Rakel maatte faa ham til at hvile fra alle tanker, endda var han svak.

Godt at han gik vaaren imøte, den vilde gi ham kræfter.

Vaaren . . . skulde det virkelig komme en ny vaar efter alt dette tunge, en vaar med størefløit rundt prestegaarden i de lyse aftnene . . .

Rakel lænnet hodet tilbake mot stolryggen og lukket øinene.

Saa lykkelig og let om hjertet som idag hadde hun ikke følt sig paa mange aar, ikke siden de ukene hun gik og glædet sig til Kristianiabesøket og gjorde sig istand til reisen — ja, netop nogen februarage som disse for seks aar siden.

Dengang hun levet i og for musikken og ikke tænkte paa noget andet i hele verden.

Den underlige vaaren som fulgte, da hun fik saa meget andet at tænke paa end netop musik . . .

De vaaraftnene igjennem slotsparken og opover Uranienborgveien, hvor hun husket dem!

Kyrre talte og hun lyttet.

Denne kjendte, fortrolige stemning, som om det altid hadde været aapen vei mellem dem og alltid skulde bli det . . . denne underlige forvissningen om at hittil hadde hun levet en skyggetil-

værelse, bare, nu først var hun vaagnet op til virkeligheten.

Denne lek hun lekte med sig selv: længe, længe gik hun og saa frem for sig og hørte den levende varme stemmen tale levende, varme ord.

Hvem er den som taler slike ord til mig, hvisket det i hende.

Da vendte hun hodet og blev altid paanyt like lykkelig ved at se ham gaa ved siden av sig: Det er dig. Hvem anden i hele verden skulde det være . . .

Hun saa hvordan han forandret sig fra dag til dag, hvordan skyggene veg og et lukket sind langsomt aapnet sig mot dagen og lyset . . . men saa varsomt og stille.

Hvad var det for minder som kunde sette saa dype merker?

Og hvorfor lukket dette sind sig igjen?

Pludselig og uforklarlig, allerede før . . . før Bengt kom imellem dem.

Nei, nei, hun vilde ikke tænke paa de maanedene som fulgte, ikke idag da alt var lys inde i hende . . .

Hun maatte prøve at glemme den forfærdelige stunden foran alteret da hun saa ham for sig i prestedragten, fjern og blek, da hun syntes det stod flammer av lys og renhet ut fra hans skikkelse, en unærmelig ensomhet som skilte dem fra hverandre for alltid.

Denne forfærdelige følelse av avskilthet, disse ord som var det eneste hendes tanker magtet

at fastholde: Hvad er det jeg gjør . . . hvad er det jeg gjør . . .

Saa kom alle de mange aarene og tilslut ogsaa den dagen da de paany møttes.

Hvor han var forandret — og allikevel hvor han var lik sig selv.

Den samme saare skyhet, det samme lukkede sind . . . den samme atmosfære av unærmelig ensomhet.

Men det var kommet noget nyt til, en rigdom, en varme, et dypt væld av glæde som han ikke hadde eiet da hun første gang traf ham, men som hun nok hadde set glimt paa glimt av vaaren utover, dengang som anlæg bare, nu var disse anlæg fuldt utfoldet.

Han hadde gjennomkjæmpet sin kamp og seiret.

Seiret . . . og under hvilke forhold!

Alene med faren deroppe i fjeldbygden, alene, uten moren, vinter efter vinter og den korte, karrige sommer igjennem.

Denne ensomme kamp hadde git ham del i kræfter som ikke var av denne verden, hadde skapt dette lys over panden som hun ikke hadde set hos noget andet menneske og som altid paa-nytt fylgte hende med en bævende følelse av andagt.

. . . Dette lukkede sind som igjen begyndte at aapne sig og vende sig til hende, søkende, spørgende . . . ja, saa var det!

Længe, længe hadde den varet, denne følelse av avskilthet, at alt var dødt mellom dem.

Hele høsten utover denne skyhet som aldrig lot en personlig tone bryte igjennem, ikke et minde, ikke et glimt fra fortiden.

Det var som maatte han gjøre sig fortrolig med selve bevisstheten om at hun levet og var til, slik kjendtes det.

Men nu, litt efter litt var det blit anderledes. Kanske skulde hun igjen faa lov at bli noget for ham, gjøre ham noget godt.

Men bare hvis det kunde tjene hans vekst, bare hvis det kunde styrke ham i hans kald . . . han hadde andet og mer at tænke paa end jordisk lykke.

Og han hadde vokset sig sterk og fri uten hende, han var rik uten hende . . .

Rakel bøiet sig ned efter lommestørklædet . . . hvorfor graat hun, endda det netop idag strømmet en varme gjennem hendes sind hun ikke hadde følt siden . . . siden en vaar for aar tilbake.

Det var igjen saa vidunderlig at leve, alt var likesom nyt efter at Per var blit bedre . . . og hun var kommet hjem og hadde faat en hilsen som hadde gaat som en sitrende strøm like til hjertet hendes og rørt ved noget som hadde hvilt — hun visste ikke hvor længe.

Han var saa ulik andre mænd, han flammet ikke op i et nu, han krævet ikke, bad ikke —

han lukket sig sky over det som grep ham dypest, han nærmet sig det med en andagt som sa mer end tusen ord . . .

Hvordan var han blit slik — ?

Rakel saa op. Det var igjen begyndt at sne, jevnt og tæt.

Signe! Hun hadde glemt vinduerne! Frøs hun?

Nei — hun laa hen i en stille døs og rørte sig ikke engang da Rakel forlot værelset og forsigtig lukket døren efter sig.

Klokken var ikke mer end 12. Da kunde hun række at faa øvet en hel time før elevene kom . . . og Rakel badet sine øine og ordnet sit haar foran speilet før hun sagte smaanynnende gik ned ad trappen sammen med Kirsten, som tok sig en liten ferie i læsningen — hun hadde kastet sig over studiene med hele sin energi dengang hun kom tilbake efter juleferien.

Snart var de begge i fuld virksomhet igjen, Kirsten med bøkene og Rakel med at spille Chopin. — —

Dagen gled og først henimot aften vaagnet Signe av sin tunge døs.

Langt borte fra hadde hun hørt stemmer — Rakel som sa: La hende sove, søvn er bedre end mat!

Saa var alt glidd fra hende igjen . . . indtil hun vaagnet, uthvilt og sterk som hun ikke hadde følt sig paa lange tider.

Det var mørkt i værelset.

Bare nogen spinkle smaa lysstraaler fra ovnen spillet henover de hvite haandklærne dernede ved fotenden av sengen.

Nu — reiste de sig fra aftensbordet nedenunder og kom ind i stuen igjen, og litt efter læste Eva aftenbønnen sin i sideværelset.

Signe undret sig over sig selv: hun hørte hver lyd omkring sig og holdtes endda med sin bevissthet fast i den drømmeverden hun nylig hadde forladt . . .

Da lød der musik fra stuen under hende — Beethoven.

Signe løftet forsigtig Per Hjelms blomster ned i sengen til sig, og med vasen mellem sine foldede hænder laa hun og lyttet til tonene dernedenfra. — —

Det blev stille nedenunder, stille i huset.

Rakel hadde sovet en stund, da hun hørte Signe rope hendes navn gjennem den halvaapne dør.

Hun stod op og gik ind.

«Rakel, du er sterk og kan glemme dig selv. Per tænker paa dig og ønsker du var hos ham inat. Han maa gaa bort allikevel, og han er lykkelig ved det.

Nu vil du og jeg være hos ham med hele vor sjæl, og vi vil be med ham:

Fader vor, du som er i himlene . . . »

— — —

Ove Karsten hadde trofast vaaket hos vennen hele aftenen igjennem og nu sat han alene hos ham, mens sykepleiersken prøvet at faa fat paa professor Vedeler, de forstod begge, at sygdommen paanyt hadde tat en kritisk vending.

Per Hjelm kastet sig urolig frem og tilbake i feberfantasier.

To navn vendte stadig tilbake . . . Signe som han trodde sat hos ham ved sengen og Rakel som han vilde skulde komme til ham.

Henimot midnat blev han pludselig stille: «Rakel, tak fordi du kom . . . Ja Rakel . . . nu skal vi læse aftenbønnen vor sammen som i gamle dage . . .

Fader vor . . . »

Et nyt voldsomt hjerteanfald avbrøt ham, og da professor Vedeler et par minutter senere hurtig aapnet døren reiste Ove Karsten sig stille:

«Det er forbi.»

II.

Skogen suste i marseftermiddagens bleke skumring, sneen laa alenhøi opunder stammene, kornet her i sydheldingen efter marsdages sterke sol og marsnætters frost.

Skienes gled let nu mot aftentid, og en slik snevinter som iaar var der vei overalt, selv utfor de bratteste berghammerne.

Kirsten kom i susende fart nedover Vafosliene, over stubber og sten, forbi orekrat og smaabjerker. Skogen var glisen her, bare en og anden malmfuru stod igjen efter uthugsten for nogen aar siden.

Hallo . . . der kom et stupbrat hop — Kirsten satte utover som en pil og gled efter endda en dugelig bakke ned paa skogsengen som laa der hvit og stille og ubetraadt mellem høie graner.

Puh — hvor det kjendes varmt hernede efter den friske vinden paa Vafoshøgda!

Kirsten rev jakken op og gik dypt aandende med lange, glidende skridt gjennem storskogen.

Hvor det var godt at komme ut i den friske luften efter al læsningen, godt at røre paa sig efter alt pugget.

Skjønt arbeidet egentlig var det eneste som hjalp naar det rigtig knep, at begrave sig, bore sig ind i slitet . . .

Og saa faa tænke slik en stille sneeftermiddag, længe og uforstyrret.

Det hjalp.

Det kunde hjælpe for mange dage.

Ja, ta det op som var som et eneste saar, som ikke taalte at man saa paa det engang . . . ta det frem . . . gaa ret paa og tvers igjennem — det var det eneste.

Se det like i øinene: Per Hjelm er borte . . . du skal aldrig se ham mer, aldrig mer høre hans stemme, aldrig mer føle den trygheten og beskyttelsen som laa i at vite at han var i nærheten.

Aldrig mer spøke med ham, aldrig mer se det pragtfulde glimtet i øinene naar stemningen tok ham og høre stemmen hans bli varm . . .

Bare lukke sig stille over det, gjemme det . . . og ta det frem naar man tørstet efter hvile og skjønhed . . .

Det var jo altsammen bare rigdom fra den første balaftenen de møtte hverandre til det brevet som kom deroppe i Trondhjem og som var det sidste livstegn hun fik fra ham.

Det brevet . . .

Da hun traf kaptein Sibbern igjen og han paanyt tryglet og bad og truet og vilde overvælde og beseire hende, da reiste det sig i hende til motstand: heller alene fra dag til dag, heller ensom

og fattig i en bortgjemt krok i verden end at gaa ind til dette . . . dette som drog hende og som kaldte paa sterke kræfter i hende, kræfter hun ikke hadde visst var til, ikke hadde visst at hun rummet.

Hun hadde været et barn . . . men nu var hun vaagnet, nu maatte valget gjøres.

Det brøt i hende, og det var saa ondt.

Da skrev hun til Per Hjelm . . . han hadde hjulpet hende før, han vilde beskytte hende nu fra alt som var galt . . .

I det øieblik var alting glemt, høstens sorg og kamp, de korte sekundene derute i prestegaards-haven . . . det var igjen aapen vei mellem dem som den første vaaren.

Hun skrev ut av sit hjerte, i en stemning som ikke rummet andet end grænseløs tillid . . .

Og det svaret som kom . . . hun hadde læst det om og om igjen, hun kunde hvert ord, og naar det stundom blev altfor tungt at tænke paa at han var borte, da hvisket hun det uhørlig frem for sig, for da var han ikke død længer, da levet han og var hendes ven som før, den tryggeste hun hadde mødt . . .

«Kirsten!

Tak for den tillid du viser mig, lille Kirsten, det er noget av det største det ene menneske kan gi det andet.

Du har ret. Du har selv besvaret alle dine spørsmaal.

For dig findes der ikke noget valg.

Hvis den man skal gi sit liv ikke har tåk
paa det bedste i én, vil alt gaa galt.

Det sterkeste, det bedste, det rikeste i én,
ikke bare det, men det svakeste, det kortest
komne, det hjælpeløseste, man maa kunne overgi
til den man elsker og ta hjælp fra ham.

Som man selv gir hjælp, netop ved at ta
hjælp.

Den som ikke har levet dette, vil kanske aldrig
forstaa det.

Jo, du forstaar det. —

Jeg finder din plan god.

Studer og utdan dig Studer medicin som jeg.

Jeg tror du er skikket. Du er sterk og urædd.
Og den læge som vil, kan hjelpe meget, kanske
mer end nogen anden, hvis han rigtig vil.

Jeg gaar omkring med tusen planer i hodet.
Jeg vil bli nervelæge og lære mennesker at leve.

Smiler du av mig, Kirsten?

Du har ret, jeg har selv ikke altid magtet den
ting, det er sandt. Men netop derfor vet jeg
hvor skoen trykker. Og jeg er blit en anden
end den fantast du kjender.

Jeg tror jeg har ret til at si det. Jeg har hat
det saa ondt. Men nu er det over. Nu ser jeg
vei. Nu ser jeg tilbake over mit liv, ser og
dømmer.

Og nu maa jeg gjøre min pligt og gi dig den
forklaring jeg skylder dig.

Kirsten, du vet ikke hvor meget du har været i mit liv, hvor meget jeg har at takke dig for. Det sier mennesker jo ikke til hverandre.

Jeg har altid elsket lek og fest.

Men jeg fandt det næsten aldrig. Menneskene var tunge og plumpe og der klæbet jord ved deres føtter, og jeg selv blev tung og plump og tynget av jord.

Da saa jeg en aften en sommerfugl, en levende, virkelig sommerfugl.

For den var verden en sommerlys have og menneskene var blomster, den saa ikke jordbundet-heten og plumpheten, den visste ikke at smudset var til.

Den tumlet sig, ør av fryd, fra blomst til blomst, den lokket frem skjønheten hvor den fandtes og skapte den selv hvor den ikke var til.

Den sommerfuglen lekte jeg med, og jeg saa fuld av glæde paa de urørte glitrende vingene og jeg vogtet mig vel for at komme den nær, for sommerfuglen var dengang den eneste glæden jeg hadde og bare bevisstheten om at den fandtes og var til hjalp mig mer end engang i den vanskeligste tid jeg har levet.

Og jeg lovet mig selv at ære og beskytte den og aldrig røre ved den nogen gang. —

Kirsten, du vet selv hvordan jeg har holdt dette løfte.

Jeg hadde ingen ret til at gjøre hvad jeg gjorde og ingen undskyldning! Og jeg visste ikke hvordan jeg skulde gjøre det godt igjen.

Da kom dit brev og hele den gordiske knuten var overhugget med ett slag.

Vi var venner, den lille kjære sommerfuglen og jeg og ingenting skal kunne forstyrre vort tillidsforhold mer.

Det har gjort mig saa lykkelig.

Din ven Per.»

Ogsaa denne lille lappen.

«Gi dig straks ikast med pugget, jo før du er over det, des bedre. Liste over bøker følger, jeg skal gi dig nærmere anvisninger naar vi sees.»

«Naar vi sees . . .»

Da hun saa ham igjen stod Rakel ved hans aapne kiste og løftet et hvidt klæde fra hans ansigt, det kjære, som hun aldrig vilde glemme og som var saa vakkert i døden.

Kirsten stanset sin gang og strøk taarene bort.

Nei, nei, hun maatte være sterk, sterk som alle de andre derhjemme paa prestegaarden.

Døden . . . altid hadde hun følt skræk for den, og den skrækken vokste da mormor gik bort.

Hun husket sin mors ubeherskede sorg, jammeren og krampegraaten, hun husket bleke ansigter og stive, stirrende øine, en uhygge og rædsel over hele gaarden som holdt paa at drive hendes barnesind til fortvivlelse.

Og lille forvænte mormor som aldrig noget hadde været tilpas, hun laa paa lit de parade i blaasalen . . .

Gløttet hun ikke mon paa de tunge øienlaak og saa efter om alt var stilfuldt som hun vilde ha det . . . om lysene brændte som de skulde og de sorte draperier var iorden, om der var blomster nok . . .

Kirsten husket som var det igaar hvordan hun paa streng befaling av sin far i skumringen maatte gaa alene ind i dødsværelset for at hente noget til ham, og hvordan hun seg bevisstløs ned indenfor døren, slik tok rædselen hende . . .

Og nu . . . hvor helt anderledes oplevet hun sorgen da Per Hjelm blev bragt hjem!

Ikke en taare, ingen scener.

Enhver forsøkte at glemme sig selv for at hjelpe de andre.

Rakel — hvor stille hun gik omkring og hvor sterk hun var, alt tænkte hun paa, alt fik hun tid til.

Ogsaa onkel Tobias var som ellers, bare litt trættere i blikket . . .

Signe kunde Kirsten ikke undre sig nok over. Hun var som forvandlet.

Hun hadde ligget i mer end en uke, syk og svak. Ved etterretningen om Per Hjelms død stod hun op og efter faa dage fulgte hun Rakel som en skygge, hjalp hende i stort og smaat, lekte med Eva eller kunde sitte i timer inde hos onkel Tobias og skrive for ham eller tale med ham.

Det var som hun paa en særegen maate var knyttet til ham og Rakel i de dagene . . . fordi

. . . fordi hun paa en særegen maate var knyttet til Per Hjelm!

Kirsten tverstanset paa skogstien. Det gjorde ondt!

Det gjorde ondt at tænke den tanken.

Hvorfor?

Det kunde hun ikke finde rede i.

Men det maatte hun prøve at forstaa.

Ikke utenom. Tvers igjennem. Det var den eneste veien for hende . . .

Og siden den gangen ihøst, da hun hadde hørt Kyrres ord nede i stuen og efterpaa stod ved vinduet deroppe paa værelset sit og bad Gud at han skulde vise hende vei, bad til Gud for første gang paa aar — — ja, helt siden dengang hadde hun skimtet en lysning over sit liv som aldrig før hadde været der.

En lysning, svak og flakkende, men den var der . . .

I tankene gjennemlevet Kirsten paanyt den høstaften ved vinduet.

Længe hadde hun staat og set ut over gaardspladsen.

Amandus kom ruslende ut med staldlygten i haanden for at se til hestene.

En følelse av uendelig tryghet sneg sig ind over hende.

Alting blev vogtet og passet . . . alt var omsorg underlagt . . . kanskje ogsaa hun og hendes lille skjæbne.

Kanske kom der nogen ut med lygt for at se hvordan hun hadde det, for at vise hende vei.

Det blev saa enkelt at leve med ett, verden blev til en stille prestegaard under høststjernehimlen, hvor der gik nogen og vogtet at alle hadde det godt hele den lange mørke natten igjennem . . .

Siden kom al uroen, alle kampene tilbake igjen, og det var tider da hun ikke saa haanden for sig, da hun ikke forstod hvordan hun skulde holde ut en dag til, om ikke Per Hjelm lot høre fra sig.

Ikke hadde hun kunnet tale med noget levende menneske, ikke engang med Rakel.

Det føltes som om hun, hvis hun formet det hun stred med i ord, ikke vilde kunne bære det lenger . . . som om den eneste hjelpen hun hadde var den at ingen kjendte til det.

Men saa læste onkel Tobias engang under aftenandagten nogen ord om dem som gik i mørke.

Netop for dem som trængte kraft og ikke eiet den, netop for dem som tørstet efter lys, men ikke øinet det, hadde Gud hjelp: Alterens sakramente.

«Kom til mig alle dere som arbeider og er besværet. Jeg vil gi dere hvile.»

Kirsten kom.

Og nu mødte hun et under hun ikke vilde ha trodd mulig, om hun ikke selv hadde levet

det: Da hun gik hjem fra kirken den søndagen var al tyngsel som strøket av hende, momentant.

Hun saa igjen en lysning over veien hun skulde gaa. Hun visste at mørket vilde vende tilbake, anderledes var ikke livet.

Men det skulde ikke faa skrømme hende længer . . .

Kirsten bøiet hodet, og det sortnet til i hendes blik.

Nu var mørket over hende igjen.

Men det hadde ingen magt til at stanse hende . . .

Kirsten knyttet hændene, reiste hodet og gik blek henover skogstien.

Aa, disse lysglimt og dette stummende mørket efterpaa!

Kanske burde hun tale med Rakel, hun hadde gaat saa alene i al denne tiden, kanskje var det ret at tale ut nu . . .

Kirsten grep sig i at snakke til sig selv som til et sykt barn:

Saa, saa . . . hvil nu ut. Se dig om, se al denne pragten, hvil ut som du pleier, aften efter aften i dette skumringseventyret . . .

Foran hende i dunkelheten ind mot skogbrynet prestegaarden nedsned, indesned.

Nede ved storeveien laa en vældig fonn og værget for indkjørselen — Kirsten satte over den!

Fonn paa fonn skjøt sig stridig tvers over alléen, først ganske nær prestegaarden la de sig stille ned.

Her var det fortryllede slot.

Her hadde det ikke føket, her hadde sneen drysset, væltet ned, ustanselig, stille.

Kirsten sagtnet gangen og saa sig om.

Haven var blit til en koralskog med et spind av fantastisk vredne grener, op fra bløte, svulmende dyner stak æbletrærne frem krokede, tilsnedde, gjærdet øinet man ikke lenger.

Tunet druknet i sne.

Skavlene kastet paa sig og krummet sig som i en brænding.

Mellem dem gik fotstiene som dype bølgedaler . . .

Og se der: Alle husene rundt gaardspladsen hadde hvite sneluer, men vinden hadde lettet paa dem nordenfra, saa de i sydvæggen faldt langt nedover ansigtet.

Dørene var føket til og dækket av det letteste, bløteste duntæppe, tersklene hvite og rene, ubetraadte, som var gaarden utdødd . . .

Lysmættet og luftig laa sneen og skinte med fosforglans de lange eftermiddagene.

Gik solen ned ved syvtiden brøt maanelyset dæmpet frem gjennom skydækket.

Og naar saa lampene omsider blev tændt og et gyldent skjær kjærtagnet sneen gjennom alle ruter, det var det festligste av alt.

Kirsten gik op til syrenbusken og saa nedover mot den oplyste bygning. Ja, herfra skulde man se det hele! Man kunde tro man drømte, det var den vildeste pragt, de overdaadigste linjer, ild og sne, død og liv paa engang.

Død og liv . . .

Dernede laa prestegaarden med alle de kjære som hun hadde vokset sig sammen med . . . og der borle ved kirkemuren laa en frisk grav . . .

Kirsten saa og saa til taarene blændet for synet.

Hun bet tændene sammen, strøk sig utaalmodig over øinene og gik hurtig nedover mot huset.

I gangen møtte hun Rakel.

«Rakel, har du tid til mig en liten stund, jeg . . . jeg har været saa alene idag og trenger saa meget til dig . . .»

Rakel stod litt inden hun svarte.

«Ja, kom du, du vet da jeg bestandig har tid!»

Hun strøk Kirsten over haaret.

«Men Kirsten, hvad gaar det av dig?»

Bli med ind i daglistuen, her kan vi sitte uforstyrret saa længe vi vil. De andre er gaat til Maria i skogen og Kyrre er i sognebud.

Ja, graat bare ut, Kirsten. Det vil gjøre dig godt.»

De sat længe tause ved siden av hverandre i sofaen.

Endelig løftet Kirsten hodet.

«Jeg skammer mig, Rakel, over at jeg ikke kan beherske mig bedre . . . naar jeg ser paa dig, hvor tapper du er.

Og han var jo næsten som dit barn . . .»

Rakel saa op, og det var noget aandsfraværende i hendes blik som hadde hendes tanker været langt borte.

«Man maa altid være færdig til at gi op det man elsker,» sa hun stille.

«Rakel, det høres saa haardt ut. Er det virkelig nødvendig at opgi alt det man længter efter og alt det man holder av . . . livet blir saa fattig, det blir graat og trangt, jeg blir bange, Rakel, naar du snakker slik!»

«Lille Kirsten, det er bare fordi jeg ikke har forklaret mig tydelig nok. Ser du, det er ikke tale om nogen ydre magt som tvinger én.

Det er tale om en frivillig beslutning man tar, fordi ens hjerte er saa fuldt, at man ikke kan andet end gi . . . gi alt det man eier, alt sit eget til den vældige magt som styrer ens liv. For det har du nok merket, Kirsten, at ingenting i dit liv sker tilfældig.

Og det kan hende os, at vi møter glimt av en kjærlighet som smelter al motstand i os, som tvinger os til at gi saa længe vi eier en trevl at gi.

Er vi kommet til det, da er det en lykke saa stor, at ingenting kan lignes ved det

For da er vor sjæl ikke bundet lenger, men fri . . .»

Kirsten lyttet taus til den lave, varme stemmen som talte. Rakels dype bevægelse grep ogsaa hende.

Efter en stund fortsatte Rakel:

«Naar en menneskesjæl har oplevet dette, da hænder det, at Gud gir den alt hvad den tørstet efter, al den jordiske lykken den engang drømte om, meget mer end den nogengang har kunnet tænke sig.

For nu ser Gud at sjælen er blit sterk nok til at kunne bære det . . .

Kirsten, Gud er en skapende kunstner, overalt hvor han ser et stof som lar sig danne under hans hænder, der hviler han ikke før verket er færdig skapt og maalet er naadd.

Det er dette Guds trofaste arbeide paa en menneskesjæl du oplever.

Derfor skal du bære modig alt det som kommer til dig.

Kanske forstaar du en dag at det var netop for at kunne gi saa meget rikere at Gud sendte smerten først »

Det var stille en lang stund.

Skumringen faldt hurtig paa.

Kirsten saa ufravendt mot de dunkle ruter, tre opalbleke vinduer ut mot den døende vaarkveld . . .

I et eneste glimt hadde en stor sammenheng aapnet sig, paanyt var et bredt lysstreif faldt ind over veien som laa foran hende.

«Det er jo ikke min lykke jeg vil, men din.»
 Dette løfte skulde indfries, uten avslag.

Kravet kom hun ikke utenom, selv om han var død:

Gi op enhver fordring paa ham, stille glæde sig om det var blit en anden end hun som hadde faat staa ham nær, som hadde fundet frem til «det svakeste, det kortest komne, det hjælpeløseste» hos ham . . .

Hadde det ikke været en lykke for ham som hun skulde unde ham av hele sit hjerte?

Kirsten løftet hodet, en befriende glæde strømmet gjennom hele hendes væsen.

Hun reiste sig for at gaa, men Rakel la haanden paa hendes arm.

«Bli endda litt hos mig:

Jeg vet at du egentlig kom for at tale ut med mig for første gang paa mange maaneder, og jeg aner, jeg føler ogsaa hvad det gjælder, men at du vil prøve at være alene med det allikevel.

Gjør det, Kirsten, vi vokser paa det.

Og trenger du mig saa vil du altid finde mig.

Hvor vi har det godt sammen som ingen ord behøver.»

De stod en stund hos hverandre i taushet. Kirstens hjerte var fuldt. Hun slynget armene om Rakels hals.

«Og nu maa jeg gaa op til far. Jeg var egentlig paa vei til ham da du kom!»

Hvad var det som gik av Rakel iaften, hvorfor var hun saa bevæget, og hvorfor var stemmen hendes saa forunderlig glad og varm . . . ?

Sammen gik de opover trappene, og mens Kirsten skiftet av sig skidragten hørte hun hvordan de talte med hverandre derinde paa kontoret, Rakel og onkel Tobias.

Endelig aapnet Rakel døren.

«Gunhild . . . jeg synes Gunhild var her netop . . . aa, bed Gunhild lægge litt i ovnen hos far, jeg maa læse aftenbønnen med Eva. Ja, ungen min, ja, nu kommer mor!»

«Kan ikke jeg faa lov . . . » Kirsten elsket at besøke onkel Tobias paa hans kontor og nyttet leiligheten, saa ofte den gaves.

Der var skumring. Provst Hjelm sat i lænestolen ved skrivebordet. Et bredt lysskjær faldt over ham, idet Kirsten aapnet døren. Han saa op og smilte mot hende.

«Det er da rent forgalt at du skal gjøre dette, barnet mit . . . Jeg kan da selv . . . »

«Jeg synes det er saa morsomt at tænde fyr, la mig faa lov!»

Kirsten knælte foran ovnen, la tyristikkene fra sig, karret trækullene vel frem foran trækhullet, la pindene korsvis ovenpaa, tilslut vedtrær, og saa var det store øieblik kommet – nu skulde det lille baalet flamme lystig tilveirs!

«Se, se, saa flink du er blit!» Provsten saa oplivet paa ildskjæret, som nu begyndte at spille

over bogreolene og kaste gyldne stænk henover et stort vakkert maleri av en blek, blond dame med Per Hjelms træk.

Kirsten saa sig om. Hvor her var hyggelig . . . den som turde være her en liten stund! Men onkel Tobias saa saa tankefuld ut, han trængte vist at være alene.

Sagte gik hun mot døren.

«Hvordan er det med læsningen din, gaar det like godt?»

«Ja, det gaar godt. Jeg er glad, jeg endelig har faat lov hjemme. Jeg fik brev idag.»

«Saa de har git efter nu. Nu skulde Per ha levet. Han vilde bli glad. Han talte til mig alt i sommer om at du burde gaa den veien. Men han vilde du selv skulde komme paa det.

Ja, barnet mit, nu faar du komme ut til os i feriene, nu da vi faar ha dig saa nær i lang tid fremover.

Og saa faar du bruke Pers bøker, saa slipper de at ligge hen unyttet, du vil vel gjøre os den glæden?»

«Det er ingenting jeg heller vil,» sa Kirsten ivrig. «Det . . . det vil bli en stor hjælp for mig. Og jeg vil bli nervelæge akkurat som Per, og jeg vil av al min magt prøve at gjøre litt nytte i verden istedet for ham!»

«Gud velsigne dig for det . . . Ja, det er nytte vi skal gjøre . . . det er det det gjælder . . .»

Provst Hjelm saa mot døren som Kirsten sagte lukket efter sig.

Ja, med en slik kraft vilde det nok gaa. Bare hun forstod at holde hus med den.

Provsten sukket, og der gled et tungt uttryk over ansigtet hans.

Hvad var det Ove Karsten hadde talt om . . .

At Pers helse hadde været undermineret gjennem længere tid . . . nervesystemet i uorden . . . hjertet svækket . . .

Gutten min!

At jeg forstod saa daarlig at passe paa dig. At jeg ingenting saa og forstod mens det endda var tid!

Livet var ingen spøk. Allermindst for ungdommen i vore dage.

Presset haardt blev den, utenfra og indenfra. Og faa var det som for alvor prøvet at hjelpe den, faa forældre som kjendte sit ansvar.

Han hadde ikke kjendt det, Gud bedre det!

Han hadde lukket sig inde i sin egen verden og levet bare for sin egen sorg . . .

Provst Hjelm begyndte langsomt at gaa op og ned ad gulvet.

Dette tunge, tunge ansvar ved at leve, som blev sværere at bære jo længer ut i livet han kom, jo mer han saa av hvad han hadde forsømt.

Uløste opgaver, hvor han vendte sig hen, mismod og forsagthet istedetfor tillid til den levende og barmhjertige Gud . . .

Disse spørsmaal som igjen var begyndt at nage hans sind . . . haardere og haardere efter-

som tiden gik. Og som fik en saa frygtelig aktualitet da Per gik bort.

Hvad gjennomlevet og gjennomkjæmpet gutten hans nu . . . I hvilke former skulde han faa ta fat paa den utvikling som forestod ham *netop nu* — Rakel hadde fortalt om deres siste samtaler, om alt det han i de siste maanedene før sin død var begyndt at drømme og lægge planer om . . .

Ogsaa disse ting som Signe hadde at meddele fra Pers dødsnat, disse glimt hun sky og frygt-som kunde gi av en mystisk, nær og inderlig rapport med sin avdøde mor, glimt og anelser som de allerfleste prester, ja de allerfleste mennesker for den saks skyld, uten videre vilde tilbakevise som fantasteri, overspændthet, om de ikke ga det værre navn.

Han kunde det ikke.

Han hadde i tidligere aar ved siden av sine dogmekritiske studier syslet længe og alvorlig med disse fænomener, han kunde ikke benegte deres eksistens, heller ikke muligheten av at de før eller senere kunde foreligge fuldt videnskabelig utredet.

Der fandtes allerede et betydelig arbeidsmateriale, der fandtes bøker, skrevet av videnskapsmænd med verdensberømte navne som fagforskere, som fremla fakta ingen sandhetskjærlig mand i lengden turde lukke sine øine for.

Det kunde nok være bekvemt som kirken gjorde det konsekvent at ignorere disse fakta endda en tid, som strudsen at gjemme hodet under vingen og tro sig beskyttet fra al fare.

Men var det klokt?

Og fremfor alt: *Var det ret?*

Var det forsvarlig handlet?

Var det ret mot de millioner av mennesker for hvem disse problemer nu under verdenskrigen daglig blev mer og mer aktuelle, i en tid da de ømmeste og helligste baand hensynsløst blev slidt over, mens hjertene forblødte og livsmodet ebbet ut, i en tid, da tilværelsen syntes at være blitt en eneste skrikende meningsløshet.

Om kirkens mænd ikke hadde været saa ræd for at være med paa arbeidet for at komme livsgaadene ind paa livet, dette arbeide som den aldrig hadde kunnet la hvile, menneskeaanden, med dens trang til at famle sig fremover, til at forstaa og erkjende den tilværelse den var kastet ind i, flytte dens grænser — saa vilde meget ha været anderledes.

Som det nu var stod kirken som helhet uten kontakt med tidens nød, uten forstaaelse for menneskehetens mest brændende problemer, uten medfølelse for dens titaniske kamp for at sprænge baandene som lenket den til klippen, uten medarbeiderskap i dens dristige fremtrængen ind i det endda ukjendte . . .

Videnskapen, den tusen gange forkjætrede materialistiske videnskap, omvendte sig i den ellefte time, forandret signalene, la kursen om, og se, den gjennemsuses alt av et aand sveir, som vil merkes ind i dens fjerneste provinser.

Men prestene tiet.

Bare kirken og dens mænd tiet og kröp forsigtig i skjul bak døde dogmer og forbenede læresætninger . . .

Provst Hjelm stanset og strök sig over panden. Der jog et glimt av ironi over hans ansigt. . . . Disse flammende anklager, de sømmet sig at bruke derute hvor idékampene gik hetest. Herhjemme, Gud bedre det, var der ikke bruk for mange store ord. Her trængtes handling, maalbevisst, ufortrødent arbeide i al stilhet indtil stormen ogsaa her maatte bryte løs . . .

Bare faa være med paa en liten utkant av dit vældige befrielsesverk, Herre . . . det er alt hvad jeg ber om . . .!

Provst Hjelm blev urørlig staaende foran det store maleri av sin hustru.

I det flakkende ildskjær fra ovnen syntes hendes øine at faa et sælsomt liv, og det var som smilte hun ømt til ham og hvasket trøstende ord . . .

Hvor Per lignet hende.

Provst Hjelm tok sønnens fotografi fra skrivebordet og saa ufravendt paa det.

«Gutten min, Gud velsigne og bevare dig der du nu færdes . . .»

Det banket paa døren.

«Er det Dem, Kyrre!»

«Forstyrrer jeg provsten? Jeg har en sak av vigtighet at tale med Dem om.»

Provst Hjelm saa spørgende paa ham. Saa gled der et solstreif over hans ansigt, og han rakte haanden ut.

«Rakel, har sagt mig alt.

Det er den største glæde som kunde hænde mig nu naar Per er gaat bort at faa kalde dig ved sønnenavn.

Nei der findes en endda større: at det maatte forundes mig at faa kjæmpe ved siden av dig naar kampens dag kommer!

Det aner mig at du skal faa være blandt dem, som reiser vor sunkne kirke av grus, at den igjen kan tjene menneskesjælens vekst mot lys og sandhet.

Gud styrke dig til din gjerning, han lægge sit ords fortærende glød paa din tunge, han salve dig med aand og kraft fra det høie . . .!»

De stod længe lause.

Saa flammet det til i ildskjæret fra ovnen og lyste over hele værelset.

Provsten saa op mot sin hustrus portræt.

«Da hun gik bort, Kyrre, da føltes det som begge mine hænder blev lammet.

Jeg kunde ikke stride, og jeg levet aar efter aar som en slagen mand.

Det blev gutten vor som reiste mig igjen, hans død har aapnet øinene mine. Det stunder til kamp i verden, og ve den som feigt holder sig unna nu da det dæmmer mot en ny dag paa jorden.

Hvor vi maa sande det ord: som himlen er over jorden, saa er Guds tanker over vore tanker.

Hvor underlig Gud lægger vor vei . . .»

«Ja», svarte Kyrre stille.

I et eneste glimt saa han tilbake over tunge timer han hadde gjennomlevet, og fremover til nye, tunge kampe, men ogsaa nye herlige oppgaver, og der jog en strøm av lykke gjennom hans hjerte.

III.

Det var en maimorgen i graalysningen.

Der lød en bløt fugletrille.

Haven lot som den ikke hørte det og drømte videre, mat av vaar.

Det var stille længe, længe.

Et varmt, frugtbart regn drysset sagte over trær og buske, over tørstig jord.

Der lød hæse kraakeskrik fra skogen, lenger borte svarte det, og et par svære fugle seg tungt gjennom luften paa vei til asketrærne ved kirke-muren.

En lærke steg op fra jordet tæt ved og sang og sang i lange, dirrende toner mens regnet strømmet.

Nu vaagnet fuglene i prestegaardshaven. Det begyndte med en liten kvidren som steg og steg. Det knebret frydefuldt, det fløitet ømt og sagle, det jublet, det lokket fuldt og rikt fra skogen.

Hys! Prestegaarden begyndte at vaagne!

Der lød skridt borte ved drengstuebygningen. Amandus kom ned ad trappen med sønnen i øinene, mens han langsomt og besindig knappet buksesælene. Paa vei til stalden kastet han et blik paa himmelen.

Regn idag, rigtig groveir!

Men det blev ikke langvarig dennegangen. Før kvelden kom vilde det ha letnet, det saa likt ut til det.

Aaja, det greidde sig vel idag ogsaa.

Hver dag faar ha nok i sin plage . . .

En fin, blaa røk steg tilveirs fra skorstenspipen.

Naa blev det kaffe at faa. Gild jente, den Dordei. Altid hadde hu maten paa bordet til ret tid . . .

Hadde han ikke svoret dyrt og hellig aldrig mer at se til den kanten kvindfolka gik var det ikke greit at vite aassen det kunde ta ivei med hu Dordei, neigu om det var. Slikt drivendes kvindfolk hadde han ikke set paa aar og dag . . .

Amandus var nær ved at overlistes av blide følelser da han pludselig tok sig i det og mandet sig op med et kraftig ryk.

«Aa nei, du Amandus, mig lurar du ikke! En vet hvad en har, men aldrig hvad en faar. Og kvindfolk er lumske . . .»

Og som for rigtig at indprente sig dette faktum slog Amandus stalddøren haardt i efter sig.

«Jøss saa han skreller i dørene!» Marthine holdt paa at slippe baade melkespand og sil, hun var paa vei til fjøset, oplivet av kaffetaaren.

Ja, de mandfolk, de mandfolk, støt var det leven med dem. Aldrig kunde de lære sig til at fare som kristent folk. Og slik som han skræmte kattene hendes.

«Kom, pisen, kom! Naa skal det bli melk at faa . . .»

Dordei kom ut i døraapningen med en diger hønsematgryte i armene.

Aa nei, saa fint det var idag, vaar med engang. Og slik som det gror og grønnes i det velsignede regnet!

Dordei hørte sagte skridt paa trappen og vendte hodet.

Hvem var ute og gik paa denne tid av morgenen? — — —

Stille hadde haven ligget og fulgt hvordan prestegaarden vaagnet og begyndte at røre paa sig.

Fjerne, svage lyd fra tunet blandet sig med fuglekvidderet og den fine klang av regndraapene.

Det var saa stille, saa stille at den kunde føle hvordan saftene steg i trærne og knopskjællene brast. Det rørte sig sagte under vissent løv, det var blade som vilde op, blomsterskudd som søkte mot lyset . . .

Hys! Det tok i havegrinden. Hvem kom saa tidlig og brøt freden?

Det var bare Signe!

Det var næsten som at være alene, hun fór saa stille frem, gik bare og saa og saa eller kunde sitte lange stunder ad gangen urørlig med en blomst mellem hændene . . .

Signe smøg sig lydløst og hurtig forbi askelysthuset ned mot kjærnet med alle nerver spændt for at ingen skulde se og høre hende.

I pavillonon drog hun et lettelsens suk, satte sig, strøk den sorte regnhætten fra hodet og lukket øinene.

Hvor her var stille.

Her kunde hun være alene, alene i flere timer . . .

Ingen hadde set hende gaa til kirkegaarden heller.

Nu laa graven med friske violer og hvitveis og et litet kors av vilde stedmorsblomster.

Det vilde staa vakkert til Rakels røde roser og liljene som Kyrre hadde hat med fra byen igaaraftes.

Graven . . .

Signe saa frem for sig med store, aandsfraværende øine, og der gled som skyggen av et smil over hendes ansigt.

Graven . . . om de visste hvor den egentlig var overflødig . . . om de visste at han færdedes midt iblandt dem, var nærmere hos dem end nogengang før . . . at han fornam hvad de følte og kunde lytte sig frem til deres tanker . . .

Signe gøs og gjorde en bevægelse som skjøv hun fra sig noget tungt.

Gudskelov at de ikke sørget slik som alle andre . . . gudskelov at de var saa stille . . . det hjalp ham saa meget.

Sorg . . . angst . . . om mennesker visste hvor overflødig det var, en hindring de reiste mellom sig selv og den de elsker.

Om de visste hvor stille, selvforglemmende tanker hjalp og beroliget dem som var gaat bort og hvor taknemlige de døde var mot dem som magtet at fatte et glimt av den virkelige sammenhengen og som glade og sterke lever videre.

Sorg . . .

Signe bøiet sig ned over violbuketten hun bar paa brystet og drak duften ind, mens hendes hjerte fyldtes av en pludselig glæde.

Disse glimt fra hans verden, hvor de var skjønne.

— — — Han kom undertiden til hende med et pust av salighet over sig som fik hendes sjæl til at bæve.

Det var som fornam hun noget av den overjordiske skjønnhet som netop hadde fylt ham med fryd.

Andre gange følte hun hvordan han var bare arbeidsglæde, at nye vidder hadde aapnet sig for ham.

Eller der kunde komme over hende en saa sterk følelse av trygghet, av tilværelsens økonomi og lovmæssighet, at det var som hørte hun hans stemme hviske om at han ikke var overladt til sig selv, at han var omgitt av magter, som beskyttet og hjalp ham skridt for skridt.

Signe stanset og saa frem for sig.

Nei, ingen ord kunde rumme det som i disse øieblikkene strømmet fra hans bevissthet over i hendes . . . det rike liv, al den endeløse glæde . . .

Mangengang kom det sterkt for hende at han tænkte paa Rakel og sin far, gang paa gang kunde hun skimte ham like ved siden av dem, men de merket ham ikke . . .

Signe drev henover havegangen. Det var holdt op at regne.

Hvor her var deilig idag. Matte, veke farver, vaarfارver.

Sløret luft, bleke, grønne blade med ung, myk hud, duft fra violrabatten under vinduene.

Idag var alle farver dæmpet av et sølvgraat skjær, selv det bløte fuglekvidderet var likesom lysegraat . . .

Og kjernet, se det laa som et sort bundløst øie og stirret op mot vaarhimlen som syntes at klarne langsomt, fyldes av lys.

Hvitveisene blomstret over hele øen og paa stenpyramiden begyndte rabarbraplanten at folde ut nogen bittesmaa, rynkede blade . . .

Signe trak kappen tettere om sig.

Hvorfor var det saa vanskelig at røre ved disse tingene.

Hvorfor blev det som man levet i nogen rike, fulde øieblikke saa fattig naar det skulde klædes i tanker eller i ord . . .? Akkurat som med drømme . . . det gled likesom ut av hændene paa én, og allikevel var det virkeligere end græsset hun gik paa og vandspeilet som sitret der mellem træstammene.

Signe stanset og saa grundende frem for sig. Det var virkelig saa, at den verden hun hadde været fortrolig med saa længe hun kunde huske tilbake, den visste de allerfleste mennesker ingenting om, de trodde ikke den var til, de visste ikke at den var indi dem og utenom dem, rundt omkring . . .

Nu forstod hun hvorfor hun altid hadde været saa bange for at la nogen faa et glimt av hvad hun visste om den: det som for hende var kjendt og dagligdags, det var fjernt og uvirkelig for andre. Selv Rakel kunde hun næsten ikke tale med, det var som hun ikke helt forstod, som om det var hende altfor fremmed.

Bare Kyrre hadde undertiden et uttryk i øinene som saa og visste han.

Men han var taus.

Signe nikket. Det var det eneste . . .

Bare tale naar det virkelig trængtes, bare naar nogen behøvde hjelp.

Men selv det var saa ondt . . .!

Det var galt av hende at la det gjøre ondt, hun maatte jo ikke være bange!

Ordene fra drømmen natten før Per Hjelms død dukket igjen op i hende:

«Du som vet, vær sterk. Du som vet hjelp andre til at være sterke . . .»

Signe var naadd tilbake til pavillonon igjen. Hun gled ned paa bænken og lukket øinene . . .

Da hun igjen saa op var hendes ansigt dødblekt, hendes blik opfattet ingenting av det som omga hende, hun smilte gjennom taarer til én som hun syntes at se tæt ved siden av sig og hvisket:

«Tak, at du kom. Jeg hadde saa meget at si dig!»

Stille trak hun hættten for øinene og blev sittende urørlig med hodet lutet mot pavillonvæggen.

— — —
Regnet begyndte sagte at falde igjen, haven drømte . . .

Ikke et straa rørte sig længer, ikke en lyd hørt.

Netop saa elsket haven at ha det, aldrig levet den rikere end slik en stund.

Minder kom og gik, skikkelser gled gjennom gangene, tanker blev tænkt, ord blev talt i den dype, dype stilhet . . .

. . . Der kom to henover mot violrabatten. Rakel og Kyrre.

Han gik og saa fremfor sig, hun la sagte haanden paa hans arm.

«Hvad tænker du paa —?»

«Rakel, jeg tænker paa Lamm. Saa du hvor hvit han blev da far igaarftes sa ham vi skulde gifte os . . . Og hørte du stemmen hans . . . Og han hadde jo paa forhaand tyngsel nok over sig, vaaren er jo altid en farlig tid for ham . . .»

Rakel bøiet stum hodet.

To hænder møttes.

«Rakel, hadde du kunnet . . . om jeg ikke var kommet . . . for at hjelpe . . . endda engang —?»

Rakel løftet blikket mot ham uten et ord.

Bleke saa de hverandre ind i øinene.

«Jeg vet det,» sa Kyrre med lav stemme. «Vi hører sammen . . . fra evighet av.

Jeg har alltid visst om dig.

Naar jeg som gut drømte om vaaren, da var det dig, jeg længtet til.

Og det første som naadde mig av dig, vet du hvad det var? To violer og en birkekvist, de laa foran min dør den vaaraften jeg saa dig for første gang, og jeg bar dem ind til mig . . .

Slik kom vaaren ind i mit fattige, forfrosne liv . . .

Rakel, hvad tænker du paa?»

«Jeg tænker paa hvor lykkelige vi er.

Johannes, jeg ønsker at tiden vilde staa stille!»

«Nu, tre dage før vort bryllup, Rakel?»

«Ja,» sa Rakel sagte. «Jeg ønsker jeg kunde gaa utenfor tid og rum og bare vite dette ene: at vi er naadd frem til hverandre.

Det er likesom ikke til at fatte.

Længe før jeg er rigtig vaaken om morgenen, er det noget som rører paa sig inde i hjertet mit og skjælver av lykke . . . og naar jeg leter mig frem til hvad det er, saa er det dig

Og jeg glir likesom sammen med alt omkring mig, med værelset jeg er i, med haven derute.

Trærne som staar med bristende knopper, viol-duften som bølger ind gjennem vinduet til mig, fuglesangen som toner i lange bløte fløit, det er ikke noget utenfor mig, det er min egen sjæl som møter mig i det alt sammen. Og jeg ligger og lytter til alt hvad den sier dig . . .

I slike stunder er det jeg ønsker tiden skal staa stille.»

«Rakel!»

Rakel løsgjorde sig sagte fra hans arme og bøiet sig ned over violrabatten.

«I slike stunder glir alt sammen til ett, alt som var, alt som er og alt som skal bli. Og da vet jeg at hvad som end hænder mig i verden, saa vilde det aldrig kunne skille mig fra dig eller ta fra mig denne lykkefølelsen.»

«Ja,» sa Kyrre tankefull.

«Det er netop hvad som ogsaa fylder mig sterkest, denne følelse av at være naadd hjem, av at hele ens væsen har fundet hvile, savnet som fulgte én alle de lange aar igjennem tier, det er sovnet ind som barnet ved morsbrystet. Ja, Rakel, alt hvad et menneske kan være for et andet, det er du for mig, kan det undre dig?»

Rakel la igjen haanden paa hans arm.

«Ser du —?» hvisket hun.

Haven hadde længe visst det: Nede i nøttealléen gik en høi mand frem og tilbake, frem og tilbake.

Et dunkelt, grønlig skjær seg ned gjennom trækronene, der var fugtig og raat, bækken bruste avsted mellom sten og vidjer og gøv av skum.

Manden drev henover havegangen med usikre skridt som hverken saa eller hørte han noget omkring sig.

Det store, benete ansigtet lyste hvitt, øinene med de tunge øienlaak var halvsænkede, hændene aapnet og lukket sig eftersom han gik.

Nu stanset han og saa frem for sig . . .

Herre, hvem er en Gud som du?

Du hjemsøker fædres ondskap paa børn, paa dem i tredie, paa dem i fjerde ledd.

Slegtens forbandelse . . . har jeg baaret saalænge jeg kan mindes.

Dryppet den ikke ind i min sjæl nat efter nat . . . ingen anden vaaket uten han og jeg . . .

De andre slap fri. Bare jeg maatte høre paa dig.

Hvorfor saa du paa mig, far, til jeg vaagnet, hvorfor var det altid mig du saa paa?

Det var som valgte du mig ut til at lide fremfor de andre.

Og til at kjæmpe mig frem . . . fremfor de andre.

De andre blev ved sit, ved jorden og sjøen . . . jeg — maatte ut i det fremmede.

Og der . . . Gud, Gud, fremfor alle andre har du utvalgt mig til at lide.

Da jeg vilde prøve at glemme — saa du paa mig til jeg vaagnet . . .

Men ned i avgrundene faar du ikke styrtet mig, ikke dennegang.

Jeg er sterk, og vil ikke derved!»

Han stanset og slog hænderne for ansigtet.

«Jesus Kristus, hvad gjør jeg?»

Herren slaar og han læger, han slaar, men han læger ogsaa.

Herre, dine slag har jeg følt . . . men din lægedom, naar fornam jeg den . . .?»

— — — Det suste svagt i havens træer, regnet dryppet fra grenene.

Det er blek soldis i luften. Kyrre sitter paa en bænk, ved siden av sig har han en slidt liten skikkelse i slidt sort kjole . . .

« . . . Det var som han kom sig efter den kvel-den presten var hos'n, det var likesom han fik fred en stund.

Og da jeg saa han tok til at bli urolig igjen og jeg spurte'n om jeg skulde sende bud paa Dere, da var det ingenting i veien.

Send bud efter'n du mor, sa'n. Den presten vil jeg gjerne se. Og netop som jeg skulde telefonere saa kom De ind ad døren.

Da ble'n gla.

Han blev lissom anderledes hvergang De hadde vært hos'n.

Han fik vel fred med Gud, skjønt han aldrig vilde tale om det.

Jeg har det godt jeg, mor, svarte'n hvergang jeg spurte, og mer fik jeg ikke ut av'n. Han

var altid saa rar og sky av sig, akkurat som far sin.

Da saa presten hadde vært hos'n naa sisst, ja det var fredagskvelden, saa kjendte han at det gik fort nedover.

Naa maa du love ikke at sørge naar jeg gaar bort, mor, sa'n om lørdagen. Det er det siste jeg ber dig om. Du har gjort saa meget for mig i mit liv, du gjør nok dette for mig i døden, sa'n.

Og saasandt det er en levende Gud, saasandt sees vi igjen. Hvad er det da at sørge over?

Han saa saa langt paa mig og klappet haanden min.

Lover du mig det, mor?

Og jeg lovet'n det, jeg kunde ikke andet gjøre.

Hele søndagen laa han som i en døs. Jeg ruslet og stelte omtrent hele dagen, det var altid saa mangt at tænke paa naar han fik litt søvn . . .

Det var som Gud hadde hørt løftet mit, jeg gik og saa paa hvor vakker gutten min laa der, og jeg var ikke god for at sørge hvergang jeg saa paa'n.

Mot aftenstid blev han urolig, han var lissom fra sig ind imellem.

«Hører du al den barnegraaten, mor? ropte han indimellem naar aandeneden slap'n.

Hører du hvor de græter . . .

Og ser du de bange øinene . . . Der blør han, springer og falder, mens han roper paa mor!

Hvem skyter paa barn, de er jo ikke voksne, disse guttene, skyt ikke, skyt ikke!

Jeg ropte til Gud om hjelp, jeg visste ikke mine arme raad. Men da han hadde sagt disse ordene, blev han rolig igjen, laa med lukkede øine og bare mumlet noget nu og da . . .

Flere gange hørte jeg han nævnte Deres navn, han trodde vist han talte med Dere . . . ogsaa et ord til . . . «menneskesjælene» kunde jeg tydelig høre gang paa gang.

Det var ledet saa langt ut paa natten at det lysnet av dag.

Sæt op vinduet, mor! hvisket han.

Kjender du mig, gutten min, sa jeg, da jeg saa han blev saa underlig blek med det samme. Men han saa mig ikke, han reiste sig op i sengen og vendte ansigtet sit med de bristende øine mot lyset.

Jesus Kristus, hvisket han . . . Jesus Kristus kommer du til mig, gir du mig endelig svar . . .

Aa, for et lys, . . . hører du sangen, mor . . .

Jesus Kristus . . .

Det var det siste jeg hørte av'n.

Endda nogen minutter laa han som forklaret. Saa var alt forbi.»

Det blev en lang stunds taushet.

Fru Strøm saa frem for sig med stille, taareløse øine.

«Saa vasket jeg'n og stelte'n . . . og jeg kunde ikke sørge hvergang jeg saa hvor fredelig han laa og hvor lykkelig han var.

Det kom slik fred over mig, at jeg var ikke langt fra at tænke det var den bedste dagen jeg hadde levet . . . nu gutten min hadde det godt og fik fred tilslut med Gud.

Og da jeg hadde stelt fra mig laaste jeg døren og gik like til prestegaarden, det var som han vilde presten skulde vite at nu hadde'n sluppet og hvordan hans siste stund hadde været.

Og nu maa jeg hjemover igjen.»

«Gaa ikke endda. De maa hvile først, tænk hvor træt De maa være!»

Konen saa op.

«Træt? Jeg kjender ingen træthet . . . jeg kjender bare glæde hvergang jeg tænker paa gutten min hvor vakker han ligger . . .

Herre Gud, saa har du hørt mig . . . slik som jeg bad nat og dag . . .»

«Ja. De har grund til at være lykkelig nu gutten Deres har faat hvile fra sygdom og nød.

Nu maa De unde ogsaa Dem selv hvile».

Presten saa paa hende, og hans øine var fulde av medfølelse.

«De maa slaa Dem tilro hos Rakel en stund, hun vil saa gjerne stille litt godt for Dem», . . . og konen og Kyrre gik langsomt opover mot porten.

Haven hørte stille paa og grundet over hvert ord. Det var som laa det en tindrende glans i luften omkring det sted hvor de to hadde talt sammen . . .

Da lød det sagte skridt opover havegangen.

Signe kom gaaende fra pavillonen op mot verandaen.

Det var et straalende skjær i hendes øine og en blek rødme paa hendes kinder, og hun gik med lette, spænstige skridt.

Paa trappen stod Kirsten, klædt for havearbeide, Søren svinget netop ned gjennom porten med trilbøren fuld av redskap.

«Hvor du ser uthvilt og frisk ut idag, eller har haven git dig nye kræfter . . . jeg hørte dig saavidt i halvsøvne imorges da du gled ut gjennom døren . . .»

«Ja, i haven er det godt at være», sa Signe, snudde paa trappen og løp ned til askelysthuset for at hente det lommeterklæ hun hadde glemt der igaarftes.

Kirsten kom efter nedover mot rødtjørnen.

Hvor blev Signe av?

Nei, hun var ikke nogetsteds at finde . . . slik kunde hun bli borte for én i et nu . . .

Hendes øine hadde været saa sky . . . kanskje trængte hun at være alene!

Kirsten snudde og gik resolut over mot kjøkenhaven til Søren.

Verandadørene stod vidt aapne. Stuen hadde hørt hvert ord.

Den nikket til haven, saa langt mot det sted hvor de to unge piker var forsvundet og sa:

«Nu er det din tur. Mig skyr de nu sommeren kommer?»

Haven smilte stort tilbake — solen brøt just gjennom skyene et øieblik — og svarte:

«Men du har Rakels musik . . .»

«Som jeg trofast deler med dig . . .»

De blinket forstaaende til hverandre og vekslet ikke flere ord, for lille Eva rev døren op og styrtet ut paa verandaen med Tell i hælene.

Hverdagens liv og lek begyndte.

IV.

Kyrre gik langsomt frem og tilbake foran de aapne vinduer paa liljeværelset, blev saa længe staaende ved den opslaatte bibel paa skrivebordet, men saa ikke paa den. Hans tanker var langt borte.

Endelig gik han over mot klædesskapet, aapnet døren og tok frem samarien og æsken med prestekravene.

Saa faldt han igjen i tanker og gjenoptok vandringen frem og tilbake paa gulvet.

Der lød stemmer fra haven.

Kyrre stanset og saa ut.

To hvitklædte skikkelser kom opover fra askelysthuset. Det var Kirsten og Signe. Kirsten bar en krans av hvite kirsebærblomster, Signe et kors.

«Hvilket er vakrest —?»

Kirsten holdt kransen frem for sig og saa frydefuld paa den.

«Signe, har du set noget saa deilig? Kan du se for en vaar og fest . . . det hjelper ikke at den skal til en grav!»

Signe saa paa korset hun bar i haanden.

«Jeg synes dette er likesaa vakkert, sa hun sagte.

Kirsten blev med ett alvorlig.

«De er vidunderlige begge to, hver paa sin maate, og jeg er saa lykkelig over at vi fik dem færdige. Signe, hvor godt at du kom til at tænke paa dette, nu kommer Pers grav til at ligge vakker ved siden av lærerens.

Vet du, Signe, det er som jeg kjender læreren efter at Kyrre har fortalt om ham.

Og forleden nat drømte jeg saa levende om dem begge to, jeg syntes de var sammen, han og Per, jeg syntes at . . .»

De to unge piker dreiet om et hjørne, ordene døde hen.

Kyrre saa utover.

Varmen var kommet overvældende, for nogen dage siden.

Haven laa i den første, vældige blomstring, hvit under vaarhimlen.

Kyrre blev staaende og kunde ikke løsrive sig.

Luften var sløret, tung av duft.

Trækronene tegnet sig i uregelmæssige, mægtige konturer mot horisonten, i ly av dem laa æblehaven, hvor blomst efter blomst netop idag aapnet sig mot lyset, hvite, mormorklare, lette som et aandesyn.

Endnu idag laa alt i fylde, de siste blomster slog ut, ikke et blad var falmet, endnu laa alt friskt, steg som en lovsang mot himlene . . .

Kyrre lukket øinene.

Han saa pludselig for sig Rakels kniplingsslø
med de lette, henaandede, hvite blomster . . .
hendes halvt bortvendte hode, kindet med den
fine rødme . . . paanyt levet han de øieblikkene
da de knælte foran alteret, mens provst Hjelms
stemme lød likesom langt borte fra . . .

— — — Taus hadde prestegaarden ligget i det
hete, solflimrende lys og set med stille, vidtaapne
øine ut mot al havens pragt og herlighet.

Da begyndte en sagte sang at strømme ut fra
den, en sang som steg og steg i livsmod og fryd.

Kyrre kjendte hver tone.

Chopins As-dur polonaise.

Denne fanfare av ungdom og kraft som saa
ofte den lød fik menneskene til at reise hodet,
tændte glæde i hvert sind!

Kyrre gjorde en pludselig bevægelse som for
at lytte.

Tunge, langsomme klemte fra kirkeklokkene
begyndte at blande sig med jubelen dernedefra
de aapne altandørene.

Musiken stilnet, døde hen, tilslut ringet kirke-
klokkene alene, tonet med malmtunger utover
prestegaarden og den hvite, blomstrende have.

Kyrre gik hen til sofaen hvor prestekjolen laa
fremlagt, satte den paa og knyttet eftertænksomt
snorene paa prestekraven.

Saa aapnet han døren til værelset ved siden

av, nikket til Rakel som stod midt i solskinnet og holdt paa at ordne nogen friske løvgrener i en vase.

«Begravelsen kommer. Er far derinde?»

«Ja, og Lamm. Han vil ogsaa gaa med. Johannes, har du set ham —?»

«Ja, Rakel. Gud hører bønner.

Gud har hemmeligheter med den enkelte menneskesjæl som vilde fylde os med tilbedelse, om vi kjendte dem!»

Kyrre bøiet sig ned og saa sin hustru i øinene.

«Tak for musikken. Den steg som en vaarhymne mot himlen sammen med klokkeklemtene og alle de hvite blomstene derute.

For en vakker begravelse læreren faar . . .» Han saa paa sit ur.

«Nu maa vi avsted, Rakel!»

«Ja, nu gaar ogsaa far og Lamm ned kontorveien, vi møter dem paa gaardspladsen.»

Dernede var alle samlet, Kirsten og Signe med krans og kors, ogsaa lille Eva hadde blomster i hændene.

Klokkeklangen drev som dirrende tonebølger gjennem luften, sterkere og sterkere jo nærmere de kom kirken.

Rakel var blitt blek.

Hun la sin haand i Kyrres, og de saa paa hverandre.

Begge tænkte paa det samme, den friske graven

derborte ved kirkemuren, paa den sidste tunge gang de hadde gaat her en snetung dag for et par maaneder siden.

Nu klemtet klokkene like over deres hoder, sterkt og høitidsfuldt, tungt og sterkt.

Hør! Sang av lyse barnestemmer!

Sørgetoget svinget ind av kirkeporten, en hvit, smal kiste med en eneste krans av blodrøde roser, lille fru Strøm sortklædt ved provst Hjelms arm, bak dem skolebarn med kranser som aldrig tok ende . . . blomster . . . blomster . . . blomster, og tilslut et langt følge av sørgeklædte mennesker.

Man ordnet sig rundt graven.

Kyrre gik frem med blottet hode, ventet et par sekunder til Rakel hadde lagt blomster paa Per Hjelms grav, møtte hendes øine, idet hun stille tok plass ved siden av provst Hjelm og begynde:

«I Faderens, Sønnens og Den Helligaands navn!

Ti vi er fremmede for dit aasyn og gjæster som alle vore fædre. Som en skygge er vore dage paa jorden.

Menneskesjælen er en fremmed og en gjæst paa jorden.

En kort tid færdes den der. Saa gaar den tilbake til de riger hvorfra den kom.

Som fremmede og som gjæster glir menneskesjæle forbi hverandre i menneskesjælenes vrimmel.

Hvad de gemmer dypest inde faar ingen rede paa.

Et kort øieblik glir de forbi hverandre, saa kjender den ene ikke den andens sted.

Hvad vi har levet og lidt hernede glir hen som en skygge . . .

Bare én ting spørres det efter naar en menneskesjæl gaar bort fra jorden:

Om den har elsket.

Alt andet er uvæsentlig.

Om du har været rettroende eller ikke, om du har hat fremgang eller motgang, om du har været lykkelig eller ikke — det er uvæsentlig.

Det er bare den ene ting det spørres efter:

Har du elsket? —

Som en fremmed og en gjæst gik han blandt os, den unge manden, ved hvis baare vi er samlet idag.

Som en fremmed og som en gjæst her paa jorden gled han forbi mig en høstnat og nogen stille vaaraftener.

Men saa meget opfanget jeg av hans sjæls aasyn, at jeg saa han hadde del i Kristi sind, at han elsket.

Han elsket den jord hvor hans aand for en stund skulde leve og vokse sammen med andre menneskeaaander, han elsket sin gjerning, han elsket sine barn som faa.

Hans sjæl var fuld av ømhet for alt som levet og vokste.

Fordi han elsket blev han ikke staaende ved de allernærmeste opgaver inden sin gjerning, dem som kan gripes med hænder og betales med penge.

Nei, hans sjæl saa utover den lille skolestuen hvor han sat, utover alle barnehodene han havde foran sig.

Hans hjerte banket for alle barn over hele jorden, han vilde naa dem alle, hjælpe dem alle, om han kunde.

Fordi han elsket, fordi han var en gudbenaadet lærer, blev tilslut alle mennesker over hele jordens kreds til hjælpeløse barn for ham, som han vilde gjøre godt, og hvis spørgsmaal og kval ogsaa blev hans.

Kristi kjærlighet drev ham til at lide andres smerte og kjæmpe andres kamp nættene igjennem. Hans egen var ham ikke nok.

Fordi han elsket, fordi der paa bunden av hans sjæl dæmret en grænseløs tillid til den levende, barmhjertige Gud, derfor kjæmpet han i pine og angst for at faa et glimt av Guds verdensplan, at han kunde hviske det frem i natten til alle dem som gik i mørke, at lyset var til og at de alle var skapt til at naa det.

Menneskeslægtens mørkerædsel og bange graat vilde han stille, skulde end hans egen sjæl gaa under.

Ja, ti vi er gjæster og fremmede for dig, vi har intet blivende sted, naar vi vil nærme os dybderne av dit væsen, Herre!

Bange og skjælvende, i pine og angst, kjæmper vi os frem til nye sider av dit væsen, til nye glimt av din verdensplan . . . vi skjælver som løv i vinden for din aandes mægtige pust.

Jeg har set ham dirre under Herrens vældige haand, dette menneske, ved hvis baare vi staar idag.

Men han blegnet ikke, vaklet ikke.

Inderst i hans sjæl levet den, tilværelsens hemmelighet, at Gud har skapt os til at gaa fra klarhet til klarhet, at det er vor bestemmelse hvileløst at flytte vor aand bopæle, at omfatte stadig nye sider av Den almægtiges sind og tanker.

Ja, Herre, slik har du lagt vor vei, at vi tilslut med undren og jubel maa utbryte:

«Du gjør rummet vidt for vore skridt under os, og vore ankler vakler ikke!» —

Vi som staar her idag lever i en tid, da et nyt lys dæmrer over verden.

Nye Gudstanker begynder at dæmre i menneskesjælene.

Han som hviler her kaldte dem for Guds verdensplan.

Vi kan gi dem hvad navn vi vil, ett er sikkert, denne nye side av Guds væsen som vi nu skal gjøre til vor, den glimter frem snart hist, snart her, overalt paa jorden hvor der lever menneskesjæle som bæres av Kristi kjærlighet, av hans offersind.»

Kyrres blik hvilte nogen sekunder paa Per Hjelms grav, saa stanset det ved den hvite kiste ved hans føtter, og han fortsatte:

«Venner, hvorav kommer det, mon, at de hos hvem vi ser Kristi selvforglemmende kjærlighet straaale klarest frem, menneskesjæle, hvis tørst det var at faa arbeide for andre, lære dem, læge dem, hjelpe dem at leve livet, de dvæler mangengang bare en kort stund iblandt os, deres dage svandt hen som skygger».

Kyrre hævet stemmen, og hans øine straalte.

«Derute i skyttergravene har I levet, I gjæster og fremmede paa jorden, som selvforglemmende ofret alt for at en ny og bedre verden skulde gaa frem av den gamles aske.

Herhjemme har I kjæmpet og arbeidet og tilslut bøiet Eders hoder i døden.

Men ikke en av Eder har levet forgjæves.

I har været med om at indvarsle dagen som gryr for jordens slegt . . . den stund er ikke langt borte da menneskene med aapne øine skal faa se ind i Guds verdensplan, tiden er nær da den Kristus I forkyndte skal aabenbare sig i herlighet.

Da skal vi se, klarere end nogengang, at vi er fremmede og gjæster paa jorden, da skal vi se tvers gjennom slørene som nu forvirrer vore sjæle, at jordens nød er os dypest inde fremmed, at vi i al dens sorg intet blivende sted har.

Den dag kommer, da vi skal møte Kristus

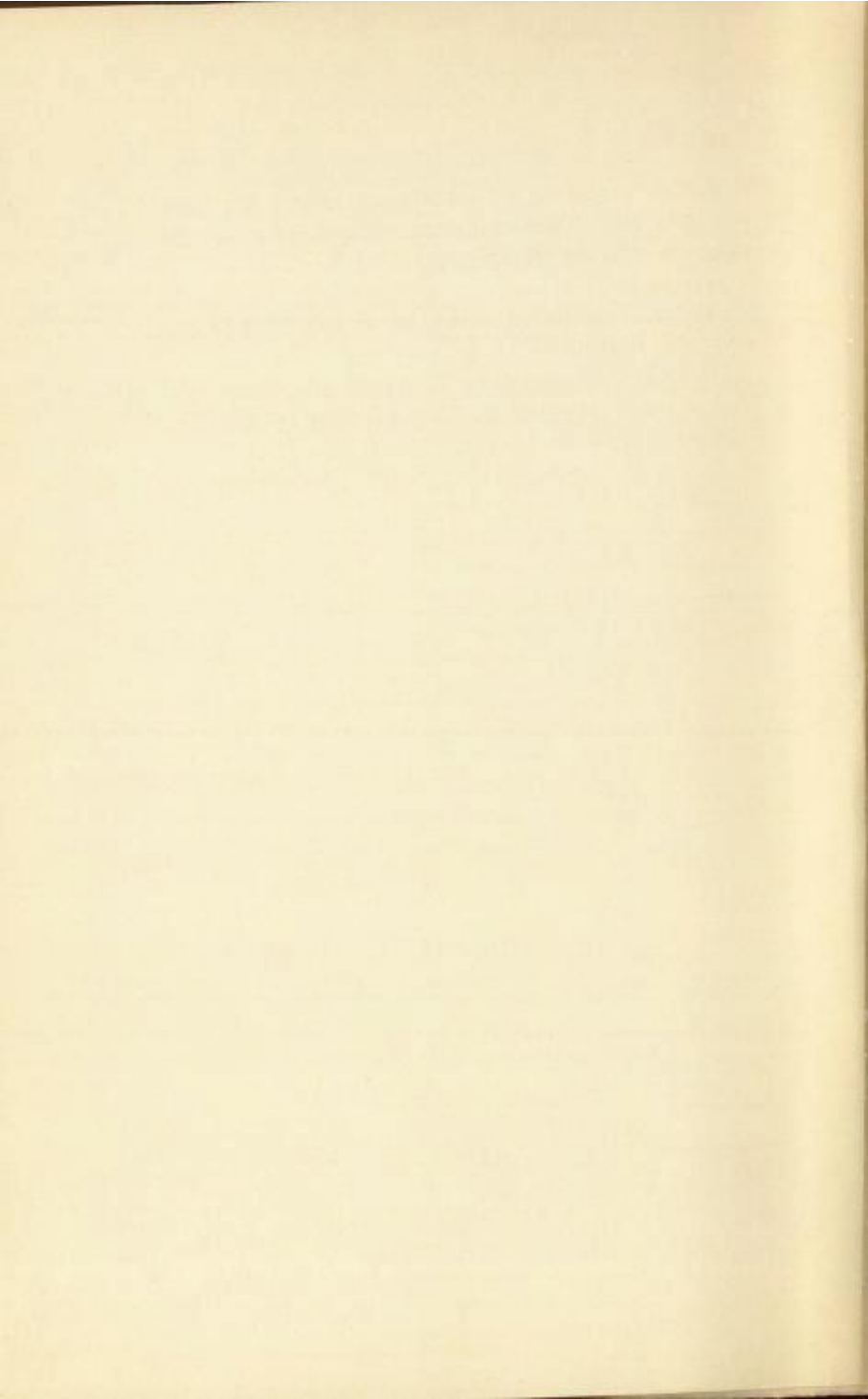
ansigt til ansigt og av hans egen mund faa høre om vort rette hjem, aandens boliger hvor vi skal stige fra klarhet til klarhet.

La os be:

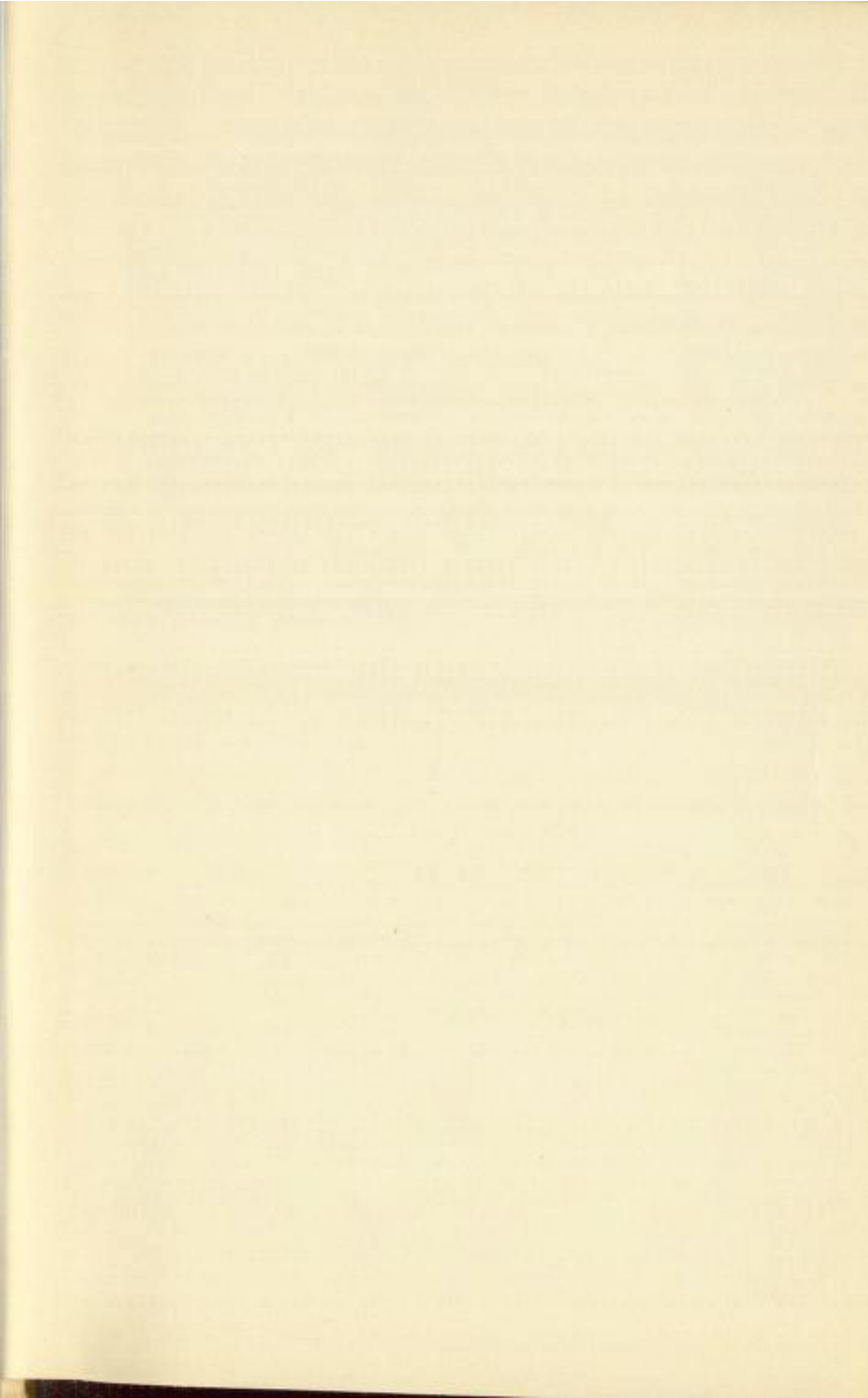
Herre, lær os at elske, at vi kan kjende dig naar du kommer!*

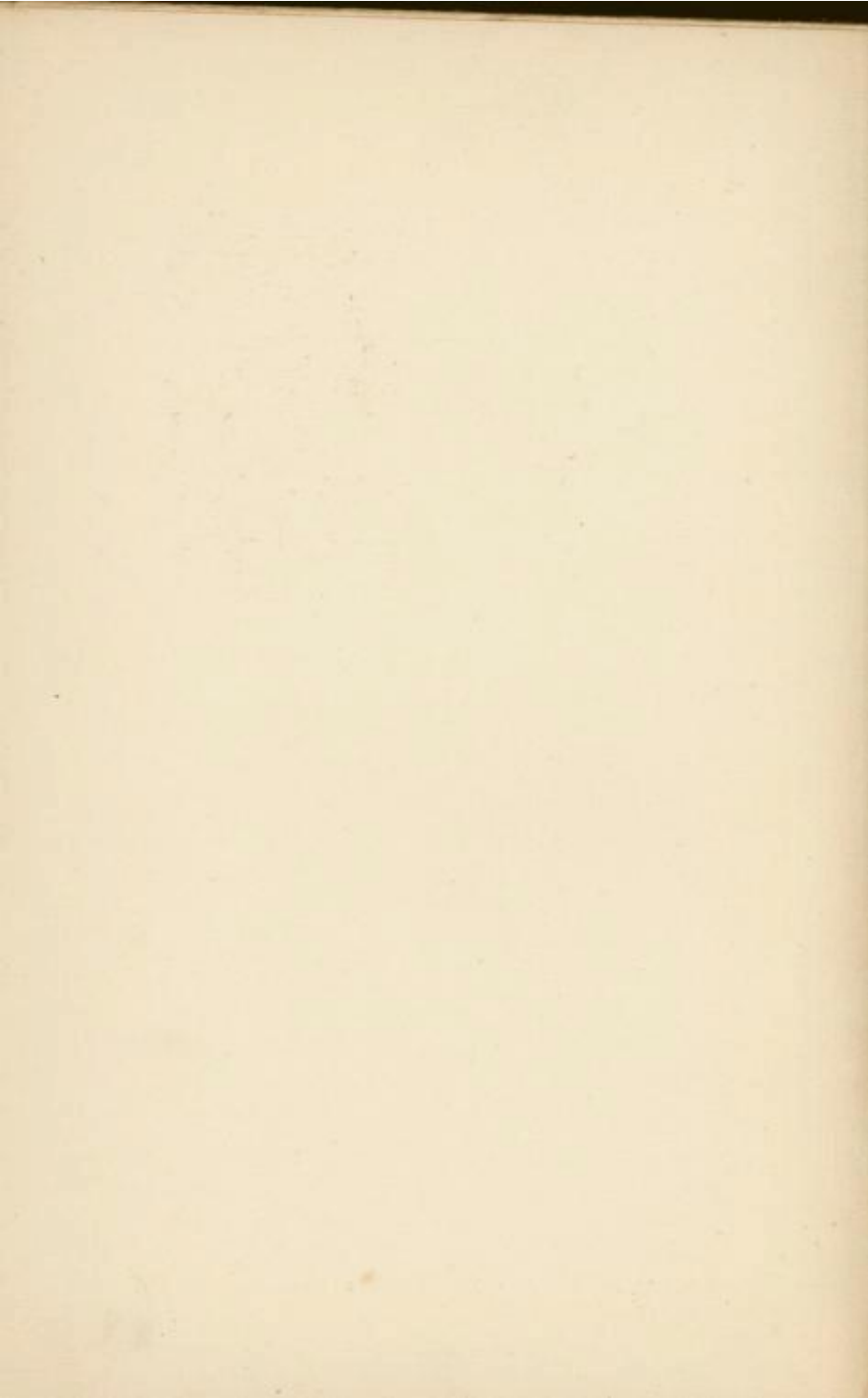
Det blev en stunds bævende tausheit. Saa sank kisten langsomt ned i graven, mens lyse barnestemmer steg mot himlen.

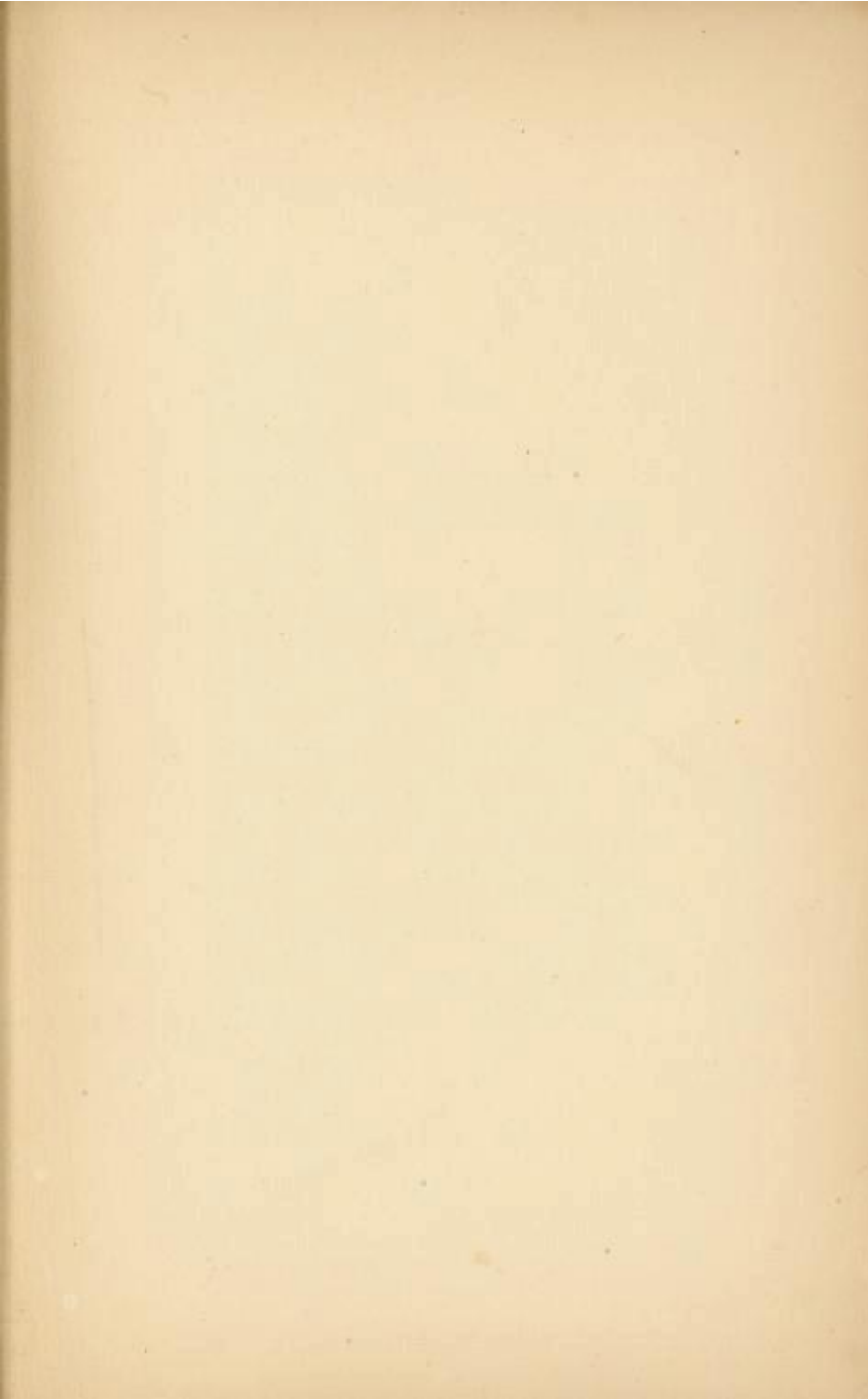

OLAF NORLIS FORLAG

LILLY HEBER

NORSK REALISME

i 1830 og 40 aarene.

Et bidrag til intelligenspartiets historie.

5 kroner, indb. kr. 6.50.

Et meget værdifuldt bidrag til vor literaturs historie.

Professor dr. Otto Anderssen.

Et nyt og værdifuldt bidrag til forstaaelse av d et nye Norges grundlæggende tidsalder.

Professor Chr. Collin.

Et grundig og selvstændig arbeide paa et omraade, som trænger slike arbeider, om det skal komme til sin fulde ret i vor historie.

Lr. Fredrik Paasche.

LUDVIG NORDSTRÖM

NYE HIMLE OG EN NY JORD

Oversat av dr. LILLY HEBER.

3 kroner.

Dette er intet mindre end en utformning av evangeliets tanker om Guds rike i videnskabelig aand.

Sogneprest A. Fleischer i «For Hjem og Samfund».

Jeg vil her særlig anbefale Nordströms festlig tændende bok, og ikke bare til dem, som interesserer sig for religion, men først og fremst til dem som vil følge med i moderne literære strømninger.

O. F. Olden i «Stavgr. Aftenbl.»

LILLY
HEBER

—

DET
DAGES

UBEHF

S

4

Heb